

SEÇMƏ DRAMLARI
HENRIK IBSEN
BAKI – 2002

Selected Drama Works
by Henrik Ibsen
Baku – 2002

Mənbə: AZERİ.org, 2003

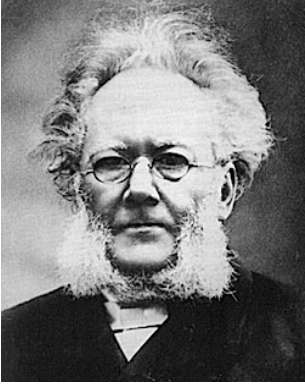
Rus dilindən tərcümə edən: Azad Əliyev

Kitab Norveçin Milli İbsen Komitəsinin (Nasjonalkomiteen for IBSEN-satsingen) vəsaiti ilə nəşr olunub. Bakı, «Elm və həyat», 2002. Kitabı AZER.com saytıdan və ya Norveçin Bakıdakı səfirliyindən əldə etmək olar. Norveçin Bakıdakı səfirliyinin əlaqə nömrəsi və elektron ünvanı: (994-12) 97-43-25, emb.baku@mfa.no.

Veb direktor: Betti Bleyer

Veb üçün hazırlayan: Arzu Ağayeva

Veb master: Ülviyyə Məmmədova

SEÇMƏ DRAMLARI
HENRIK IBSEN**HEDDA GABLER**
DÖRD PƏRDƏLİ DRAM

“Hedda Gabler” (Hedda Gabler) dramını İbsen 1890-cı ildə Münhendə yazıb, həmin ildə də nəşr etdirmiş, tezliklə də Kristianianın Milli Teatrında tamaşaya qoyulmuşdur. 1891-ci ildə İbsenin doğma vətəninə qayıtması şərəfinə keçirilən təntənəli gecədə tamaşa göstərilmiş, elə həmin ildə də İsveç və Danimarka teatrlarında səhnəyə qoyulmuşdur.

Əsər Rusiyada ilk dəfə 1892-ci ildə Peterburqun Mixaylovsk teatrının fransız truppası tərəfindən oynanılmış, 1899-cu ildə Moskva Bədaye Teatrında K.S.Stanislavskinin quruluşu ilə tamaşaya qoyulmuşdur.

İŞTİRAKÇILAR

Yörgen Tesman - mədəniyyət tarixi kafedrasının aspirantı.

Frü Hedda Tesman - onun arvadı.

Fröken Yuliane Tesman - onun bibisi.

Frü Tea Elvsted.

Asessor Brakk.

Eylert Lövbörq.

Berte - Tesmanın evində qulluqçu.

Hadisələr şəhərin qərb məhəlləsində, Tesmanın bağ evində cərəyan edir.

BİRİNCİ PƏRDƏ

Yaraşığı mebellə zövqlə bəzədilmiş geniş qonaq otağı; hər şey tünd rəngdədir. Orta divardakı pərdələri açıq olan iri qapıdan eynilə qonaq otağı üslubunda bəzədilmiş ikinci - kiçik otaq görünür. Sağ divarda dəhlizə açılan qapı, sol divardasa şüşəli qapı var; onun da pərdələri açıqdır. Buradan aynabəndin bir hissəsi və payız donuna bürünməkdə olan ağaclar görünür. Qonaq otağının ortasında qara örtüklü stol, ətrafında stullar. Sağ divarın önündə tutqun rəngdə kaşı üzüklü soba var; yanında isə söykənəcəyi hündür kreslo, ayaq qoymaq üçün yumşaq skamya və iki yumşaq kətil qoyulub. Bunlardan o yanda, sağ tərəfdə kiçik künc divanı və balaca dəyirmi stol. Qabaqda, sol tərəfdə, divardan bir qədər aralıda divan. Kiçik otağa açılan qapının hər iki tərəfində terrakota və mayolikadan hazırlanmış bəzək oyuncaqları düzülmiş etajer var. İkinci otağın içərisində - divan, stol və bir neçə stul. Divanın yuxarısında divardan general mundirində gözəl bir qocanın portreti asılıb. Stolun üst hissəsində süd rəngli örtük şüşəsi olan lampa asılıb. Qonaq otağının müxtəlif yerlərindəki vazalarda, şüşə qablardakı gül dəstələri ətrafa xüsusi yaraşığı verir. Gül dəstələrindən bəziləri elə-belə stolların üstünə qoyulub. Otaqların döşəmələrinə xalçalar salınıb. Sübh açılır, günəşin zərrin şəfəqləri şüşəli qapıdan içəri süzülür.

Təxminən altmış yaşlarında səmimi bir qadın olan fröken Yuliane Tesman dəhlizdən keçib içəri daxil olur. Çox sadə, lakin gözəl geyinib; boz rəngli gəzinti kostyumundadır; başında şlyapa, əlində çətir var. Onun ardınca orta yaşlı, sadələvh, bir qədər kəndçi görkəmi olan qulluqçu qadın Berte gəlir; əlində kağıza bükülü gül dəstəsi var.

FRÖKEN TESMAN - *(qapı ağzında dayanıb ətrafa qulaq verir, haçandan-haçana yavaşdan).* Deyəsən hələ yuxudan durmayıblar.

BERTE - Mən deyirdim axı, fröken. Əvvəla, gəmi gecə yarısı gəldi, ikincisi də... ilahi, gəlin yatmamışdan qabaq o qədər şeyləri yerbəyer elədi ki, əlbəttə yorular.

FRÖKEN TESMAN - Hə, hə, qoy yaxşı-yaxşı dincəlsinlər... Onlar yuxudan durana kimi buranın havasını da bir az dəyişmək lazımdır. *(Şüşəli qapıya yaxınlaşıb taybatay açır).*

BERTE - *(stolun yanında dayanıb, bekarçılıqdan əlindəki gül dəstəsini o yana-bu yana çevirir).* Doğrusu, bunu heç bilmirəm neyləyim. Bəlkə bura qoyum, hə, necə olar, fröken? *(Gül dəstəsini pianonun üstünə qoyur).*

FRÖKEN TESMAN - Hə, indi sən təzə ağaların var, əzizim Berte... Amma o bir olan allah bilir ki, səndən ayrılmaq mənim üçün necə çətindir.

BERTE - *(az qala göz yaşları ilə).* Bəs mən necə, fröken! Heç bilmirəm nə deyim!.. Gör neçə il mən sizinlə bacınıza xidmət eləmişəm!

FRÖKEN TESMAN - Nə eləmək olar ki, vəziyyətlə barışmaq lazımdır, Berte! Sən indi bu evdə Yörgenə lazımsan... Özü də bu çox vacibdir. Sən hələ uşaqlıqdan... ona qulluq eləmişən.

BERTE - Elə olmağına elədir, amma xəstəmizə çox yazığım gəlir! Zavallı lap körpə uşağa dönüb. Bu yandan da mən ondan ayrılıram. Heç bilmirəm təzə xidmətçi ona necə baxacaq.

FRÖKEN TESMAN - Eybi yox, mən çalışaram ona öyrədim. Ən vacib işlərisə özüm görərəm. Bədbəxt xəstə bacım barədə çox narahat olma, əziz Berte.

BERTE - Əsas narahatlığım ancaq odur, fröken! Qorxuram yarı canım qala orda, cavan ağamıza əməlli - başlı qulluq eləyə bilməyəm.

FRÖKEN TESMAN - Neyləmək olar ki... Əvvəllər əlbəttə, ola bilər ki...

BERTE - Bilirəm, bilirəm, xanımı deyirsiniz. Çox təşəxxüslüyə oxşayır.

FRÖKEN TESMAN - Gəlsin olmasın... General Gablerin qızıdır. Bilirsən atasının sağlığında, evlərində necə yaşayıb?!. Yadındadır hərdən atası ilə at belində necə gəzərdi? Uzun, qara amazonka paltarında, şlyapasında da iri bir lələk!..

BERTE - Əlbəttə, çox yaxşı yadımdadır! O vaxt heç ağıma da gəlməzdi ki, bir vaxt gələcək, bizim elmlər namizədiniz onunla evlənəcək.

FRÖKEN TESMAN - Elədir, heç mənim də ağılıma gəlməzdi... Hə, doğrudan, Berte, nə qədər yadımdadır deyim, Yörgenə bir də elmlər namizədi demə. Artıq elmlər doktorudur.

BERTE - Hə, hə, dünən gecə gənc xanım da elə ayağını evin kandarına qoyan kimi... bu barədə danışdı. Görəsən, doğrudan belədir?

FRÖKEN TESMAN - Əlbəttə. Lap elə belədir ki var. Berte, onu orada - xaricdə doktor eləyiblər. Oraya səfərləri zaman, başa düşürsən? Heç mən özüm də bilmirdim, dünən liman körpüsündə Yörgen özü mənə hər şeyi danışdı.

BERTE - Başa düşürəm... Əlbəttə, o hər mənəşəbə layiqdir. O cür oxumuş alim adam... Ancaq bir şeyi bilmirdim ki, o da camaatı müalicə eləyəcək?

FRÖKEN TESMAN - Yo - ox, o, sən fikirləşən mənada doktor deyil. *(Mənalı şəkildə başını yelləyir)*. Hələ bu harasıdır?! Lap bu yaxınlarda onu daha yeni bir mənəşəbə görə təbrik eləyəcəklər.

BERTE - Doğrudan? Nə yaxşı. Nəyə görə?

FRÖKEN TESMAN - *(gülümsünür)*. Hm... Biləcəksən nəyə görə! *(Mütəəssir)*. Aman allah! Kaş mərhum Yokum bircə dəfə öz məzarından başını qaldırıb oğlunun necə yüksəldiyini görəydi. *(Ətrafa göz gəzdirir)*. Sən mebellərin örtüyünü niyə çıxarmısan?

BERTE - Xanım belə dedi... Dedi ki, kresloların örtükdə olmasına qəti dözə bilmirəm.

FRÖKEN TESMAN - Xanım deyib? Neynək... Bəyəm onlar elə - belə günlərdə də burda oturacaqlar?

BERTE - Elə görünür. Yəqin xanım burda oturacaq. Doktor özü bu barədə heç nə demədi.

Arxa otağın sağ tərəfindən mahnı oxuya-oxuya gələn Yörgen Tesman görünür. Əlində boş, açıq çamadan var. O, orta boylu, dolu bədənli, təxminən otuz üç yaşlı cavan oğlandır. Girdəşifətdir. Açıq xasiyyətli, xoşrəftar olduğu bilinir. Sarışın saçları və bir qədər ondan açıq rəngdə saqqalı var. Eynək taxır. Əynindəki rahat ev kostyumu səliqəsizdir.

FRÖKEN TESMAN - Salam, salam, Yörgen!

TESMAN - *(qapı ağzında)*. Yulle bibi! Mənim əzizim! *(Ona yaxınlaşıb əlini sıxır)*. Bu qədər uzaq yolu necə gəlmisiniz?... Özü də belə erkən!..

FRÖKEN TESMAN - Axı sizə necə baş çəkməyə bilərdim, əzizim?

TESMAN - Yəqin gecəni də əməlli-başlı yatmamısan!

FRÖKEN TESMAN - Eybi yox, olan şeydir.

TESMAN - Zənn edirəm, dünən körpüdən evə rahat gəlib çıxdın, hə?

FRÖKEN TESMAN - Lap yaxşı, allahın köməkliliyi ilə. Sağ olsun hörmətli asessor, məni düz qapımızın ağzına kimi ötürdü.

TESMAN - Biz sonra çox heyifsiləndik ki, səni faytonla apara bilmədik. Özün gördün də... Heddanın o qədər karton qutuları vardı ki... hamısını necə yığa bilərdik ora...

FRÖKEN TESMAN - Hə, karton qutular çoxdu... Çox əziyyətli.

BERTE - *(Tesmana)*. Bəlkə mən xanıma baş çəkim, bəlkə bir şey lazımdır?

TESMAN - Yox, sağ ol, Berte, narahat olma. O dedi ki, əgər bir şey lazım olsa, özü zəngi vuracaq.

BERTE - *(sağ tərəfə gedə-gedə)*. Yox, yox, nə zəng.

TESMAN - Dayan... Getməyinə gedirsən, bu çamadanı da apar.

BERTE - *(çamadanı götürür)*. Bunu çardağa aparacağam. *(Çardağa çıxmaq üçün dəhlizə gedir)*.

TESMAN - Təsəvvür elə ki, bibi, bu çamadan ağzınadək mənim yazı-pozum ilə, çoxlu arxiv sənədlərinin surətləri ilə dolu idi. Özüm də heç inana bilmirəm ki, arxivlərdən bu qədər material toplamışam! Hamısı da qiymətli, qədim arxiv sənədləri! Elə sənədlər ki, bu vaxta qədər heç kimin onlardan xəbəri yoxdur.

FRÖKEN TESMAN - Başa düşürəm, bilirəm ki, sən özünün bütün toy səfərini bunlara sərf eləmişən.

TESMAN - Hə, deyə bilərəm ki, elədir. Şlyapanı çıxarsana, ay bibi. Dayan lentlərini açım, hə?

FRÖKEN TESMAN - *(Yörgen onun şlyapasının lentlərini aç-aça)*. Vallah.. Sən eynilə qabaqlar bizimlə yaşadığın kimisən. Heç dəyişməmişən.

TESMAN - *(onun şlyapasını əlində hərləyə-hərləyə)*. Gör bir özünə nə qəşəng şlyapa almısan!

FRÖKEN TESMAN - Bunu mən... Hedda üçün almışdım.

TESMAN - Hedda üçün? Hə?

FRÖKEN TESMAN - Hedda üçün. Fikirləşdim ki, qoy küçədə mənimlə gedəndə utanmasın.

TESMAN - *(onun üzünü sığallayır)*. Ay Yulle bibi, sən hamının fikrini çəkirsən! *(Onun şlyapasını stolun yanındakı stulun üstünə qoyur)*. Hə, indi bilirsen?.. Gəl nə qədər ki, Hedda otağından çıxmayıb, bax burda, divanda əyləşib bir az söhbət eləyək.

FRÖKEN TESMAN - *(öz çətirini divanın yanına, küncə qoyub Tesmanın böyründə divana əyləşir, onun hər iki əlini əlinə alıb diqqətlə üzünə baxır)*. Yörgen, bilsən sən yenə bizimlə olmağına necə şadam. Özün də sağ-salamat!.. Bizim mərhum Yokumun tək bircə oğlu!

TESMAN - Mən də sənin yanında olmağıma çox şadam, Yulle bibi. Axı sən həmişə mənə həm ata, həm də ana olmusan.

FRÖKEN TESMAN - Bilirəm, bilirəm ki, sən heç vaxt öz qoca bibilərini unutmazsan.

TESMAN - Rina bibi elə həmişəki kimidir, heç bir az yaxşılaşmayıb, hə?

FRÖKEN TESMAN - Yox, əzizim, yox, heç yaxşılaşmasına güman da eləmək olmaz. Zavallı Rina! Gör neçə ildir ki yorğan - döşəkdədir. Allah eləməsin ki, ona bir şey olsun, yoxsa bilmirəm mən tək neylərəm. Ələlxüsus da indi, elə bir vaxtda ki, sən daha özünə ailə qurmusan, ailənin öz qayğıları olacaq.

TESMAN - *(onun çiyinlərindən tutub ehmalca silkələyir)*. Özü də çox, çox...

FRÖKEN TESMAN - *(birdən səsinin ahəngini dəyişir)*. Gör ha, sən artıq evlisen, Yörgen. Üstəlik də Hedda Gabler kimi bir gözəli almısan. Hedda Gabler! Heç bilirsen onun nə qədər pərəstişkarı vardı?!

TESMAN - *(özündən razı halda oxuya-oxuya gülümsünür)*. Yəni indi mənim burda - şəhərdə nə qədər dostlarım olacaq, hə? Həsəd aparən dostlarım.

FRÖKEN TESMAN - Hələ üstəlik də bu cür uzunmüddətli toy səfəri elədin. Beş aydan çox, az qala altı ay sərəsər.

TESMAN - Amma əslində bu, mənim üçün toy səfərindən çox elmi iş səfəri idi. Nə qədər arxivlərdə əlləşdim, nə qədər kitab oxudum!

FRÖKEN TESMAN - Başa düşürəm, başa düşürəm. *(Xüsusilə məxfi)*. Mənə bax, Yörgen... Sənin mənə təklikdə deməli bir sözün yoxdur ki?

TESMAN - Səfər barədə?

FRÖKEN TESMAN - Hə - ə...

TESMAN - Yox, heç nə... Nə vardsa sənə yazmışdım! Qaldı ki, doktorluq dərəcəsi almağıma... Onu da dünən axşam dedim.

FRÖKEN TESMAN - Yo-ox, onu demirəm... Səndən onu soruşmaq istəyirəm ki... qabaqda səni nəyə... bir yenilik - zad gözləmir ki?..

TESMAN - Yenilik?

FRÖKEN TESMAN - Aman allah... Yörgen... axı mən sənə doğma bibinəm!

TESMAN - Hə-ə, yenilik... əlbəttə, gözləyir, gözləyir.

FRÖKEN TESMAN - Ah-a!

TESMAN - Özü də böyüyüdü. Bu gün-sabah professor olmalıyam.

FRÖKEN TESMAN - Ah, professor! Hə...

TESMAN - Yəni səndən nə gizlədim, mən bilirəm ki, doğrudan da professor olacağam. Bəs axı gərək ki, bunu da sənə demişdim, Yulle bibi!

FRÖKEN TESMAN - *(gizli-gizli gülümsünərək)*. Əlbəttə, əlbəttə, bilirəm, düz deyirsən. *(Səsinin ahəngini dəyişir)*. Biz bayaqdan sizin səfəriniz barədə danışırıdık... Yəqin çox xərc apardı, hə, Yörgen?

TESMAN - Əlbəttə, təqaüd pis deyildi, az kömək eləmədi.

FRÖKEN TESMAN - Başa düşə bilmirəm, yəni ikinizə də çatırdı?

TESMAN - Bəyəm bunu başa düşmək çətindir, hə?

FRÖKEN TESMAN - Xüsusən də qadınla səfər eləmək ola, gör nə qədər xərc aparır.

TESMAN - Əlbəttə, çox xərc aparır, lap çox. Ancaq bu səfər Hedda üçün də vacibdi, özü də çox vacib. Yoxsa yaxşı olmazdı. Ayrı cür mümkün deyildi.

FRÖKEN TESMAN - Hə, hə, bilirəm, indi toy səfərləri eləmək adətə çevrilib. Yaxşı, bir mənə de görüm, təzə mənzilə necə, yaxşıca baxa bildinmi, hər tərəflə tanış ola bildinmi?

TESMAN - Bəs necə! Sübh tezdən durmuşam.

FRÖKEN TESMAN - Bura xoşuna gəlirmi?

TESMAN - Çox! Çox xoşuma gəlir, hər şey yaxşıdır! Amma bir şeyi bilmirəm ki, o kiçik qonaq otağı ilə Heddanın yataq otağı arasındakı bu iki artıq otaq nəyə lazımdır.

FRÖKEN TESMAN - (*gülümsünür*). Mənim əziz Yörgenim, vaxt gələr lazım olar.

TESMAN - Elədir. Yəqin sən deyən kimi olar, Yulle bibi. Axı mənim kitabxanam get-gedə artacaq... Elə deyil?

FRÖKEN TESMAN - Hə-hə, mənim əziz balam, mən elə sənə kitabxanan barədə fikirləşirdim.

TESMAN - Amma mən hər şeydən çox Heddaya görə şadam. O, hələ biz evlənmiş həmişə deyərdi ki, dövlət məsləhətçisi Falkın bu kiçik mülkü onun hər yerdən çox xoşuna gəlir.

FRÖKEN TESMAN - İşə bax, gərək elə belə də olaymış. Siz yola düşən kimi... bu ev də satışı qoyuldu.

TESMAN - Düzdür, Yulle bibi, bəxtimiz gətirib ki, belə olub! hə?

FRÖKEN TESMAN - Amma əlbəttə, ucuz başa gəlməyib, əziz balam. Hələ nə qədər də borc verməlisən.

TESMAN - (*bir qədər kədərlənir, həyəcanla ona baxa-baxa*). Daha neyləmək olar ki, bibi, hə?

FRÖKEN TESMAN - Aman allah! Əlbəttə, əlbəttə...

TESMAN - Təxminən nə qədərə başa gələcək, bibi, hə?

FRÖKEN TESMAN - Bunu deyə bilmərəm. Çünki hələ hesab kağızlarının hamısını almamışam.

TESMAN - Yaxşı ki, hələ əsassız Brakk danışib işi güzəştərlə düzəltdi. Bunu mən onun Heddaya yazısından bildim.

FRÖKEN TESMAN - Yaxşı, mənim əzizim, çox ürəyinə salma... Mebellə xalçaların pulunu mən boynuma götürmüşəm.

TESMAN - Sən boynuna götürmüşsən?! Sən? Mənim əziz bibim, sənə üçün hardan?

FRÖKEN TESMAN - Bankdan aldığımız faizlərin hesabına verəcəyəm. Yavaş-yavaş.

TESMAN - (*yerindən sıçrayır*). Nə? Rina bibi ilə sənə aman - güman pulunuzun faizindən?

FRÖKEN TESMAN - Hə, ondan özgə neyləmək olardı ki...

Tesman - (*onun qabağında dayanır*). Ay bibi, sən bilirsən neyləyirsən?! Axı o faiz sənə Rina bibinin yeganə dolanışıq pulunuzdur?!

FRÖKEN TESMAN - Yaxşı, yaxşı, ürəyinə salma, onsuz da fikrin çoxdur. Bu, işin formal tərəfidir, başa düşürsən? Əsassız Brakk da belə deyib. Əslində bütün bu işləri o yoluna qoydu, böyük xeyirxahlıq elədi. Özünün də sözü ancaq bu idi ki, bütün bunlar işin formal tərəfidir.

TESMAN - Ola bilər, bəlkə də elədir. Amma hər halda...

FRÖKEN TESMAN - Sən indi öz məvəcibini almağa başlayanda, borclarını yavaş-yavaş verərsən. Bizə sənə kömək etmək üçün əvvəllər bir az çətinlik çəksək də... daha neyləmək olar... borcumuzdur.

TESMAN - Mənim əziz bibim, sən heç vaxt canını da məndən əsirgəməmişsən. Bu nə qədər olar?!

FRÖKEN TESMAN - (*ayağa qalxıb əllərini onun çiyinə qoyur*). Sənə hər işdə əl tutmaq, əziz balam, bizim üçün həmişə xoşdur, bundan fərəhli nə ola bilər ki... Axı sən atasız, anasız böyümüşsən... Şükür ki, sənə bir məqama çatdırdıq. İndi daha geniş yola çıxmısan, özü də əsl düzgün yola, Yorgen.

TESMAN - Düzdür, fikirləşəndə görürsən ki, doğrudan da hər şey çox çətinliklərlə başa gəlib.

FRÖKEN TESMAN - Hə, sənə yolunu kəsməyə çalışan rəqiblərin... sənə az çətinliyə salmayıblar. Sonra hamısı batıb qaldı. Onların hamısından qorxulmuş isə... Hə, nə tökərsən aşına, o da çıxar qaşığına. Bədbəxt əlləşdi- əlləşdi, axırı da yerində qaldı.

TESMAN - Eylerti deyirsən? Onun haqqında bir şey eşitməmişsən ki? Yəni biz gedəndən sonra deyirəm.

FRÖKEN TESMAN - Ancaq onu eşitmişəm ki, təzə kitabı işıq üzü görüb.

TESMAN - Nə danışsən? Eylert Lövbörqun? Lap bu yaxınlarda? Hə?

FRÖKEN TESMAN - Hə, elə deyirlər. Aqlım kəsmir ki, fəvqəladə bir şey ola. Sən necə bilirsən, ola bilər? Sənə təzə kitabın nə vaxt çıxacaq? O tamamilə başqa şey olacaq, yox, Yorgen. Nə barədə olacaq, hə?

TESMAN - Orta əsrlərdə Brabant xalq sənətkarlıq işləri barədə.

FRÖKEN TESMAN - O-o-o, bir bax-a! Belə məsələlər barədə yazmaq asan deyil!

TESMAN - Amma inanmıram ki, tez çap oluna. Çünki əvvəlcə hələ bütün topladığım materialları qaydaya salmalıyam... Özünü də nə qədər materialı...

FRÖKEN TESMAN - Yox, sən toplamaq, qaydaya salmaq işlərində ustasan. Rəhmətlik atan Yokumun oğlu deyilsən?!

TESMAN - Hə, elə hey deyirəm ki, başlayım, vaxt uzanır. Ələlxüsus da indi tələsməliyəm, daha oturub işləməyə yerim - yurdum var.

FRÖKEN TESMAN - Özü də elə bir vaxtda ki, mənim Yorgenim, o cür ürəyinə yatan bir gözəllə də evlənmişən.

TESMAN - *(onu qucaqlayır)*. Düzdür, düzdür, Yulle bibi! Mənim Heddam gözəllər gözəlidir. *(Dönüb ətrafə baxır)*. Odur, deyəsən özü də gəlir! Hə?

Hedda sol tərəfdəki kiçik otaqda görünür. Onun iyirmi doqquz yaşı var. Çox nəcib sifətli, yaraşığı bədənli, məğrur yerişlidir. Süd kimi ağappaq çöhrəsi azca çəhrayı rəngdədir. Qonur gözlərində polad qığılcımları parlarsa da, sakit və aydın ifadəlidir. Çox da sıx olmayan saçları qızılı-sarışın rəngdədir. Zövqlə geyinib, rahat səhər paltarındadır.

FRÖKEN TESMAN - *(Heddaya doğru gedir)*. Sabahın xeyir, əziz Hedda! Sabahın xeyir!

HEDDA - *(əlini ona uzadır)*. Salam, əziz fröken Tesman! Belə səhər tezdən gəlmisiniz? İltifatınıza görə minnətdaram.

FRÖKEN TESMAN - *(bir qədər sıxılır)*. Hə... Ümid edirəm ki, xanım təzə mənzildə rahat yatıb.

HEDDA - Təşəkkür edirəm. Pis olmadı.

TESMAN - *(gülür)*. Pis olmadı! Hedda, sən daş kimi elə düşmüşdün ki, heç mən duranda da xəbər tutmadın.

HEDDA - Ola bilər, bərk yatmışdım... Ümumiyyətlə, fröken Tesman, görünür burda yavaş-yavaş hər şeyə öyrəşmək lazım gələcək. *(Sol tərəfə baxır)*. Ah, qız balkonun qapısını açıb, gün adamın gözüne düşür.

FRÖKEN TESMAN - *(qapıya tərəf gedir)*. Bu saat bağlayaq.

HEDDA - Yox, yox, lazım deyil! Əziz Tesman, zəhmət olmasa pərdələri çək, onda içəri gün düşməz.

TESMAN - *(qapının ağzında)*. Yaxşı, yaxşı... Belə. Hedda, indi həm gün düşür, həm də təmiz hava gəlir.

HEDDA - Hə, təmiz hava burda bollucadır. Gör nə qədər gül - çiçək var... Yaxşı, mənim əzizim... Oturmaq istəmirsiniz ki, fröken Tesman?

FRÖKEN TESMAN - Xeyr, təşəkkür edirəm. Şükür allaha, yaxşı ki gəldim, gördüm hər şey qaydasındadır! Yavaş - yavaş gedim. Evdə xəstəm var, gözü qalıb qapıda yəqin.

TESMAN - Xahiş edirəm, məndən ona çoxlu salam de. Bir azdan özüm də gəlib ona dəyəcəyəm.

FRÖKEN TESMAN - Yaxşı, hökmən deyərəm. Ah, Yörgen, bir şey az qala lap yadımdan çıxmışdı. *(Ciblərini gəzir)*. Səninçün bir şey gətirmişəm.

TESMAN - Axı nə gətirmişən, bibi, hə?

FRÖKEN TESMAN - *(qəzetə bükülü yastı bir şey çıxarıb ona verir)*. Ala, mənim əzizim! Aç, bax.

TESMAN - *(açır)*. Aman allah! Sən nə yaxşı bunları qoruyub saxlamısan, Yulle bibi!.. Bir işə bax, Hedda!

HEDDA - *(kitab rəfinin sağ tərəfindən)*. Nədir elə, mənim əzizim?

TESMAN - Ayaqqabılarım, mənim köhnə səhər ayaqqabılarım!

HEDDA - Ah, belə de. Yadımdadır, elə səfərimizdə də hey onları yada salırdın.

TESMAN - Hə, heç özüm də bilmirdim neyləyim. *(Ona yaxınlaşır)*. Budur, bax, Hedda.

HEDDA - *(sobanın yanına keçir)*. Düzü, bu, məni çox maraqlandırır.

TESMAN - *(onun dalınca gedə-gedə)*. Bir fikir ver... Bunları Rina bibi özü mənim üçün tikib... Özü də yataqda xəstə ola - ola. Eh, bilsən ki, mənim onlarla bağlı nə qədər xatirələrim var!

HEDDA - *(stolun yanında)*. Mənimlə ki, bağlı deyil!

FRÖKEN TESMAN - Hedda düz deyir, Yörgen.

TESMAN - Amma mənə elə gəlir ki... Bir halda ki, o bu evə gəlib...

HEDDA - *(onun sözünü kəsir)*. Bu qulluqçu ilə çətin ki, bir evdə yaşaya bilək, Tesman!

FRÖKEN TESMAN - Yaşaya bilməzsiniz?.. Berte ilə?..

TESMAN - Mənim əzizim... Bu, hardan ağlına gəldi? Hə?

HEDDA - *(əli ilə göstərərək)*. Bura bax, öz köhnə şlyapasını da stolun üstünə qoyub gedib.

TESMAN - *(qorxudan ayaqqabıları əlindən düşür)*. Hedda!

HEDDA - Bir özün fikirləş... Birdən kimsə gəlib görəydi, nə fikirləşərdi, hə?

TESMAN - Ay Hedda! Axı bu, bibinin şlyapasıdır!

HEDDA - Hə?

FRÖKEN TESMAN - *(şlyapasını götürür)*. Mənimkidir. Özü də, düzünə qalsa köhnə-zad deyil, əziz frü Hedda.

HEDDA - Səhv eləmişəm, yaxşı baxmamışam, fröken Tesman.

FRÖKEN TESMAN - *(şlyapasının lentlərini bağlaya-bağlaya)*. Lap düzünə qalsa, birinci dəfədir ki, başıma qoyuram.

TESMAN - Özü də gör necə yaraşıqlıdır.

FRÖKEN TESMAN - Elədir, elədir, pis deyil, əzizim. *(Ətrafına baxınır)*. Bəs çətirim hanı?.. Hə, burdadır! *(Çətiri də götürür)*. Bu da mənimkidir... *(Öz-özünə danışmış kimi)*. Bertəninki deyil.

TESMAN - Təzə şlyapa, təzə çətir! Gör necə yaraşır, Hedda! Hə?

HEDDA - Çox yaraşır, əntiqədir.

TESMAN - Doğrudan da çox gözəldir, hə?.. Sənsə, bibi, getməmişdən qabaq... Bir Heddaya yaxşı - yaxşı bax, gör necə gözəldir, necə qəşəngdir!

FRÖKEN TESMAN - Mənim əzizim, birinci dəfə deyil ki, görürəm. Hedda elə həmişə gözəl olub. *(Kəskinliklə üzünü döndərərək sağ tərəfə yollanır)*.

TESMAN - *(arxasınca baxa-baxa)*. Düzdür. Bəs onu da de ki, Hedda bu səfərimizdə necə gözəlləşib, kökəlib, qəşəngləşib!

HEDDA - *(otağın dərinliyinə gedir)*. Di bəsdir!..

FRÖKEN TESMAN - *(dayanıb geri dönmür)*. Kökəlib?

TESMAN - Hə, Yulle bibi. Hələ bu paltarda yaxşı bilinmir. Mənsə sənə lap yəqinliklə deyirəm ki...

HEDDA - *(şüşəli qapının ağzında, səbrsizliklə)*. Sən heç nəyi yəqinliklə bilmirsən... heç nəyi!

TESMAN - Zarafət deyil, ona Tirolun dağ havası deyərlər.

HEDDA - *(onun sözünü kəsir, qırıq-qırıq)*. Mən eynilə getməmişdən qabaqkı kimiyəm.

TESMAN - Onu sən deyirsən. Bizsə düzünü görürük. Elə deyilmi, bibi?

FRÖKEN TESMAN - *(əllərini mütəəssircəsinə yanına salıb Heddanı diqqətlə süzə-süzə)*. Hedda gözəldir... gözəldir!.. *(Ona yaxınlaşır, hər iki əli ilə onun başını ovucları arasına alıb saçlarından öpür)*.

İlahi, sən özün Hedda Tesmanı hiş elə, xoşbəxt elə... Yörge üçün!

HEDDA - *(nəzakətlə özünü ondan ayırır)* Eləyəcək, eləyəcək...

FRÖKEN TESMAN - *(astadan yenə mütəəssirliklə)*. Mən hər gün sizə dəyəcəyəm.

TESMAN - Hökmən gələrsən, bibi! Yaxşı?

FRÖKEN TESMAN - Sağ olun, salamat qalın! *(Dəhlizdən keçib gedir)*.

Tesman onu ötürür. Qapı yarıcaqdır. Hələ də Tesmanın ayaqqabılara görə dönə-dönə razılığını bildirməsi və onun fröken Tesmandan Rina bibiyə minnətdarlığını çatdırmasını xahiş etməsi eşidilir. Hedda isə bütün bunlardan həyəcanla gah qollarını geri qanıra-qanıra, gah da əllərini bir-birinə sıxa-sıxa otaqda o baş-bu başa vargəl edir. Şüşəli qapıya yaxınlaşıb pərdələri açır, oradan nəzərlərini bayıra, uzaqlara, zilləyir. Bir neçə dəqiqədən sonra Tesman qayıdır, ardınca dəhliz qapısını çəkib bağlayır.

TESMAN - *(ayaqqabıları döşəmədən qaldıraraq)*. Sən orda neyləyirsən, Hedda?

HEDDA - *(səbrlə, sakitliklə)*. Heç nə, dayanıb ağaclara tamaşa edirəm. Yarpaqları necə də saralıb, solub...

TESMAN - *(ayaqqabıları kağıza büküb stolun üstünə qoyur)*. Sentyabr gəlib axı...

HEDDA - *(yenə əsəbiliklə)*. Hə, sən demə doğrudan da sentyabr gəlib axı!

TESMAN - Hedda, sən də hiss elədinmi ki, Yulle bibi bu gün nəşə çox qeyri-adi idi... Hə? Görürdün necə dəbdəbəli, şad, fərəhli idi? Heç bilirsən neyçün, hə?

HEDDA - Mən nə bilim? Mən onu əməlli-başlı tanıyıram ki, bilim də? Bəyəm həmişə belə olmur?

TESMAN - Yox, bu günkü kimi olmur.

HEDDA - *(şüşəli qapıdan aralanır)*. Necə bilirsən, görəsən şlyapaya görə incidi?

TESMAN - Yox, bir elə yox. Bəlkə əvvəl bir az...

HEDDA - Bilmirəm bu nə xasiyyətdir, qonaq otağında şeyləri atır ora-bura. Bəyəm bilmir ki, belə eləməzlər?

TESMAN - Yaxşı, sakit ol, Yulle bibi bir də belə eləməyəcək.

HEDDA - Nə isə. Mən dözməyi bacararam.

TESMAN - Ah, mənim əziz Heddam, kaş həmişə mülayim olaydın.

HEDDA - Bu gün ora gedəndə, onu axşamkı qonaqlığımıza dəvət elə.

TESMAN - Bax belə, hökmən. Bir də, bilirsən onu nəylə sevindirə bilərsən?

HEDDA - Nəylə?

TESMAN - Bəlkə özünü öyrədib onunla "sən"lə danışasan, Hedda. Mənim xatirimə, hə?

HEDDA - Yox, yox, Tesman, üz vurma. O gün də sənə demişdim. Olsa-olsa mən də onu sənin kimi çağıraram, vəssalam.

TESMAN - Yaxşı-yaxşı. Amma zənnimcə, madam ki, bizim ailəyə daxil olmusan...

HEDDA - Hm... hələ yaxşı bələd deyiləm... *(Yenə otağın dərinliyinə gedir)*.

TESMAN - *(bir azdan)*. Nə oldu, Hedda? Nədənə narazısan? Hə?

HEDDA - Yox, elə-belə dayanıb öz köhnə pianoma baxıram. O biri şeylərlə çox uyuşmur.

TESMAN - Ona görə də birinci maaşımı alan kimi çalışaram təzəsini alım.

HEDDA - Yox, yox, mən ondan ayrılmaq istəmirəm. Yaxşısı budur onu ora, kiçik otağa qoyarıq, yerinə də təzəsini alarıq. Əlbəttə, əgər alsaq.

TESMAN - *(yuxuda danışmış kimi)*. Hə... əlbəttə... elə lazımdır...

HEDDA - *(pianonun üstündən gül dəstəsini götürür)*. Dünən biz gələndə bu güllər yox idi.

TESMAN - Düzdür, Yulle bibi gətirib.

HEDDA *(birdən diqqətlə baxır)*. Vizit kartoçası. *(Çıxarıb oxuyur)*. "Sonra gələrəm..." Bilirsən kimdəndir?

TESMAN - Yox. Kimdəndir? Hə?

HEDDA - Frü Elvsteddən, Foqtun arvadından.

TESMAN - Doğrudan? Frü Elvsted, yəni qabaqkı fröken Rüsinq?

HEDDA - Hə. O ürəkbulandıran saçları ilə hamının nəzərini özünə cəlb edən Rüsinq. Mənə deyildiyinə görə, sənin köhnə aşnan.

TESMAN - *(gülür)*. Yox, çox az olub. Özü də sənənlə tanışlığımızdan əvvəllər, Hedda. İşə bax, deməli o, burda, şəhərdədir!

HEDDA - Qəribədir, o bizə niyə gəlir? Biz onunla olsa-olsa institutdan tanışıq.

TESMAN - Hə, elə mən də neçə illərdir ki, onu görməmişəm. Görəsən orda, əldən-ayaqdan qıraq yerdə necə yaşayır, hə?

HEDDA - *(nə barədəsə ani fikirləşəndən sonra)*. Qulaq as, Tesman, görəsən, Eylert Lövborq da həmin o əldən-ayaqdan qıraq yerdə yaşamır ki?

TESMAN - Orada, orada, həmin yerdədir.

Berte dəhlizdən daxil olur.

BERTE - Xanım! Yenə həmin qadın gəlib... Bayaq o gülləri gətirən qadın. Əlinizdəki gülləri deyirəm.

HEDDA - A-a! Həmin qadın? Deyin buyurub gəlsin.

Berte Tea Elvstedin üzünə qapını açır və gedir. Tea arıq, nərmənazik bədənli, həlim və zərif sifətli bir qadındır. İri mavi gözləri bir qədər sadələvh, ürkək və müəmmalıdır. Qeyri-adi dərəcədə sıx və dalğavari saçları xoşagələn açıq, qızılı rəngdədir. O, Heddadan iki yaş kiçikdir. Son dəbdə olmasa da, zövqlə tikilmiş tutqun rəngli, yaraşlıq vizit geyimindədir. Hedda onu mehribanlıqla qarşılayır.

- Salam, əziz frü Elvsted. Sizinlə yenidən görüşməyimə çox şadam.

TEA - *(əşəbi halda, lakin özünü ələ almağa çalışaraq)*. Hə... biz sizinlə çoxdan görüşməmişdik...

TESMAN - *(əlini ona uzadaraq)*. Mənimlə də, hə?

HEDDA - Belə gözəl güllərinizə görə sizə təşəkkür edirəm...

TEA - Dəyməz... Dünən sizə gəlmək istəyirdim, sonra bildim ki, hələ səfərdən qayıtmamısınız.

TESMAN - Siz çoxdan burda, şəhərdəsiniz? Hə?

TEA - Yox, elə dünəndən. Ah, biləndə ki, evdə yoxsunuz, heç inanmırdım ki, sizinlə görüşə biləcəyəm.

HEDDA - İnanmırdınız? Niyə?

TESMAN - Yəqin, çox hörmətli frü Rüsinq... yox-e, frü Elvsted demək istəyirdim...

HEDDA - Zənnimcə, sizə elə bir hadisə üz verməyib.

TEA - Yox, verib. Özü də burda sizdən başqa heç kimi tanımıram, bilmirdim kiminlə danışım.

HEDDA - *(gül dəstəsini stolun üstünə qoyur)*. Buyurun... gəlin divana əyləşək.

TEA - Ah, elə hirsələnirəm ki, heç oturmağa da həvəsim gəlmir.

HEDDA - Eybi yox, eybi yox, əyləşək. *(Teanın əlindən yapışıb divana əyləşdirir, özü də onun yanında oturur)*.

TESMAN - Hə, indi deyən görə nə olub, frü Elvsted?

HEDDA - Yəqin orda nə isə olub.

TEA - Hə... Həm olub, həm də heç nə olmayıb. Ah, elə istəyirəm ki, məni düz başa düşəsiniz...

HEDDA - Yaxşısı budur hər şeyi birbaşa danışın, frü Elvsted.

TESMAN - Elə əslində də bunun üçün gəlmisiniz də. Hə?

TEA - Hə, hə... əlbəttə. Deməli belə... Əgər bilmirsinizsə, əvvəlcə onu demək istəyirəm ki, Eylert Lövborq da burda, şəhərdədir.

HEDDA - Lövborq!..

TESMAN - Necə, Eylert Lövborq yenə burdadır?! Görürsən, Hedda!

HEDDA - Aman allah! Eşidirəm də...

TEA - O bir həftədir ki, burdadır. Özünüz fikirləşin, bir həftə! Burda - bu cür qorxulu şəhərdə! Tək!.. Burda hər hansı bir dəstənin təsirinə düşmək elə asandır ki...

HEDDA - Əzizimiz frü Elvsted... Axı bunun sizə nə dəxli?

TEA - *(çaşqın halda ona baxaraq tez-tez)*. O, uşaqların müəllimi idi.

HEDDA - Sizin uşaqların?

TEA - Mənim ərimin uşaqlarının. Özümünkü yoxdur.

HEDDA - Yəni sizin ögey uşaqlarınızın.

TEA - Elədir.

TESMAN - *(çaşbaş halda)*. Deməli, o bu qədər düzəlib ki... Yəni heç özüm də bilmirəm necə deyim... Yəni o bu qədər dəyişib ki, belə bir işi də ona tapşırmaq ola? Hə?

TEA - Hə, son iki-üç ildə onun barəsində pis heç nə demək olmaz.

TESMAN - Doğrudan? Görürsən, Hedda?

HEDDA - Eşidirəm.

TEA - İnandırıram sizi, qəti heç nə! Hər barədə. Amma neyləyəsən ki... Yenə bura gəlib... Bu cür böyük şəhərə... Özü də çoxlu pulla. Elə qorxuram onunçün, az qala hər gün o dünyanı görüb-gəlirəm.

TESMAN - Axı orda.. sizin və ərinizin yanında niyə qalmayıb, hə?

TEA - Nə bilim, kitabı çıxan kimi daha bizim yanımızda qalmadı.

TESMAN - hə, hə, düzdür... Yulle bibi də mənə demişdi ki, təzə kitab yazıb.

TEA - Hə, özü də böyük kitabdır... Görək ki, mədəniyyət tarixindən. İki həftədir ki, çap olunub, hər yerdə əldən qapırlar, yaman oxunur. Böyük uğurdur.

TESMAN - İşə bax ha! Yəqin özünün əvvəllərdəki yaxşı dövrünün köhnə materiallarından istifadə edib.

TEA - Yəni demək istəyirsiniz ki, əvvəlki illərinin məhsuludur?

TESMAN - Hə də.

TEA - O hamısını son bir ilin ərzində... bizdə yaşadığı vaxtda yazıb.

TESMAN - Bax, bunu eşitmək xoşdur... Görürsən, Hedda!

TEA - Ah, elə bizdə yaşadığı kimi yaşasaydı!

HEDDA - Siz burda onunla heç görüşmüşünüz?

TEA - Hələ yox. Qaldığı yeri öyrənmək üçün o qədər çalışdım... Ancaq bu gün səhər tapdım.

HEDDA - (*diqqətlə ona baxa-baxa*). Düzünü desək, bir az qərribə görünür ki, sizin əriniz... hm...

TEA - (*əməliliklə yerində qumıldanır*). Nə? Mənim ərim?..

HEDDA - Belə bir iş üçün sizi bura göndərir. Bəs nə əcəb öz dostunu görmək üçün özü gəlmir?

TEA - Ah, siz nə danışırsınız?! Mənim ərimin belə işlərə vaxtı yoxdur... Bir də, onsuz da mən bəzi şeylər almaq üçün bura gəlməliydim.

HEDDA - (*gizli bir təbəssümlə*). Onda başqa məsələ.

TEA - (*tez ayağa qalxır, həyəcanla*). Cənab Tesman, mən sizdən çox xahiş edirəm, rica edirəm Lövbörqu... əgər yanınıza gəlsə... yaxşı qəbul edin, mehribanlıqla. Yəqin ki, yanınıza gələcək. İlahi! Axı siz vaxtilə çox yaxın dost olmusunuz... Həm də eyni bir sahə üzrə çalışırsınız. Bildiyimə görə, elmin eyni bir sahəsi üzrə.

TESMAN - Bəli, bəli, əvvəllər doğrudan da belə idi.

TEA - Elə ona görə də mən sizdən artıq dərəcədə xahiş edirəm... (*Heddaya*) həmçinin, sizdən də... (*Yenə Tesmana*) Onu qoruyun. Yaxşımı, cənab Tesman, söz verirsinizmi?

TESMAN - Məmnuniyyətlə, frü Rüsinq...

HEDDA - Elvsted.

TESMAN - Əlimdən nə gəliyə Eylert üçün əsirgəməyəcəyəm, mən tərəfdən arxayın ola bilərsiniz.

TEA - Ah, siz necə də lütfkarsınız! (*Onun əlini sıxır*). Təşəkkür edirəm, təşəkkür edirəm! (*Hər ikisinə*). Sizə təşəkkür edirəm! (*Birdən ayılmış kimi*). Mənim ərim onu o qədər sevir ki!

HEDDA - (*ayağa durur*). Bəlkə ona məktub yazasan, Tesman. Yoxsa o özü bəlkə heç gəlmədi.

TESMAN - Düzdür, düzdür, Hedda, bu, daha yaxşı olar. Hə?

HEDDA - Özü də nə qədər tez olsa, o qədər yaxşıdır. Lap elə indi.

TEA - (*yalvarışla*). Ah, kaş...

TESMAN - Elə bu saat. Sizdə onun ünvanı varmı, frü... frü... Elvsted?

TEA - Hə, var. (*Cibindən kağızı çıxarıb ona verir*). Budur.

TESMAN - Yaxşı, yaxşı. Mən getdim... (*Ətrafə baxır*). Ayaqqabılarım hanı? Hə, burdadır. (*Bükülünü götürüb otaqdan çıxmağa yönəlir*).

HEDDA - Ürəkdən yaz, səmimiyyətlə... ən yaxın dost kimi, bilirsən?

TESMAN - Əlbəttə, əlbəttə.

TEA - Amma siz allah, bunu mənim xahiş etdiyimi bilməsin!

TESMAN - Ayrı cür nə ola bilər ki? Hə? (*Kiçik otaqdan keçib sağ tərəfə gedir*).

HEDDA - (*Teaya yaxınlaşıb gülümsəyərək astadan*). Bax belə. Buna bir güllə ilə iki dovşan vurmaq deyirlər.

TEA - Başa düşmədim, necə yəni?

HEDDA - Başa düşmədiniz? Elə-belə, onu yola salmaq üçün belə dedim.

TEA - Hə... məktub yazmağı deyirsiniz...

HEDDA - Qoy getsin, sizinlə təklikdə danışaq.

TEA - (*həyəcanla*) Yenə o barədə?

HEDDA - O barədə.

TEA - Axı daha danışmalı bir şey qalmayıb, frü Tesman! Düz deyirəm, heç nə!

HEDDA - Yox, var... Özü də bildiyimə görə çox. Gəl əyləşək, açıq danışaq. (*Onu sobanın yanındakı kreslodə oturdur, özü də onun yanındakı yumşaq kətilə əyləşir*).

TEA - (*narahatlıqla saata baxır*). Əziz frü Tesman... əzizim, mən axı getməyə hazırlaşırıdım...

HEDDA - Hələ vaxt var, tələsməyin. Hə, indi mənə danışın görüm evdə, ailədə necə yaşayırsınız?

TEA - Ah, bu barədə mən heç danışmaq belə istəmirəm.

HEDDA - Axı mən, əzizim... Aman allah, axı biz bir oxumuşuq.

TEA - Düzdür... Siz bir sinif məndən yuxarıda oxuyurdunuz. Özü də mən sizdən qorxurdum.

HEDDA - Qorxurdunuz? Məndən?

TEA - Hə, yaman qorxurdum. Hərdən pilləkənlərdə rastlaşanda saçlarımdan elə yapışırdınız ki.

HEDDA - Doğrudanmı? Yadımda deyil.

TEA - Hətta bir dəfə dediniz ki, saçlarımla yandıracaqsınız.

HEDDA - Yəqin zarafat eləmişəm.

TEA - Mən də o vaxt elə axmaq idim ki... Sonra biz hamımız... birdəfəlik ayrıldıq... Axı onsuz da hərəməzin əvvəldən öz dostlarımız, rəfiqələrimiz vardı.

HEDDA - Düzdür. Barı indi çalışıb bir-birimizlə yaxın olaq. Qulaq asın! İnstitutda biz adicə olaraq bir-birimizə “sən” deyərdik, bir-birimizi öz adıyla çağırırdıq, vəssalam...

TEA - Yox, siz səhv eləyirsiniz.

HEDDA - Qətiyyə. Mənim çox gözəl yadımdadır! Yaxşısı budur yaxın olaq, rəfiqəlik edək, əvvəlki kimi... *(Ona tərəf çəkilir)*. Bax belə. *(Onun üzündən öpür)*. İndi məni “sən”lə çağır, adıma da elə-belə Hedda de!

TEA - *(onun əlini sıxır, sonra tumarlayır)*. Necə mehribanlıq, necə səmimiyyət!.. Mən heç vaxt, heç kimdən belə mehribanlıq, səmimiyyət görməmişəm!

HEDDA - Başa düşürəm... Mən də səni əvvəlki kimi “sən”lə çağıracağam, sənə mənim əziz Toram deyəcəyəm.

TEA - Mənim adım Teadır.

HEDDA - Hə, doğrudan. Mən elə Tea demək istəyirdim. *(Dərin rəğbət hissilə ona baxır)*. Deməli, sən heç yerdə, ailəndə də səmimiyyət, məhəbbət görməmişən?

TEA - Ailəm vardı ki, görədim də? Mənim heç vaxt ailəm olmayıb.

HEDDA - *(zənnlə ona baxır)*. Mən elə nəyə buna bənzər bir şey hiss eləmişdim.

TEA - *(acizənə ona baxa-baxa)*. Hə... hə... hə...

HEDDA - Mən bir şeyi yadıma sala bilmirəm... Gərək ki, sən əvvəllər Foqtun evində onun təsərrüfatçısı olmusan, yox?

TEA - Daha doğrusu, onun evində uşaq tərbiyəçisi olmuşam, onun uşaqlarının həm tərbiyəçisi işləmişəm, həm də onlara dərs demişəm. Amma onun birinci arvadı... xəstə idi, çox vaxt yataqda olurdu. Ona görə də mən evin təsərrüfat işlərini də öz boynuma götürmüşdüm.

HEDDA - Yəni... sən özün evin təsərrüfatçısı oldun?

TEA - *(dərindən köks ötürür)*. Hə, təsərrüfatçısı.

HEDDA - Dayan... həmin vaxtdan neçə il keçib?

TEA - Yəni ərə gedəndən bu vaxtadək?

HEDDA - Hə.

TEA - Artıq beş ildir.

HEDDA - Düzdür, belədir ki var.

TEA - Ah, bu beş ili... Ələlxüsus da... son iki-üç ili! Ah, siz heç cür təsəvvür edə bilməzsiniz ki...

HEDDA - *(yüngülcə onun əlinə vuraraq)*. “Siz”? Yadından çıxartdın, Tea!

TEA - Yox, yox. Çalışaram yadımdan çıxarmayım... Ah əgər... əgər sən bilsəydin ki...

HEDDA - *(guya ötəri)*. Gərək ki, Eylert Lövborq da orda elə üç il yaşayıb?

TEA - *(tərəddüdlə ona baxa-baxa)*. Eylert Lövborq?.. Hə.

HEDDA - Sən onunla hələ burdan, şəhərdən tanışdın?

TEA - Yox, əvvəllər qəti tanıyırdım. Ancaq adını eşitmişdim.

HEDDA - Deməli orda... o sizin evdə olmağa başlayanda?

TEA - Hə, hər gün. Onu uşaqlarla məşğul olmağa çağırırdıq. Çünki mən bütün işləri çətdirə bilmirdim.

HEDDA - Aydınır... Bəs sənın ərin?.. O, gərək ki, tez-tez səfərlərdə olur.

TEA - Hə. Siz... sən özün bilirsən ki, Foqt tez-tez öz mahalına baş çəkməyə gedir.

HEDDA - *(kreslonun yançağına dirsəklənir)*. Tea... zavallı, mənim əzizim, indi sən mənə hər şeyi olduğu kimi danışmalısən.

TEA - Yaxşısı budur, özün nə istəyirsən soruş.

HEDDA - Sənın ərin əslində necə adamdır? Yəni o, məsələn, ailədə necədir? Sənınlə necə rəftar edir?

TEA - *(qeyri-müəyyənliklə)*. Düzü, o özü yaxşı bilir ki, bizim aramızda nə ola bilər, ya nə ola bilməz.

HEDDA - Mənə belə gəlir ki... o sənə nisbətən çox yaşlıdır. Məsələn, iyirmi yaş, düzdür?

TEA - *(əsəbiliklə)*. Hə, o da var. O qətiyyə mənə münasib deyil. Aramızda bizi birləşdirən heç nə yoxdur... qətiyyə heç nə.

HEDDA - Amma bütün bunlara baxmayaraq səni sevir, yox? Yəni aranızda bir şey olmasa da.

TEA - Ah, bunu bilmirəm, düzü. Onu bilirəm ki, mən ona ancaq ev üçün lazımam. Yəni əslində qədir-qiymətsiz arvad kimi.

HEDDA - Yox, belə də demə!

TEA - (*başını yellədir*). Neyləmək olar ki. Onunla ayrı cür mümkün deyil. Zənnimcə o, dünyada tək bircə özündən başqa heç kimi sevmir.

HEDDA - Eylert Lövbörqu da əlavə elə.

TEA - (*ona baxır*). Eylert Lövbörqu? Onu nə üçün?

HEDDA - Axı mənim əzizim... mənə belə gəlir ki... Bir halda ki, o səni Lövbörqun dalınca bura göndərir... (*Güclə seziləcək təbəssümlə*). Bir də, sən özün bayaq Tesmana dedin ki...

TEA - (*əsəbi halda diksinir*). Ah, belə?.. Hə, gərək ki, dedim. (*Birdən coşğunluqla*). Yox, yaxşısı budur hər şeyi sənə birbaşa danışım. Onsuz da gizlətməyin mənası yoxdur.

HEDDA - Axı, mənim əzizim...

TEA - Deməli, qızası belədir: əvvəla, ərim qətiyyənlə bilmədi ki, mən bura gəlirəm.

HEDDA - Nə-ə? Ərin bilmədi?..

TEA - Bilmədi. Heç evdə də yoxdu. Səfərdədir. Gördüm ki, daha dözə bilmirəm. Dözmək mümkün deyildi, Hedda. Mən Lövbörqdan sonra elə tənhalıq hiss edirdim ki!..

HEDDA - Sonra? Neylədin?

TEA - Neyləyəcəkdim, özümün bəzi ən vacib şeylərimi yığışdırdım... sakitcə... evdən çıxdım.

HEDDA - Çıxıb yola düzəldin, hə?

TEA - Hə, qatara minib bura gəldim.

HEDDA - Tea! Mənim əzizim!.. Sən buna necə ürək elədin?

TEA - (*ayağa qalxıb kənara keçir*). Ayrı nə çarəm vardı ki?

HEDDA - Bəs evə qayıdanda ərinə nə deyəcəksən, heç bu barədə fikirləşmişən?

TEA - (*stolun yanında, Heddaya baxa-baxa*). Qayıtmaq?.. Onun yanına?

HEDDA - Hə, hə.

TEA - Mən bir də onun yanına qayıtmayacağam.

HEDDA - (*ayağa qalxıb ona yaxınlaşır*). Deməli sən... ondan birdəfəlik ayrılımsan?

TEA - Mənim ayrı çarəm yoxdu.

HEDDA - Yəni elə... açıq-açıqcasına?

TEA - Onsuz da bilinəcəkdə.

HEDDA - Axı qıraqdan baxanlar nə deyərlər, Tea? Bir özün fikirləş!

TEA - Qoy nə istəyirlər desinlər! (*Yorğun halda divana əyləşir*). Mən ancaq belə eləməliydim, ayrı yol yoxdu.

HEDDA - (*az sükutdan sonra*). İndi neyləmək istəyirsən? Nədən başlamaq istəyirsən?

TEA - Hələ özüm də bilmirəm. Ancaq onu bilirəm ki, mən Eylert Lövbörq yaşayan yerdə yaşamalıyam... Əgər yaşayacağamsa.

HEDDA - (*stolun yanından stulu özünə tərəf çəkir, Teanın yanında əyləşib əlini tumarlayır*). Qulaq as, Tea... Sizin Eylert Lövbörqlə... dostluğunuz necə başlayıb?

TEA - Belə, yavaş-yavaş. Elə gətirdi ki, mən ona necəsə təsir göstərə bildim.

HEDDA - Belə de!

TEA - O özünün köhnə adətlərindən əl çəkdi. Mənim xahişimlə yox; heç vaxt ondan xahiş eləməzdim də. Yəqin o hiss eləmişdi ki, mənim bu adətlərdən xoşum gəlmiş. Ona görə də özü tərgitdi.

HEDDA - (*kinayəli təbəssümünü zorla gizləyərək*). Deməli sən, necə deyərlər, yıxılmış adamı ayağa qaldırmısan, əzizim Tea.

TEA - Mən bilmirəm, o özü belə deyir. Bu da var ki, o da öz növbəsində... elə bil məni nəsə əsl adama çevirib. Mənə həyatda dərinədən düşünməyi, hər şeyi olduğu kimi başa düşməyi öyrədib...

HEDDA - Yəni o da sənənlə məşğul olub?

TEA - Bir elə məşğul olmayıb, belə... söhbət eləyib. Çox şey, çox şey barədə. Sonra xoşbəxtlikdən elə oldu ki, mən onun elmi işində də yaxından iştirak etməyə başladım! Yəni o icazə verdi ki, mən ona kömək eləyim.

HEDDA - Nə əcəb?

TEA - Hə. O mənimlə məsləhətləşməmiş heç nə yazmırdı. Həmişə birgə işləyirdik.

HEDDA - Əsl səmimi dostlar kimi.

TEA - (*coşğunluqla*). Əsl dostlar kimi! Bax o özü də belə deyirdi, Hedda!. Ah, əslində mən özümü çox xoşbəxt hesab eləməliyəm. Amma bacarmıram. Özüm də bilmirəm həmişə belə olacaq, ya yox.

HEDDA - Bəyəm sən ona əməlli inanmırsan?

TEA - (*dərindən köks ötürür*). Eylert Lövbörqlə mənim aramda bir qadın kölgəsi var.

HEDDA - (*gərgin halda onu süzür*). O qadın kimdir elə?

TEA - Bilmirəm. Kimsə bir nəfər... köhnə məhəbbəti... Elə bir məhəbbət ki, hələ tamam unuda bilməyib.

HEDDA - Bəyəm o özü bu barədə nəsə bir söz deyib?

TEA - Bir dəfə işarə vurdu... o da öteri.

HEDDA - Yəni nə dedi?

TEA - Dedi ki, onlar ayrılanda həmin qadın onu güllə ilə vurmaq istəyib.

HEDDA - (*özünü ələ alıb soyuqqanlıqla*). Yəni belə? Buralarda belə şey dəbdə deyil.

TEA - Hə. Elə ona görə də fikirləşirəm ki, bu, o sarışın müğənni qızdan başqa kim ola bilər? Vaxtilə o ondan ötrü...

HEDDA - Olar, ola bilər.

TEA - Özüm eşitmişəm, deyirlər ki, həmin qız indi də həmişə dolu tapança ilə gəzir.

HEDDA - Olar. Deməli, doğrudan da odur.

TEA - (*barmaqlarını saqqıldadır*). Təsəvvür elə ki, Hedda, şəxsən öyrənib bilmişəm ki, həmin müğənni qız... yenə burda, şəhərdədir! Ah, bilsən necə nigarançılıq çəkirəm...

HEDDA - (*kiçik otağa açılan qapıya çəpəki baxır*). Sss!.. Tesman! (*Ayağa qalxıb pıçılıyla*). Tea... Bütün bunlar öz aramızda qalmalıdır.

TEA - (*qımıldanır*). Əlbəttə, bəs necə! Allah xatirinə!..

Tesman sağ tərəfdəki kiçik otaqdan keçib gəlir. Əlində məktub var.

TESMAN - Hə, məktub hazırdır.

HEDDA - Çox gözəl. Amma bir dəqiqə dayan, frü Elvsted deyəsən getməyə hazırlaşır. Onu bağın başınadək ötürüb gəlirəm.

TESMAN - Mənə bax, Hedda, olmaz ki, Berte bunu poçtla yola salsın?

HEDDA - (*məktubu alır*). Yaxşı, ona deyərəm.

Berte dəhlizdən gəlir.

BERTE - Asessor Brakk gəlib, deyir ki, siz cənabları çox görmək istəyir.

HEDDA - Asessoru dəvət edin. Sonra isə... Bu məktubu aparın poçt qutusuna salın.

BERTE - (*məktubu alır*). Yaxşı. (*Asessor üçün qapını açır, o içəri girəndən sonra gedir*).

Asessor Brakk qırx beş yaşında dolu bədənli, qısa boy adamdır, çox cəld görünür; amma davranışı, hərəkətləri çox həlim, elastikdir. Girdə sifəti xüsusən yandan çox nəcib görünür. Qısa, lakin səliqəylə burulmuş saçları hələ demək olar ki, qaradır. Gözləri qaynardır. Sıx qara qaşları var. Ucları kəsik biğləri da sıxdır. Yaraşlıq şəhər gəzinti kostyumu onu yaşına görə daha cavan göstərir. Tez-tez pensnesini çıxarıb taxır.

BRAKK - (*şlyapasını əlində tutub, təzim edir*). Bəlkə də vaxtsız gəlmişəm, məni bağışlayın.

HEDDA - Yox, yox, buyurun.

TESMAN - (*onun əlini sıxır*). Siz bizim həmişə əziz qonağımızsınız. (*Təqdim edir*). Asessor Brakk... Fröken Rüşinq...

HEDDA - Ah!

BRAKK - (*təzim edir*). Çox şadam...

HEDDA - *(ona baxa-baxa gülür)*. Doğrusu, sizə gündüz işığında nəzər salmaq çox maraqlıdır, asessor!
BRAKK - Bir dəyişiklik... hiss edirsinizmi?
HEDDA - Siz elə bil cavanlaşmışsınız.
BRAKK - Çox təşəkkür edirəm.
TESMAN - Bəs siz Hedda barədə nə deyə bilərsiniz? Hə? Daha da gözəlləşməyibmi? O, sadəcə olaraq...
HEDDA - Xahiş edirəm mənimlə işiniz olmasın. Yaxşısı budur, çəkdiyi əziyyətlərinə görə asessorla təşəkkür elə.
BRAKK - Nə danışırırsınız, mənim üçün çox xoşdur ki...
HEDDA - Bəli, siz həqiqi dostsunuz. Ancaq görürəm ki, rəfiqəm getməyə tələsir. Hələlik xudahafiz, asessor! Bu saat qayıdıram.

Hər ikisi təzim edir. Tea və Hedda dəhlizə çıxıb gedirlər.

BRAKK - Deyəsən... Həyat yoldaşınız evdən o qədər də razı deyil.
TESMAN - Xeyr, biz bilmirik sizə necə təşəkkür edək. Əlbəttə... Bəzi şeyləri dəyişməliyik... Hələ nəse çatışmır. Bəzi xırda şeyləri almalıyıq.
BRAKK - Hə? Yəni doğrudan?
TESMAN - Biz əlbəttə, buna görə sizi narahat etmərik. Hər şeyi Hedda özü həll etmək istəyir... Bəlkə əyləşək? Hə?
BRAKK - Təşəkkür edirəm. Bir dəqiqəliyə. *(Stolun yanında əyləşir)*. Sizə bəzi şeyləri xəbər vermək istəyirəm, əziz Tesman.
TESMAN - Hə... A-a, başa düşürəm! *(Oturur)*. Yəqin hazırkı görüşümüzün rəsmi hissəsi barədə deyirsiniz, hə?
BRAKK - Yox, pul məsələsi hələ dözər. Düzdür, bir az ehtiyac var...
TESMAN - Bilirsiniz, ayrı cür mümkün deyildi. Özünüz Heddanı yaxşı tanıyırsınız, əziz asessor... Mən onun üçün ucuz avadanlıq ala bilməzdim.
BRAKK - Əlbəttə, əlbəttə, elə məsələ də burasındadır.
TESMAN - Orası yaxşıdır ki, xoşbəxtlikdən mənim təyinatıma az qalıb.
BRAKK - Yox, bilirsinizmi... adətən çox vaxt belə işlər uzanır.
TESMAN - Bəyəm bu barədə bir şey eşitmisiniz? Hə?
BRAKK - Yox, qəti heç nə eşitməmişəm. *(Sözünü dəyişərək)*. Sizə ancaq təzə bir xəbəri bildirə bilərəm.
TESMAN - Nə barədə?
BRAKK - Sizin köhnə dostunuz Eylert Lövbörq yenə burdadır.
TESMAN - Onu bilirəm.
BRAKK - Necə? Hardan?
TESMAN - Bayaq Hedda ilə gedən qadın dedi.
BRAKK - Belə de! Onun adı nədir? Əməlli eşitmədim.
TESMAN - Frü Elvsted.
BRAKK - Aha! Foqtun arvadı. Lövbörq gərək ki, orda onların evində yaşayıb.
TESMAN - Elədir. Özü də, görürsünüz, xoşbəxtliyə bax ki, o, hər şeyi tamam tərgidib, yenə əvvəlki adam olub.
BRAKK - Hə, yəni elə deyirlər?
TESMAN - Həm də təzə bir kitab yazıb.
BRAKK - İşə bax, işə bax!
TESMAN - Özü də kitab yaman səs salıb.
BRAKK - Hələ səs də salıb?
TESMAN - Təsəvvür edin! Axı necə sevinməyəsən?! O, doğrudan da çox istedadlı adamdır... Amma gör necə haldıydı ki, mən fikirləşirdim ki, daha bir də ayağa qalxmaz.
BRAKK - Əlbəttə, yəqin bütün onu tanıyıb-bilənlər də sən kimi.
TESMAN - Amma bir şeyi bilmirəm ki, indi o bundan sonra neyləyəcək, nə ilə yaşayacaq, hə?

Onun axırını sözlərində Hedda dəhlizdən keçib gəlir.

HEDDA - (*Tesmana yüngül istehzalı bir təbəssümlə baxaraq Brakka*). Tesmanın elə həmişə bir sözü var - nəylə yaşamaq, necə yaşamaq!

TESMAN - Pərvərdigara! Biz bədbəxt Eylert Lövborq barədə danışırıq.

HEDDA - (*tez ərinə baxır*). Hə? (*Sobanın yanındakı kresloya əyləşir. Laqeydliklə*). Ona nə olub ki?

TESMAN - Əlbəttə, bu günədək o çox vaxt itirib, çox. Hər il belə bir təzə kitab yazmayacaq ki, hə? Buna görə də soruşuram, sonra necə olacaq vəziyyəti?

BRAKK - Bu barədə, əlbəttə, mən sizə bəzi şeyləri deyə bilərəm.

TESMAN - Nəyi?

BRAKK - Unutmayın ki, onun yaxşı qohumları var, özü də imkanlı, sözü keçən...

TESMAN - Bilirəm. Amma onların hamısı ondan üz döndərib.

BRAKK - Halbuki vaxt vardı ki, o, qohum-əqrabanın qüruru, ümidi hesab olunurdu.

TESMAN - Hə, bir vaxt eləydi. O özü öz vəziyyətini kordadı.

HEDDA - Orası elədir. (*Ötəri təbəssümlə*). Amma sonra Foqtun evində onu yenə düz yola qaytardılar...

BRAKK - Üstəlik də təzə kitabı çıxdı.

TESMAN - Hə, hə, allah eləsin, işi tamam düzəlsin. Mən bax bu saat ona məktub göndərmişəm. Bilirsən də, Hedda, mən onu bu gün axşama evimizə qonaq dəvət eləmişəm.

BRAKK - Bəs, mənim əzizim, bu gün mən subayın kiçik ziyafətində iştirak etməyəcəksiniz? Elə şey yoxdur. Dünən hələ körpüdə söz vermişdiniz.

HEDDA - Yadımdan çıxıb, Tesman?

TESMAN - Onu unutmuşam!

BRAKK - Onu da deyim ki, o, çətin sizə gələ, əmin olun.

TESMAN - Nə üçün, hə?

BRAKK - (*ayağa qalxır, hər iki əli ilə stulun söykənəcəyindən yapışib yarıkönüllü*). Bilirsinizmi, əzizimiz Tesman... siz, frü Tesman... Mən əgər bir məsələni sizə deməsəm... deməsəm... onda deməli sizin əsl dostunuz deyiləm.

TESMAN - Eylert Lövborq barədə?

BRAKK - Həm onun, həm də sizin barənizdə.

TESMAN - Açıq danışın, əziz əsassor.

BRAKK - Siz bir şeyi bilməlisiniz ki, sizin təyinatınız, əlbəttə, sizin istədiyiniz və gözlədiyiniz kimi tez bir vaxtda olmayacaq.

TESMAN - (*həyəcanla stuldan dik atılıb qalxır*). Bəyəm nəsə olub? Hə?

BRAKK - Şübhəsiz ki, əvvəlcə yer üçün müsabiqə elan olunacaq.

TESMAN - Müsabiqə! Görürsən, Hedda!

HEDDA - (*daha da kreslodə yerini möhkəmlədir*). Belə de.

TESMAN - Rəqib kimdir, hə? Yoxsa...

BRAKK - Bəli, Eylert Lövborq.

TESMAN - (*həyəcanla*). Axı bu, ağlasığmaz bir şeydir, necə ola bilər, hə? Yox, bu mümkün deyil, qəti mümkün deyil.

BRAKK - Hm... Yaşayırıq, görürük.

TESMAN - Qulaq asın! Axı bu nə deməkdir?.. Əgər belə bir şey eləsələr, onda bu, mənim qarşıma sədd çəkməkdir! (*Əllərini yelləderək*). Bir özünüz fikirləşin, mən axı ailəli adamam! Biz elə evlənəndə də bunu götür-qoy etmişik ki... nə qədər xərc çəkmişik... Yulle bibiyə də borcluyuq... Bir özünüz fikirləşin, axı bu yeri özləri mənə söz vermişdilər! İndi bəs bu nə deməkdir, hə?

BRAKK - Yaxşı, yaxşı, yaxşı... Siz yəqin ki, o yeri alacaqsınız, ancaq müsabiqə yolu ilə.

HEDDA - (*kreslodə qurumuş kimi*). Yaxşı fikirləş, Tesman... Əsl yarış olacaq!

TESMAN - Axı, əzizim Hedda, mən başa düşürəm ki, sən bu işə necə soyuqqanlıqla baxa bilərsən?!

HEDDA - (*əvvəlki kimi*). Ayrı cür ola da bilməz. Əksinə, məni məsələnin axırı çox maraqlandırır.

BRAKK - Hər halda, frü Tesman, yaxşı ki, siz... bəzi xırda-para şeylər almamışdan qabaq məsələni öyrəndiniz. Yoxsa bilirəm, almağa hazırlaşırıdınız. Ona görə də indidən...

HEDDA - Əlbəttə, ona qalsa, heç nə dəyişməyəcək.

BRAKK - Belə de. Onda başqa məsələ. Sonra isə... xudahafiziniz! (*Tesmana*). Adətən mən hər axşam yeməkdən sonra gəzməyə çıxıram, sizin dalınızca gələcəyəm.

TESMAN - Yaxşı, yaxşı... Ah, lap başımı itirmişəm!

HEDDA - (*yarızanmış halda əlini Brakka uzadır*). Yaxşı yol, asessor! Xahiş edirik, yenə gəlin.

BRAKK - Təşəkkür edirəm. Sağ olun!

TESMAN - (*onu qapıyadək ötürür*). Xudahafiz, əziz asessor. Siz, xahiş edirəm, məni bağışlayın.

Brakk dəhlizdən keçib gedir.

(*Tesman qayıdır*). Ah, Hedda! Gərək heç vaxt qabaqcadan söz deməyəsən, hə?

HEDDA - (*gülümsünərək ona baxır*). Sən yəni həmişə göylə gedirsən?

TESMAN - Hə, bilirsən, boynuma alıram ki, xülyaya qapılmışam... evlənməkdə də, ev almaqda da. Xəyallar aləmində olmuşam.

HEDDA - Bəli, düz deyirsən.

TESMAN - Amma... bir şey var ki, heç olmasa yaşamağa yerimiz var, Hedda. Yadındadır... biz bu evin necə həsrətini çəkirdik? Az qala sayıqlayırdıq. Hə?

HEDDA - (*yorğun-yorğun kreslodan qalxaraq*). Bir-birimizə söz vermişdik ki, gen-bol yaşayaq, qonaq qəbul eləyək.

TESMAN - Aman allah! Mən elə sevinirdim ki! İstəyirdim səni ali məclislərdə xanım kimi görüm. Özün fikirləş. Hə? Yaxşı, indi, neyləmək olar? Zənnimcə hələlik qonaq - qarasız keçinməliyik. Ancaq yeri gəldikcə Yulle bibini qəbul edə bilərik, vəssalam. Eh, Hedda, sən axı əslində tamam başqa cür yaşamalıydın!

HEDDA - Hələlik, əlbəttə, livreyalı lakeyim olmayacaq.

TESMAN - Təəssüf ki, yox. Lakey saxlamaq barədə heç söz ola bilməz.

HEDDA - Amma gəzintiyə çıxmaq üçün at almaq mümkün ola bilər.

TESMAN - (*qorxmuş halda*). Nə, at almaq?!

HEDDA - ...İndi heç bu barədə düşünməyinə də dəyməz?

TESMAN - Aman allah... əlbəttə, dəyməz!

HEDDA - (*otağın dərinliyində gedir*). Deməli... onda məşğuliyyət üçün ancaq hələlik bir çarəm qalır ki...

TESMAN - (*gülümsəyir*). Şükür allaha! Nəyə qalır, Hedda? Hə?

HEDDA - (*kiçik otağa açılan qapının ağzından xəfif bir istehzal təbəssümlə ona baxa-baxa*). Öz tapançalarım, Yörgen.

TESMAN - (*qorxmuş halda*). Tapançalarına?

HEDDA - (*soyuq nəzərlərlə*). General Gablerin tapançalarına! (*Kiçik otaqdan keçib sol tərəfə - öz otağına gedir*).

TESMAN - (*onun dalınca qapı tərəfə yüyürərək arxasınca qışqırır*). Hedda, mənim əzizim, allah xatirinə... elə qorxulu şeylərə əl vurma! Barı mənim xatirimə, Hedda!

İKİNCİ PƏRDƏ

Birinci pərdədəki həmin otaq. Təkcə pianino götürülüb, yerinə kitab üçün bir neçə rəfi olan kiçik, yaraşlıq yazı stolu qoyulub. Divanın sol tərəfində də təzə kiçik stol var. Gül dəstələrinin çoxu yığışdırılıb. Tea Elvstedin gül dəstəsi otağın ortasındakı stolun üstündədir. Günorta naharından sonrakı vaxtdır.

Hedda çox yaraşlıq qəbul paltarındadır; açıq olan şüşəli qapının ağzında dayanıb əlindəki revolveri doldurur. Eynilə o cür ikinci revolver yazı stolunun üstündəki açıq tapança qabındadır.

HEDDA - (*aşağıya - bağa baxa-baxa qışqırır*). Bir də salam, cənab asessor!
BRAKK - (*bağdan*). Mənim hörmətli frü Tesmanım!
HEDDA - (*revolveri qaldırıb nişan alır*). Bax, bu saat sizi vuracağam!
BRAKK - (*yenə ordan*). Yaxşı, yaxşı, yaxşı!.. Üzünü mənə sarı tutmayın!
HEDDA - Dolayı getməyin, vurmayım. (*Tətiyi çəkir. Atəş*).
BRAKK - (*yaxından*). Siz ağılınızı itirmisiniz, tamam itirmisiniz!
HEDDA - Aman allah!... Bəyəm sizə dəydi?
BRAKK - (*daha yaxından*). Bəsdir sarsaqladınız, tullayın!
HEDDA - Di buyurun, asessor!

Yüngül paltosunu qolunun üstünə salmış Brakk sərbəst axşam gəzintisi geyimində şüşəli qapıdan daxil olur.

BRAKK - Lənət şeytana... Siz hələ də bu idmançılığımızdan əl çəkməmisiniz? Haranı nişan alırdınız?
HEDDA - Elə-belə... havaya atırdım!
BRAKK (*ehtiyatla tapançanı onun əlindən alır*). İcazə verin, xanım. (*Tapançaya yaxşı-yaxşı baxır*). Ah - a, köhnə dost! (*Ətrafə göz gəzdirir*). Qabı hardadır? Hə, burdadır. (*Tapançanı qabına qoyub bağlayır*). Bu qədər zarafət elədiniz, ta bu günlük bəsdir.
HEDDA - Bəs onda mən nəylə məşğul olum?
BRAKK - Heç bir yerə qonaq çağırılmamısınız?
HEDDA - (*şüşəli qapını örtür*). Yox, heç yerə. Bütün yaxın tanışlar da, düzü, hələ bağdadır.
BRAKK - Yaxşı, Tesman da evdə yoxdur?
HEDDA - (*qabının içində olan tapançaları stolun siyirməsinə qoyur*). Yox. Yeməyini yeyib bibilərigilə getdi. O sizi belə tez gözləmədi.
BRAKK - Hm... Bilsəydim gəlməzdim. Səhv eləmişəm.
HEDDA - (*dönüb ona baxır*). Necə bəyəm?
BRAKK - Əlbəttə, əgər... bilsəydim... bir az tez gələrdim.
HEDDA - (*otağın ortasına keçir*). Onda evdə heç kimi görməzdiniz. Mən günorta naharından sonra öz otağımda paltarımı dəyişirdim.
BRAKK - Orda bir açar yerindən - zaddan yoxdu ki, səninlə danışaydım?
HEDDA - Yəqin siz özünüz bu evdə yaşayanda qoydurmamısınız.
BRAKK - İkinci dəfə uduzdum!
HEDDA - Yəqin biz burda oturub Tesmanın gəlməsini gözləməli olacağıq. O, çətin ki, tez gələ.
BRAKK - Nə deyirəm ki, oturaq, mən dözərəm.

Hedda divanın bir küncünə əyləşir. Brakk paltosunu yaxındakı stolun söykənəcəyinə aşırır, şlyapası əlində əyləşir. Ani sükut. Baxışları toqquşur.

HEDDA - Hə?
BRAKK - (*eyni səslə*). Hə?
HEDDA - Birinci mən soruşdum.
BRAKK - (*bir az qabağa əyilir*). Deyirəm ki, gəlin bu saatımızı yaxşı söhbətlərlə keçirək, frü Hedda!
HEDDA - (*rahatlıqla divana söykənir*). Elə bil sizinlə axırıncı xoş söhbətlərimizdən tam bir əsr keçib, yox?... Əlbəttə, dünən körpüdə, ya bu gün səhər burda iki-üç kəlmə elə-belə danışığımızı çıxmaq şərtilə.
BRAKK - Yəni göz-gözə, ürək-ürəyə danışdığımız vaxtı deyirsiniz?
HEDDA - Hə - ə, o mənada deyirəm.
BRAKK - Mənim burda elə bir günüm olmayıb ki, sizi xatırlamayım, tez gəlmənizi arzulamayım.
HEDDA - Hə, elə mən də həmişə bunu arzulamışam.
BRAKK - Siz? Düz deyirsiniz, frü Hedda? Mənsə elə fikirləşirdim ki, siz səfərdə lap ürəyiniz istəyən kimi gəzmisiniz, şənlənmisiniz.

HEDDA - Yaman da...

BRAKK - Bəs axı Tesman hər dəfə məktubunda belə yazırdı?

HEDDA - O yazar! Onun aləmində hər gün kitabxanalara, arxivlərə gedib əlləşməkdən böyük səadət ola bilməz. Hələ qədim perqamentlərin, ya nə bilim daha nələrin üzünü çıxarmaq da bir yana.

BRAKK - (*xeyli kinayəli*). Bəli, bu onun peşəsidir. Özü də köhnə peşəsi.

HEDDA - Əlbəttə, nəyinə gərək, nə vecinə ki, mənimlədir! Ah, əziz asessor, bilsəydiniz mən necə darıxırdım.

BRAKK - (*fərəhlə*). Siz bunu ürəkdən deyirsiniz?

HEDDA - Zənnimcə, bunu siz özünüz də təsəvvür edə bilərsiniz! Yarım il, düz yarım il öz tanış-bilişlərdən heç kimi görməyəsən... bir adamla ürəyin istəyən söhbəti eləyə bilməyəsən, bilirsinizmi bu nədir?

BRAKK - Hə, hə, başa düşürəm, mən də sizin yerinizdə olsaydım, belə olardı.

HEDDA - Ən dəhşətli isə o idi ki...

BRAKK - Nə idi?

HEDDA - Hər gün eyni yerdə, eyni adamlar arasında olmaq.

BRAKK - (*təşəxxüslə başını geri qanırır*). Bə-li, səhərdən-axşamədək! Təsəvvür edirəm, səhərdən-axşamədək.

HEDDA - Özü də dediyim kimi, bütün altı ay ərzində!

BRAKK - Başa düşürəm. Bəs axı mənə belə gəlir ki, bizim dostumuz Tesmanla gərək gününüzü, istirahətinizi əməlli - başlı...

HEDDA - Tesman ancaq öz işini-peşəsini sevir, əziz asessor.

BRAKK - Şübhəsiz.

HEDDA - Belə bir adamla səfərə çıxmaq isə, əlbəttə, fərəhli ola bilməz. Xüsusən də bu səfər uzunmüddətli ola.

BRAKK - Hətta əgər... O adamı sevirənsə də?

HEDDA - Fu! Bəsdirin, bu çeynənmiş sözü işlətməyin!

BRAKK - (*heyətlə*). Nə dediniz, nə dediniz, frü Hedda?

HEDDA - (*yarızarafat-yariciddi*). Hə, gərək başınıza gələydi, görəydiniz ki, hər gün sübh tezdən ta gecə yarısındanək mədəniyyət tarixinə qulaq asmaq nə deməkdir!..

BRAKK - Özü də həmişə!..

HEDDA - Hə, hə, hə! Yenə barı maraqlı bir məsələ barədə olsaydı, dərd yarıydı - orta əsrlərdə peşəkar sənət işləri! Bu, hamısından dəhşətlidir!

BRAKK - (*sinayıcı nəzərlərlə ona baxır*). Onda zəhmət olmasa deyin görüm, bəs bunu necə başa düşək ki... hm...

HEDDA - Yəni mənimlə Yörgen Tesmanın bir-birimizi necə tapdığımızı demək istəyirsiniz?

BRAKK - Hə, tutaq ki, elə.

HEDDA - İlahi! Bu, yəni sizi elə təəccübləndirir?

BRAKK - Həm təəccübləndirir, həm də yox, frü Hedda.

HEDDA - Bilirsinizmi, əziz asessor, mən vaxtında istədiyim qədər gün görmüşəm. Artıq ən gözəl günlərim keçib... (*Birdən sanki ayılır*). Ah, mən elə demədim. Yox, mən sizin sualınızın əsl cavabını verməyəcəyəm! Heç o barədə fikirləşmirəm də.

BRAKK - Bilmirəm, axı niyə belə düşünürsünüz?

HEDDA - Niyə belə düşünürəm?.. (*Onu sinayıcı nəzərlərlə süzür*). Hər halda inkar eləmək olmaz ki, Tesman çox dəqiq, ciddi adamdır.

BRAKK - Həm dəqiq, həm də mədəni. Bəli!

HEDDA - Doğrusu, bir çoxları kimi mən də onda... gülməli bir cəhət görmürəm. Siz necə, görürsünüz?

BRAKK - Gülməli? Hm... Yox, deməzdim, deməzdim...

HEDDA - Əlbəttə. Özü də açıq, o doğrudan da çox çalışqan, min cür əziyyətlə bütün tarixi materialları toplayan adamdır... Ona görə də çox ola bilər ki, gələcəkdə doğrudan da öz yerini tapıb yüksələ bilsin.

BRAKK - (*bir qədər inamsızlıqla ona baxır*). Mən elə hesab edirdim ki, siz də bir çoxları kimi bu fikirdəsiniz ki, ondan görkəmli bir adam çıxmaz.

HEDDA - *(yorğun-yorğun)*. Düzdür, mən də elə fikirləşirdim... Ancaq o ki var qüvvəsilə çalışıb mənimlə evlənməyə razılığımı aldı, məni öz himayəsinə götürdü, onda mən ondan heç nə əsirgəyə bilməzdim, heç barədə ona əks gedə bilməzdim.

BRAKK - Əlbəttə. Elə ona görə də...

HEDDA - Onu da deyim ki, əziz əsassor, mənim o qədər pərəstişkarlarımların arasında heç kim belə hərəkət eləməmişdi...

BRAKK - *(gülür)*. Başqaları barədə deyə bilmərəm, amma mənə qalsa, məlumdur ki, frü Hedda, həmişə hiss eləmişəm ki... mən həmişə evlənmək məsələsində nəse qorxulu bir şey hiss eləmişəm...

HEDDA - *(zarafatla)*. Belə də, kimdən, kimdən, sizdən bunu gözləməzdim!

BRAKK - Ən çox istədiyim odur ki, əzizim, sizinlə yaxın olum. Həmişə hər bir işdə kara gəlim, həm sözdə, həm də işdə... Bu evin ən etibarlı dostu timsalında...

HEDDA - Yəni ev sahibinin dostu kimi demək istəyirsiniz?

BRAKK - *(azca qabağa əyilib)*. Açığını desəm... əslində evin xanımının dostu kimi. Ev sahibi ilə... öz-özünə ayındır. Bir sözlə, mən həmişə... belə bir üçlüyün arzusunda olmuşam. Çünki bu, mənim üçün hər barədə yaxşıdır.

HEDDA - Başa düşürəm. Mən ən çoxu bir yana səfərə çıxanda bu cür üçüncü adamın yerini hiss edirəm... Yoxsa kupədə elə ikilikdə oturub... Eh!

BRAKK - Heyif ki, artıq toy səfəriniz oldu-keçdi.

HEDDA - *(başını yelləyərek)*. Niyə, hələ onu uzun müddət davam etdirmək də olar... Mən bu qayıtmağımızı adicə olaraq fasilə hesab edirəm. Mən hələ yolüstü stansiyaya gəlib çatmışam.

BRAKK - Onda sıçrayıb qalxın, bayıra çıxın, yaxşı-yaxşı dincəlin, özünüzə gəlin, frü Hedda.

HEDDA - Mən heç vaxt sıçramamışam.

BRAKK - Sıçramamısınız?

HEDDA - Yox. Elə bil həmişə kimsə...

BRAKK - *(gülür)*. Dayanıb sizin ayaqlarınıza baxır, hə?

HEDDA - Hə.

BRAKK - Aman allah! Axı bundan nə çıxar?..

HEDDA - *(onu özündən aralayıcı hərəkətlə)*. Mən xoşlamıram ki... Yaxşısı budur onda hərə öz yerində qalsın. Elə ikilikdə yaxşıdır.

BRAKK - Bəs əgər üçüncü adam gəlib bu ikinin yanına əyləşsə?

HEDDA - Hə... bu, ayrı məsələ!

BRAKK - Özü də əvvəllər sınıanmış, hər şeyi yaxşı başa düşən dost.

HEDDA - Hər barədə çox maraqlı, yaxşı bir adam.

BRAKK - Həm də əlbəttə, orta əsr peşəkar sənət işləri ilə məşğul olan adam yox!

HEDDA - *(bərkdən köks ötürür)*. Onda əlbəttə, daha yaxşı olar.

BRAKK - *(giriş qapısının açıldığını eşidib dəhliz qapısından çəpəki ora baxır)*. Beləliklə üçlük yarandı.

HEDDA - *(astadan)*. Qatar da irəli gedir.

Tesman boz rəngli gəzinti kostyumunda və yumşaq fətr şlyapada dəhlizdən keçib gəlir. Qoltuğunda və ciblərində çoxlu cildi olmayan kitabçalar var).

TESMAN - *(küncdəki divanın qabağındakı stolun yanına gəlir)*. Uf, bunları bir çətinliklə gətirib çıxarmışam ki... *(Kitabçaları stolun üstünə qoya-qoya)*. Yaman tərləmişəm, Hedda!.. Hə-ə! Siz burdaymışsınız, əzizim əsassor! Nə əcəb Berte mənə heç nə demədi?

BRAKK - *(ayağa durur)*. Mən bağın içindən keçib gəldim, yəqin görməyib.

HEDDA - Bu nə kitablardır gətirmisən, Tesman?

TESMAN - *(kitabları vərəqləyərek)*. Müxtəlif yeni nadir əsərlərdir, çoxdan tapıb almalıydım, vacibdi.

HEDDA - Yenə əsərlər?

BRAKK - Be-lə! Hamısı yeni, xüsusi əsərlərdir, frü Tesman.

Brakkla Hedda çoxmənalı təbəssümlə baxışirlar.

HEDDA - Bəyəm sənə hələ də yeni, xüsusi əsərlər lazımdır?

TESMAN - Özü də necə, mənim əzizim. Nə qədər alsam, yenə azdır, nə qədər əsər yazılırsa, nə qədər çap olunursa, hamısından xəbərdar olmalıyam.

HEDDA - Əlbəttə, şübhəsiz...

TESMAN - *(kitabçaların arasında hansı birinə axtarır)*. Hə, bir müsibətlə Eylert Lövbörqun kitabını da tapmışam. *(Tapır)*. Budur, baxmaq istəmirsən, Hedda, hə?

HEDDA - Yox, təşəkkür edirəm. Yox... sonra baxaram.

TESMAN - Mən yolda bir az vərəqləmişəm.

BRAKK - Hm, bir mütəxəssis kimi... fikriniz necədir?

TESMAN - Çox yaxşı!.. Çox aydın məntiqlə yazılıb! Əvvəllər heç belə əsər yazılmayıb. *(Kitabçaları yığışdırır)*. Aparım, əvvəlcə bunların vərəqlərinin arasını kəsmək lazımdır. Sonra paltarımı dəyişməliyəm. *(Brakka)*. Hələ getmirik ki? Hə?

BRAKK - Allah xatirinə, hara tələsirik?

TESMAN - Onda iş-gücümüzlə məşğul olaq... *(Kitabları götürüb gedir, birdən qapının ağzında dayanır)*. Hə, Hedda... Yulle bibi bu axşam sənə dəyməyə gəlməyəcək.

HEDDA - Gəlməyəcək? Nə üçün? Şlyapa məsələsinə görə?

TESMAN - Sözə bax. Axı sən Yulle bibi barədə niyə belə düşünürsən, əzizim?.. Rina bibinin vəziyyəti pisdır, bildin?

HEDDA - Onun vəziyyəti elə həmişə pis olur.

TESMAN - Düzdür, çoxdan xəstədir, amma bu gün lap pisdır.

HEDDA - Birinin halı pisdır, onda əlbəttə, o birisi qalar yanında. Etiraz eləmirəm.

TESMAN - Sən təsəvvür edə bilməzsən ki, Hedda, Yulle bibi sənənin bu səfər zamanı belə kökəlməyinə necə sevinir.

HEDDA - *(ayağa qalxır, yavaşdan)*. Ah, bu bibilər məni lap...

TESMAN - Nə?

HEDDA - *(şüşəli qapıya tərəf gedir)*. Heç nə.

TESMAN - Di yaxşı, yaxşı. *(Kiçik otaqdan keçib sağ tərəfə gedir)*.

BRAKK - Siz hansı şlyapa barədə danışdınız?

HEDDA - Bilirsinizmi, fröken Tesman səhər burda şlyapasını stulun üstünə qoymuşdu. *(Gülürsünür)*. Mən özümü elə göstərdim ki, hesab eləmişəm ki, şlyapa qulluqçundur.

BRAKK - *(başını yelləyir)*. Ay əzizimiz frü Hedda... axı necə ola bilər ki, o cür nəcabətli qadınla...

HEDDA - *(əməliliklə otaqda gəziş-gəziş)*. Bilirsinizmi, hərdənbir mənə elə gəlir ki... Onu görəndə elə bil özüm-özümlə bacarmıram. *(Hirsə sobanın qarşısındakı kresloya keçib əyləşir)*. Bilmirəm, bu nəylə əlaqədardır.

BRAKK - *(onun kreslosunun arxasında dayanıb)*. Zənnimcə məsələ burasındadır ki... siz əslində heç də xoşbəxt deyilsiniz.

HEDDA - *(qabağa baxa-baxa)*. Hardan, nəyə görə... xoşbəxt olaydım? Bəlkə siz mənə deyəsiniz?

BRAKK - Zənnimcə... hər halda ona görə ki... axı siz öz istəyinizlə ərə getmişiniz, onunla ailə qurmusunuz.

HEDDA - *(onu süzə-süzə gülür)*. Yəni siz də mənim öz istəyim, ya istəməməyim kimi uydurmaya inanırsınız?

BRAKK - Bəyəm burda həqiqət yoxdur?

HEDDA - Əlbəttə, var, amma... çox az.

BRAKK - Nə deyim.

HEDDA - Məsələ belə olub. Keçən yay Tesman məni axşam gəzintisindən evə ötürürdü.

BRAKK - Təəssüf ki... mənim heç oralara yolum düşməyib.

HEDDA - Hə, hə, o vaxt - keçən yay sizin özgə tərəflərə yolunuz düşürdü.

BRAKK - *(gülür)*. Frü Hedda, heç utanmırsınız ki... Tesmanla gedirdiniz?

HEDDA - Hə... bax, bir dəfə birlikdə yolumuz burdan - bu evin yanından düşdü. Yazıq Tesman ha mızıldadı, mızıldadı, danışmağa söz tapmadı. Mənim yazığım gəldi ona, oxumuş, alim ərim...

BRAKK - *(inamsızlıqla gülümsünərək)*. Yazığınızı gəldi? Hm!..

HEDDA - Düz sözümdür. Onu vəziyyətdən çıxarmaq üçün elə-belə sözgəlişi dedim ki, bax bu evdə məmnuniyyətlə yaşamaq istərdim.

BRAKK - Ancaq elə bunu dediniz?

HEDDA - Vəssalam, o gecə elə bunu...

BRAKK - Sonra nə oldu?..

HEDDA - Hə, mənim elə belə, sözgəlişi dediyim söz, əziz asessor, öz yerini aldı.

BRAKK - Bəli, təəssüf ki, frü Hedda, çox vaxt həyatda elə- belə, sözgəlişi deyilən kəlmələr daha çox öz yerini alır!

HEDDA - Çox sağ olun, düz deyirsiniz. Bax, dövlət müşaviri xanım Falkın bu evi barədəki arzular bizi Tesmanla daha da yaxınlaşdırdı. Sonra bunun dalınca kəbinkəsdirmə, toy, səyahət və sair, və sair. Belə-belə işlər, asessor... nə vardı, hamısını danışdım. Dediyim odur ki, hər şey göydəndüşmə olub.

BRAKK - Maraqlıdır. Bəs evlənəndə bütün bunların heç biri sizi ürəkdən sevindirmirdi?

HEDDA - Qəti.

BRAKK - İndi də heç sevindirmir? Bəs axı biz çalışıb sizin üçün, zənnimcə, hər bir rahatlığı yaratmışıq?

HEDDA - Uf!.. Mənə həmişə elə gəlir ki, burda bütün otaqlar lavanda gülü ilə qızılgül duzunun iyini tutub, ölü iyi verir. Özü də, əzizim, gərək ki, bu iyi Yulle bibi bura salıb.

BRAKK - *(gülür)*. Səhv edirsiniz. Bu iy mərhum generalın arvadından qalıb.

HEDDA - Hə, deyirəm axı, hər yer ölü iyi verir. Özü də çoxdan qoxumuş ölü iyi. *(Kresloda əllərini başının altına qoyub geriyyə söykənərək Brakka baxır)*. Ah, asessor, siz heç təsəvvür eləmirsiniz ki, mən burda necə darıxıram, öldürəcək bura məni.

BRAKK - Məgər, frü Hedda, ailə həyatında az iş-güc, məşğuliyyət olur?

HEDDA - Yəni nəşə çox maraqlı, cəlbedici?

BRAKK - Əlbəttə, bu, hamısından yaxşı olardı.

HEDDA - Bilmirəm... Axı nə iş ola bilər?! Mən özüm də çox fikirləşirəm. *(Sözünü kəsir)*. Nə olsa da, bilirəm bir şey çıxmayacaq.

BRAKK - Məsələn, nə iş fikirləşirsiniz? Deyin görüm.

HEDDA - Məsələn, əgər Tesmanı siyasətlə məşğul olmağa məcbur eləsəm, necə olar, hə?

BRAKK - *(gülür)*. Tesmanı? Yox, siyasət heç ona uyğun sahə deyil.

HEDDA - Uyğun deyil, uyğun olar. Birdən bunu eləyə bilsəm?

BRAKK - Başa düşürəm, bundan nə zövq ala bilərsiniz? Bir halda ki, ondan belə bir adam alınmaz, nə mənası?

HEDDA - Mənası odur ki, mən darıxıram. Eşidirsinizmi? *(Azacıq sükutdan sonra)*. Yaxşı, necə bilirsiniz, bəlkə Tesman bir yolla keçib nazir olsun, hə?

BRAKK - Hm... bilirsinizmi, əziz frü Hedda... nazir olmaq üçün o birinci növbədə varlı olmalıdır.

HEDDA - *(həyəcanla ayağa qalxır)*. Belə de! Sən demə mənim düşdüyüm bu şərait o səviyyə üçün heç nə imiş!.. *(Otaqda gəzişməyə başlayır)*. Deməli, həyatı belə boş, mənasız eləyən şəraitmiş. İndi bildim.

BRAKK - Yox, zənnimcə onun əsl səbəbi başqa şeydədir.

HEDDA - Nədə?

BRAKK - Siz hələ heç vaxt həyatın elə bir burulğanına düşməmişsiniz ki, belə şeyləri dərinədən, aydın anlayasınız.

HEDDA - Yəni ciddi bir məsələyə rast gəlməmişəm demək istəyirsiniz?

BRAKK - Hə, necə istəyirsiniz, elə də başa düşün. Bir şey də var ki, indi bundan sonra özünüz çox şeyi başa düşəcəksiniz.

HEDDA - *(başını geri qanırır)*. Yəni bu bədbəxt professorla ola biləcək sərgüzəştləri nəzərdə tutursunuz? Bu, Tesmanın öz işidir, mənə dəxli yoxdur.

BRAKK - Yaxşı, qoy elə olsun. Bəs əgər sizin üzərinizə... yüksək mənada desək... böyük, müqəddəs vəzifələr qoyulsa, onda necə? *(Gülümsünür)*. Yeni vəzifələr, frü Hedda!

HEDDA - *(əşəbi)*. Bəsdirin! Belə şey heç vaxt ola bilməz!

BRAKK - *(sakitləşdirici tərzdə)*. Yaxşı, bu barədə bir ildən sonra çoxlu-çoxlu danışarıq.

HEDDA - (*qırıq-qırıq*). Bu barədə heç bir zəmanət verə bilmərəm, cənab asessor. Yaxşısı budur mənə bu vəzifələrinizdən azad edin.

BRAKK - Elə bil ki, siz əksər qadınlardan fərqli olaraq heç bir şeyə maraq göstərmirsiniz, zəmin durmursunuz.

HEDDA - (*şüşəli qapının ağzında*). Di bəsdirin siz allah! Əgər düzünü bilmək istəyirsinizsə, mən ancaq bir şeyə zəmanət verə bilərəm.

BRAKK - (*ona yaxınlaşaraq*). Soruşmaq olarmı, nədir elə?

HEDDA - (*bağa baxa-baxa*). Darıxmaqdan ölməyər! Bildiniz? (*Kiçik otağın qapısına tərəf dönüb gülə-gülə*). Belədir ki var, sam professor!

BRAKK - (*astadan, ehtiyatla*). Yaxşı, yaxşı, frü Hedda!

Artıq geyimini dəyişmiş Tesman, şlyapası və əlcəkləri əlində, arxadakı otağın sağ tərəfindən çıxıb gəlir.

TESMAN - Hedda, hələ Eylert Lövbörqdən etiraz cavabı gəlməyib? Hə?

HEDDA - Yox.

TESMAN - Onda, deməli, bir azdan özü gələr.

BRAKK - Siz doğrudan elə fikirləşirsiniz ki, gələr?

TESMAN - Hə, inanıram ki, gələr. Səhər burda onun barəsində olan söhbətlər də boş-boş sözlərdi.

BRAKK - Doğrudan?

TESMAN - Yulle bibi də bayaq dedi ki, Eylert Lövbörq heç vaxt mənim yolumu kəsmək istəməz. Görürsünüzmü?!

BRAKK - Elə isə onda deməli hər şey yaxşı olacaq.

TESMAN - (*əlcəklərini şlyapasının içinə çırpıb sağ tərəfdəki stulun üstünə qoyur*). Mən əlbəttə, onun gəlişini gözləməliyəm.

BRAKK - Onda deməli vaxtımız çox daralır. Mənim evimə saat yeddindən, səkkizin yarısından tez heç kim gəlməyəcək.

TESMAN - Ona görə də hələlik biz Hedda üçün bir balaca məclis qura bilərik. Sonrasına baxarıq, hə?

HEDDA - (*asessorun paltosunu və şlyapasını stulun başından götürür, aparıb küncdəki divanın üstünə qoymaq istəyir*). Bərkə qalsa, cənab Levbörq bütün axşamı mənimlə oturur.

BRAKK - (*öz şeylərini onun əlindən almaq istəyir*). Bağışlayın, frü Tesman!.. “Bərkə qalsa” ilə nə demək istəyirsiniz?

HEDDA - Yəni əgər cənab Lövbörq Tesmanla birlikdə sizə getmək istəməsə.

TESMAN - (*təəccüblə ona baxa-baxa*). Əzizim, bu necə ola bilər ki, o burda sənənlə qalsın, biz gedək, hə? Özün fikirləş, Yulle bibi də gələ bilməyəcək.

HEDDA - Bilirəm. Amma frü Elvsted gələcək. Üçümüz əyləşib çay içərik.

Tesman - Nə bilim, özün bax.

BRAKK - (*gülümsünərək*). Əlbəttə, bu, Lövbörq üçün də çox yaxşı olar.

TESMAN - Nə üçün ki?

BRAKK - Ona görə ki, məsələn, siz neçə dəfə mənim - yəni subay, qadınsız bir adamın kiçik məclislərində olmusunuz. Sizcə, mən subayam deyər, mənim məclislərimə ancaq kişilər gəlməlidir, özü də lap ciddi əxlaq tələbləri ilə.

HEDDA - Mən elə bilirdim ki, cənab Lövbörq indi daha əxlaq məsələsində çox ciddi olub. Günahlarından tövbə eləyib.

Berte dəhlizdən daxil olur.

BERTE - Xanım, kimsə bir cənab gəlmək istəyir...

HEDDA - Qoy gəlsin.

Berte gedir.

TESMAN - Mənə belə gəlir ki, odur! İşə bax!

Eylert Lövborq dəhlizə daxil olub qapıya tərəf gəlir. O, Tesmanla yaşiddir. Lakin ondan yaşlı görünür. Üzündən bilinir ki, həyatın hər üzünü görüb. Arıq, şümal qamətlidir. Uzunsov solğun sifəti var. Yanaqlarında iri qırmızı ləkələr nəzərə çarpır. Saçları və saqqalı tünd rəngdədir. Qara rəngli qonaqlıq kostyumu ona çox yaraşır. Boz rəngli əlcəkləri və silindri əlindədir. O, qapıya çatıb durur, tez baş əyir. Sanki nəyə görə isə pərtidir.

(Tesman ona yaxınlaşıb əlini sıxır). Gəldin, əziz Eylert... Görürsən, həyat belədir, yenə görüşdük!

LÖVBORQ - *(astadan)*. Məktubuna görə sağ ol. *(Heddaya yaxınlaşır)*. İcazə verin sizin də əlinizi sıxım, frü Tesman.

HEDDA - *(əlini ona uzadır)*. Xoş gəlmisiniz, cənab Lövborq. *(Asessorü göstərir)*. Bilmirəm, cənablar... Siz...

LÖVBORQ - *(yüngül təzimlə)*. Gərək ki, asessor Brakk?

BRAKK - *(təzimlə)*. Özüdür ki var. Bir neçə il qabaq...

TESMAN - *(hər iki əlini Levborqun çiyinə qoyub)*. Xahiş edirəm, özünü öz evindəki kimi hiss elə, Eylert! Elə deyilmi, Hedda? Gərək ki, yenə bu şəhərdə yaşamaq fikrindəsən, yox?

LÖVBORQ - Hə, istəyirəm.

TESMAN - Hiss eləmişdim. Mənə bax, mən sənə təzə kitabını tapmışam. Amma, düzü, hələ oxuya bilməmişəm.

LÖVBORQ - Əziyyət çəkməyinə dəyməz.

TESMAN - Niyə?

LÖVBORQ - Elə bir şey yoxdur.

TESMAN - Sözə bax! Sən belə fikirləşirsən?

BRAKK - Hamı tərifləyir, özüm eşitmişəm ki, əl-əl gəzir.

LÖVBORQ - Mənə də elə bu lazımdı. Mən elə əslində onu elə yazmışam ki, hamının xoşuna gəlsin.

BRAKK - Çox yaxşı.

TESMAN - Ancaq, əziz Eylert!..

LÖVBORQ - Bilirsən, mən orda hər şeyi əvvəldən, lap əvvəldən başlamışam.

TESMAN - *(karıxmış halda)*. Bəli, bəli, aydındır.

LÖVBORQ - *(gülümsünüb şlyapasını bir kənara qoyur, yan cibindən kağıza bükülü bir şey çıxarır)*. Bax, bu, çapdan çıxanda, Yörgen, hökmən oxu. Əsl həqiqətlər burdadır. Bu, mən özüməm!

TESMAN - Belə de. Bu nədir elə?

LÖVBORQ - Həmin kitabın ardıdır.

TESMAN - Ardı? Həmin kitabın ardı?

LÖVBORQ - Həmin yeni kitabın ardı.

TESMAN - Bəs axı, mənim əziz Eylertim... sən orda onsuz da bizim dövrlərə gəlib çıxmısan?

LÖVBORQ - Düzdür. Bax bu isə gələcəyi şərh edir.

TESMAN - Gələcəyi! Pərvərdigara, axı biz bu məsələlərin gələcəyi barədə nə deyə bilərik!

LÖVBORQ - Yox, elə bu məsələlərin gələcəyi barədə də fikir deyə bilərik. *(Bükülünü açıb əlyazmalarını çıxarır)*. Budur, bax.

TESMAN - Bəs axı bu sənə xəttin deyil?

LÖVBORQ - Mən diktə etmişəm, başqası yazıb. *(Əlyazmalarını vərəqləyir)*. İki hissədən ibarətdir. Birincisi - "Gələcəyin mədəniyyət qüvvələri", ikincisi isə... *(Vərəqləməkdə davam edir)*. "Mədəniyyətin gələcək tərəqqisi".

TESMAN - Qəribədir! Mənim heç vaxt ağılıma da gəlməzdi ki, belə bir şey yazım.

HEDDA - *(şüşəli qapının önündə, barmaqlarını şüşədə oynada-oynada)*. Hm... Belə-belə işlər...

LÖVBORQ - *(əlyazmasını yenə boş cildin arasına yerləşdirib stolun üstünə qoyur)*. Mən bu gün bu əlyazmasını ona görə gətirdim ki, bəzi yerlərini sənə oxuyum.

TESMAN - Təşəkkür edirəm. Sən həmişəki kimi yenə mehribansan! Ancaq bilirsən, bu gün... *(Brakka nəzər salaraq)*. Doğrusu, özüm də bilmirəm necə eləyim ki...

LÖVBORQ - Nə olar, başqa bir vaxtda da olar. Tələsik deyil.

BRAKK - Bilirsinizmi, cənab Lövborq, bu gün mənim evimdə kiçik bir məclis yığılacaq... Başlıcası Tesmana görə...

LÖVBORQ - (*nəzərləri ilə şlyapasını gəzir*). Hə-ə! Onda mən...

BRAKK - Yox, qulaq asın. Yəni onu demək istəyirəm ki, siz də bizimlə birgə olmaq istəməzdiniz ki?

LÖVBORQ - (*tez və qəti*). Yox, mümkün deyil. Çox təşəkkür edirəm.

BRAKK - Axı niyə? Xahiş edirəm. Elə-belə, özümüz olacağıq... həm də, inanın, frü Hed.. frü Tesmanın sözü olmasın, çox şən, coşğun məclis olacaq.

LÖVBORQ - Şübhə etmirəm. Lakin bütün bunlarla bərabər...

BRAKK - Yox, gedəyin! Əlyazmanızı da götürün, otaqlarım çoxdur, birində oturub sakitcə Tesmana oxuyarsınız.

TESMAN - Yaxşı olar, Eylert. Axı nə üçün getmək istəmirsən, hə?

HEDDA - (*onların arasında dayanır*). Mənim əzizim... Əgər cənab Lövborq istəmirsə, məcbur eləmək lazım deyil. Ən yaxşısı budur ki, o burda qalıb mənimlə birlikdə nahar eləyər.

LÖVBORQ - (*ona baxa-baxa*). Sizinlə, frü Tesman?

HEDDA - Həm də frü Elvstedlə.

LÖVBORQ - A-a! (*dilucu*). Mən bu gün onu küçədə ötəri gördüm.

HEDDA - Hə? Bu gün o da bura gələcək. Ona görə də hökmən burda olmalısınız, cənab Lövborq. Yoxsa sonra onu evə kim ötürər?

LÖVBORQ - Düzdür. Ürəkdən sizə təşəkkür edirəm, xanım... Elə olduğu halda, qalırım.

HEDDA - Onda mən bəzi tapşırıqlar verim... (*Dəhliz qapısına tərəf gedib zəngi çalır*).

Berte gəlir. Hedda kiçik otağı göstərə - göstərə astadan ona nəsə deyir. Berte başının işarəsilə razılışıb gedir.

TESMAN - (*elə o anda*). Mənə bax, Eylert, sən bu mövzun - gələcəyin tərəqqisi tamamilə təzədir! Sən bu barədə məruzələr oxumaq istərdin?

LÖVBORQ - Hə.

TESMAN - Mənə kitab mağazasında dedilər ki, sən payızda burda bir neçə məruzə oxumaq fikrindəsən.

LÖVBORQ - Elədir. Sən məni bağışla ki, Tesman...

TESMAN - Allah bağışlasın, nə danışırısan...

LÖVBORQ - Mən bilirəm ki, bu sənin üçün... nəsə yerinə düşür...

TESMAN - (*ruhdan düşmüş halda*). Neyləmək olar ki... Mən necə deyə bilərəm ki, sən mənə görə...

LÖVBORQ - Ancaq əlbəttə, mən gözləyəcəyəm ki, sən təyin olunandan sonra bu məruzələri edim.

TESMAN - Mən təyin olunandan sonra?! Gözləyəcəksən? Bəyəm sən müsabiqədə iştirak eləmək istəmirsən? Hə?

LÖVBORQ - Yox. Mən ancaq sən qələbə çalmağımı istəyirəm!.. İctimai rəylə birlikdə...

TESMAN - Aman allah... gör Yulle bibi necə düz deyirmiş! Mən elə belə də bilirdim. Hedda, görürsən, Lövborq qətiyyənlə bizim yolumuzu kəsmək istəmir.

HEDDA - (*kəskin*). Bizim? Məni araya qatma.

Kiçik otağın qapısına tərəf gedir. Berte orda qrafinləri və stəkanları stolun üstünə düzməklə məşğuldur. Hedda razılıqla başını tərpedib yenə qonaqların yanına qayıdır. Berte gedir.

TESMAN - (*yenə həmin anda*). Bəs siz, aessor, bu barədə nə deyə bilərsiniz? Hə?

BRAKK - Ancaq onu deyə bilərəm ki, şöhrət də, qələbə də... çox yaxşı şeylərdir...

TESMAN - Bəli, bəli. Amma hər halda...

HEDDA - (*soyuq təbəssümlə ərinə baxa-baxa*). Yoxsa səni elə bil ildırım vurmuşdu.

TESMAN - Hə... demək olar ki, elədir...

BRAKK - Düzünə qalsa, bizim aramızda da elə bil ildırım gəzirdi, frü Tesman.

HEDDA - (*kiçik otağı göstərir*). Cənablar, bəlkə bir stəkan sərin punş içək?

BRAKK - *(saata baxır)*. Yolüstü? Pis olmazdı.
TESMAN - Əla, Hedda! Çox gözəl! Bu saat ürəyim elə yerinə gəlib ki...
HEDDA - Bəs siz, cənab Lövbörq?.. Buyurun!
LÖVBORQ - *(təzimlə)*. Çox minnətdaram. Mən xoşlamıram.
BRAKK - İlahi, bəyəm sərin punş adamı zəhərləyib-eləyər?
LÖVBORQ - Baxır kimin üçün necə.
HEDDA - Yaxşı, mən çalışaram cənab Lövbörqlə məşğul olum.
TESMAN - Hə, hə, əzizim, zəhmət olmasa.

Tesmanla Brakk kiçik otağa keçirlər, divana əyləşib punş içir, papiros çəkir, öz aralarında söhbət edirlər. Burada isə Lövbörq sobanın yanında dayanmaqda davam edir. Hedda yazı stoluna yaxınlaşır.

HEDDA - *(bir az səsini qaldırır)*. Əgər istəyirsiniz, sizə özümüzün bəzi fotolarımızı göstərim. Biz axı Tesmanla qayıdanbaş Tiroidən keçib gəlirdik.

Hedda albomu yazı stolundan divanın qarşısındakı stola gətirir, özü də divanın sağ küncündə oturur. Lövbörq ona yaxınlaşıb dayanır, dinməzəcə ona baxır. Sonra stulu götürüb arxası kiçik otağa, onun sol tərəfində oturur. Hedda albomu açır.

Bu dağ mənzərəsinə baxın, cənab Lövbörq. Ortlerdir. Tesman xatirə yazıb: *(Oxuyur)*. “Meranın Ortleri”.
LÖVBORQ - *(bütün bu anlarda gözünü ondan çəkmədən astadan, qırıq-qırıq)*. Hedda... Gabler!
HEDDA - *(gizlicə ona iti bir nəzər salır)*. Sss!..
LÖVBORQ - *(yavaşdan təkrar edir)*. Hedda Gabler!
HEDDA - *(alboma baxa-baxa)*. Hə, qabaqlar məni belə çağırırdınız.. O vaxtlar... sizinlə tanış olanda.
LÖVBORQ - İndi... Bundan sonra gərək sizi... Hedda Gabler çağırmağı birdəfəlik tərgidim...
HEDDA - *(yenə albomu vərəqləyər-vərəqləyər)*. Düzdür. Zənnimcə tərgitmək vaxtı çatıb. Nə qədər tez olsa, o qədər yaxşıdır.
LÖVBORQ - *(qəzəbdən titrək səslə)*. Hedda Gabler ərə gedib! Özü də... Yörgen Tesmana!
HEDDA - Bəli, həyatda belə şeylər olur.
LÖVBORQ - Ah, Hedda, Hedda!.. Gör necə özünü bədbəxt eləmişən!
HEDDA - *(ciddiyyətlə ona baxır)*. Elə demə.
LÖVBORQ - Nə üçün? Mən səni başa düşürəm.

Tesman stolun arxasından durub bura gəlir.

HEDDA - *(ayaq səslərini eşidib soyuqqanlıqla)*. Bax bu isə, cənab Lövbörq, Ampetso vadisidir. Bir bu dağlara, zirvələrə baxın! *(Səmimiyyətlə Tesmana baxaraq)*. Yörgen, bu qədim dağ zirvələrinin adı nədir?
TESMAN - Baxım. Hə, dolomitlərdir - Mineral yataqları.
HEDDA - Hə, hə!.. dolomitlər, cənab Lövbörq.
TESMAN - Hedda, səndən onu soruşmaq istəyirdim ki, bəlkə bura punş gətirim? Eylert içməyə də, sənə. Hə?
HEDDA - Çox sağ ol. Zəhmət olmasa, iki dənə də pirojını.
TESMAN - Papiros da?
HEDDA - Yox, lazım deyil.
TESMAN - Yaxşı. *(Kiçik otaqdan keçib sağ tərəfə gedir)*.

Brakk oturduğu yerdən tez-tez Hedda ilə Lövbörqə baxır.

LÖVBORQ - *(bayaqkı kimi yavaşdan)*. De görüm, Hedda!.. Sən necə olub ki, belə iş tutmusan?
HEDDA - *(yalandan özünü albomla məşğul kimi göstərərək)*. Əgər siz bir də mənə “sən” desəniz, daha cavab verməyəcəyəm.

LÖVBORQ - Necə? Yəni mən sənənlə üz-üzə olanda da belə deyə bilmərəm?

HEDDA - Yox. Ürəyində deyə bilərsən. Bərkənsə yox.

LÖVBORQ - Hə, başa düşdüm. Sizin Yörgen Tesmanla... məhəbbətinizə xələl gətirir!

HEDDA - (*çəpəki ona baxıb gülümsünərək*). Məhəbbət? Elə şey yoxdur.

LÖVBORQ - Əgər yoxdursa, bəs onda...

HEDDA - Hər halda xəyanət də yoxdur! Heç bu barədə eşitmək də istəmirəm.

LÖVBORQ - Hedda, mənə bir şeyi deyən görüm...

HEDDA - S s s!

TESMAN - (*məcməyi ilə gəlib stolun üstünə qoyur*). Bu da sizin şirniyyatınız.

HEDDA - Özün niyə gətirirsən?

TESMAN - (*stəkanları doldurur*). Mən sənə xidmət eləməkdən zövq alıram, Hedda!

HEDDA - Stəkanın ikisini niyə doldurmusan? Bilirsən ki, cənab Lövbörq istəmir.

TESMAN - Eybi yox, bu saat frü Elvsted gələcək.

HEDDA - Nə, doğrudan? Frü Elvsted.

TESMAN - Yadından çıxmışdı, hə?

HEDDA - Bayaقدan fikrimiz elə dağılmışdı ki... (*Şəkillərdən birini göstərib*). Bu ağac hardaydı, yadımdadır?

TESMAN - Hə, Brenner aşırımının aşağısındadır. Biz orda gecələmişik.

HEDDA - Hələ üstəlik orda elə şən turist dəstəsi ilə də rastlaşdıq ki...

TESMAN - Hə, hə... kaş sən də bizimlə orda olaydın, Eylert!.. Bilirsən nə idi!.. (*Assessor Brakkın yanına qayıdır*).

LÖVBORQ - Mənə bir məsələni deyən, Hedda...

HEDDA - Nəyi?

LÖVBORQ - Sizin yəni o vaxtlar mənə qarşı münasibətlərinizdə... Siz məni o vaxt da sevmirdiniz? Yəni məhəbbətdən heç əsər-ələmət də yoxdu?

HEDDA - Nə bilim. Mənə belə gəlir ki, biz adicə olaraq yaxın yoldaş, yaxın dost olmuşuq. (*Gülümsünür*). Xüsusən də siz...həmişə elə açıq-saçıq, düz olmusunuz ki...

LÖVBORQ - Siz bunu xoşlayırdınız.

HEDDA - İndi o vaxtları fikirləşəndə görürəm ki... bu dostluqda doğrudan da çox füsunkarlıq, ecazkarlıq varmış... Həm də nəsə əvəzolunmaz bir qürur, cəsəret... Bizim bu sirlə dostluğumuz əslində elə bir dostluq olub ki, onu bizim özümüzdən başqa heç kim başa düşə bilməzdi!

LÖVBORQ - Doğrudan da elədir, Hedda! Yadımdadır, bəzən elə olurdu ki, mən nahardan sonra sizin atanızın yanına gəlirdim... Görürdüm ki, general əlində qəzet, oturub pəncərənin qabağında... arxası bizə...

HEDDA - Biz də otururduq küncdəki divanda...

LÖVBORQ - Qabağımızda da elə eyni, həmişəki rəngli jurnal...

HEDDA - Albom olmadığına görə.

LÖVBORQ - Hə, Hedda!.. Mən sizə ürəyimi açırdım!.. Özü də ürəyimin elə gizli sirlərini açırdım ki, bunu bu günədək heç kim eşitməyib. Ah, Hedda, sizdə o qədər güc-qüvvə, ecazkarlıq vardı ki... Bu cür sizə vurulmuşdum, heç nəyi də sizdən gizlədə bilmirdim.

HEDDA - Yəni elə bilirsiniz ki, məndə nəsə qeyri-adi bir qüvvə vardı?

LÖVBORQ - Bütün o gözəl, şirin ədaləti də, mənə verdiyiniz eyhamlı sualları da ayrı cür necə düşünmək olar ki...

HEDDA - Özü də siz o sualları çox gözəl başa düşürdünüz.

LÖVBORQ - Mən həmişə təəccüblənirdim ki, siz necə açıq, cəsəretli suallar verirsiniz.

HEDDA - Nəyi istəyirdim, eyhamla soruşurdum.

LÖVBORQ - Çox cəsəretli suallardı. Mən bütün bunlardan zövq alırdım.

HEDDA - Bəs siz necə cavab verirdiniz, cənab Lövbörq?

LÖVBORQ - İndinin özündə də mən bunu anlaya bilmirəm. Amma de görüm, Hedda... yəni doğrudanmı mənim bütün rəftarımda, danışığımda məhəbbət qılgılımlarını hiss eləməirdiniz? Əgər eləyirdinizsə, niyə məni etiraflarıma görə danlamırdınız? Nə üçün?

HEDDA - Yox, siz fikirləşən kimi deyil.

LÖVBORQ - Bəs necədir? Sizə nə mane olurdu?

HEDDA - Yəni onu bilmirsiniz ki, cavan qızlar adətən həmişə... gizli də olsa... fürsət axtarırlar ki...

LÖVBORQ - Sonra... sonra...

HEDDA - Barı az da olsa özlərinin elə bir dünyalarını görə bilsinlər ki...

LÖVBORQ - Hansı, hansı dünyalarını?

HEDDA - ... Təəssüf ki... çox vaxt görə bilmirlər, nəşib olmur...

LÖVBORQ - Belə de!..

HEDDA - Hə, adətən... belə olur.

LÖVBORQ - Əsl həyat zövqünə, birgə xoşbəxt yaşamaq arzularının vəslinə aparan dostluq... dostluq yolları... Bilmirəm, axı bu yol niyə davam eləmədi, niyə qırıldı?

HEDDA - Siz özünüz günahkarsınız.

LÖVBORQ - Yox, siz özünüz mənimlə əlaqəni kəsdiniz.

HEDDA - Düzdür. Ancaq o vaxt ki, biz evlənmək barədə ciddi düşünmək əvəzinə... aramız bərk dəymişdi, bir-birimizdən incimişdik. Hər şeydən əlavə... bunu sizə bağışlamaq olmaz ki, bütün bunlardan sonra siz öz ürək dostunuzu... cəsarətli dostunuzu... unutdunuz... Məni də unutmağa məcbur etdiniz...

LÖVBORQ - *(əllərini bir-birinə sıxıb)*. Ah, siz nə üçün belə... Axı siz nə üçün o vaxt verdiyiniz sözü yerinə yetirib məni güllə ilə vurmadınız?

HEDDA - Hay-küy düşməsindən qorxdum!

LÖVBORQ - Deməli, siz əslində qorxaq adamsınız.

HEDDA - Çox. *(Səsinin ahəngini dəyişir)*. Xoşbəxtsiniz ki, vurmamışam. Əgər vurmuş olsaydım... Elvstedin evində o cür rahat həyat sürə bilməzdiniz.

LÖVBORQ - Bilirəm, Tea sizə hər şeyi danışmış.

HEDDA - Yəqin siz də mənim barəmdə ona nəşə bir şey demisiniz.

LÖVBORQ - Qətiyyə. Mən ona heç nə deməmişəm. Bu barədə o heç nə bilə bilməz.

HEDDA - Bilə bilməz?

LÖVBORQ - Yox, heç ağına da gəlməz. Belə məsələlərdə o kütdür.

HEDDA - Mənsə qorxaqam. *(Azca ona doğru əyilib gözlərinə baxmadan yavaşdan)*. İndi sizə bir sirri... açmaq istəyirəm.

LÖVBORQ - *(həyəcanla)*. Nəyi?

HEDDA - Bilirsinizmi o vaxt niyə sizi vurmağa ürəyim gəlmədi?

LÖVBORQ - Niyə?

HEDDA - Ona görə ki... o axşam əslində sizi vurmaqdan çox ayrı şey düşünürdüm... Tamam, tamam başqa şey, əksini. Ən çox ondan qorxurdum.

LÖVBORQ - *(bir anlığa ona nəzər salır, onu başa düşüb ehtirasla pıçıldaır)*. Ah, Hedda, Hedda Gabler! Gör o vaxt bizim sirrli dostluğumuzda nələr, nələr varmış!.. Sən və mən! Mən və sən! İşə bax, demə o gün sən də ehtirasdan...

HEDDA - *(ona soyuq, kəskin bir nəzər salaraq astadan)*. Çəkilin! Özünüze fikir verin! *(Yenə albomla məşğul olur)*.

Qaranlıq düşür. Berte dəhlizin qapısını açır. Hedda albomu örtüb, şən təbəssümlə səslənir.

- Yəqin əzizimiz Tea gəlib... Gəl!

Tea yaraşlıq qonaqlıq paltarında dəhlizdən keçib gəlir. Berte onun arxasınca qapını örtür. Hedda divandan qalxmadan əlini ona uzadır.

- Əzizim Tea, heç bilirsən bayaqdan səni necə gözləyirdim?!

Tea ona doğru gələ-gələ kiçik otaqda əyləşən kişilərə yüngülcə təzim edib burdakı stola yaxınlaşaraq Heddaya əl verir. Lövborq bu vaxt ayağa qalxıb onun ötəri təziminə xəfif baş əyməklə cavab verir.

TEA - Hedda, əgər mümkünsə gedib ərinlə bir az söhbət eləmək istəyirəm.

HEDDA - Lazım deyil. Oturlar, qoy otursunlar. İndi gedəcəklər.

TEA - Gedəcəklər?

HEDDA - Hə, keyf çəkməyə.

TEA - *(tez Lövbərqa)*. Zənn edirəm ki, siz onlarla getməyəcəksiniz.

LÖVBORQ - Yox.

HEDDA - Cənab Lövbərq bizimlə qalacaq.

TEA - *(özü üçün stul götürüb Lövbərqun yanında oturur)*. Ah, bura nə yaxşıdır...

HEDDA - Yox, bağışla, əzizim, ora yox, bura, mənim bu tərəfində yaxşıdır. Mən ortada olmaq istəyirəm.

TEA - Olar, olar.

Tea stolun bu tərəfindən keçib Heddanın sağ tərəfində divana oturur. Lövbərq yenidən öz stulunda əyləşir.

LÖVBORQ - *(ani sükutdan sonra Teanı Heddaya göstərərək)*. Gör necə gözəldir. Baxdıqca - baxmaq istəyirsən.

HEDDA - *(əlini Teanın saçlarında gəzdirir)*. Təkcə baxmaq azdır.

LÖVBORQ - Düzdür. Çünki o və mən... biz onunla əsl vəfalı dostuq, yoldaş. Bir-birimizdən heç nə gizlətmirik, hər nə var deyirik.

HEDDA - Düz-düzünə, cənab Lövbərq?

LÖVBORQ - Yəni...

TEA - *(mehribanlıqla Heddaya sıxılıb astadan)*. Gör mən necə xoşbəxtəm, Hedda. O deyir ki, mən ona ilham vermişəm.

HEDDA - *(gülümsünərək ona nəzər salır)*. Doğrudan? Yəni elə belə deyir?

LÖVBORQ - Hələ bilsəniz, frü Tesman, o əsl kişi kimi sözümdə, işində necə mərd-mərdanədir!

TEA - Aman allah! Mən kişi kimi!..

LÖVBORQ - Ələxüsus dostluğa gələndə... hədsiz dərəcədə!

HEDDA - Mərd-mərdanə!.. Elə bu söz bəsdir.

LÖVBORQ - Yəni nə mənada?

HEDDA - O mənada ki, onda insan insan kimi görünür, insan kimi yaşaya bilir. *(Tez sözünü dəyişib Teaya)*. Yaxşı, əzizim, indi bir stəkan sərin punş içməlisən.

TEA - Yox, çox sağ olun. Heç vaxt elə şey içmirəm.

HEDDA - Onda siz, cənab Lövbərq!

LÖVBORQ - Təşəkkür edirəm, mən də.

TEA - O da içmir.

HEDDA - *(Lövbərqa iti nəzər salır)*. Bəs əgər mən istəyirəmsə içsən?!

LÖVBORQ - Xeyri yoxdur.

HEDDA - *(gülür)*. Yəni mənim sizin heç birinizə sözüm keçmir?

LÖVBORQ - Yox, niyə ki?

HEDDA - Düz sözümdür, gəlin tilsimi sındırın, axı sizə görə hazırlanıb!

TEA - Nahaq əziyyət çəkmisiniz, Hedda.

LÖVBORQ - Axı nəyə gərəkdi?!

HEDDA - Yaxşı, məxsusi sizə görə olmasın, hamıya görə olsun.

LÖVBORQ - Nə fərqi var ki.

HEDDA - Axı içməsəniz, onda hamı elə fikirləşəcək ki, yəqin... cəsarətiniz çatmır, özünü arxayın deyilsiniz.

TEA - *(yavaşdan)*. Hedda, xahiş edirəm.

LÖVBORQ - Qoy kim nə istəyir, fikirləşsin.

TEA - *(fərəhlə)*. Doğrudan da!

HEDDA - Siz bayaq ora, onlarla oturmağa getməyib bura gələndə bilirsiniz asessor necə baxırdı?
LÖVBORQ - Necə?
HEDDA - Çox istehza ilə gülümsəyirdi.
LÖVBORQ - Çünki sizinlə oturmaq mənim üçün daha xoşdu.
TEA - Görürsən? Tamamilə aydındır, Hedda.
HEDDA - Əlbəttə, yəqin asessorun heç ağına da gəlməzdi ki, siz belə edəcəksiniz. Mən hələ onu da hiss elədim ki, siz bura gələndə o, necə rişxəndlə Tesmana göz vurdu. Yəni siz qorxdunuz onların stolunda oturmağa.
LÖVBORQ - Qorxdum! Yəni deyirsiniz ki, mən qorxdum?
HEDDA - Mən yox, asessor elə fikirləşdi.
LÖVBORQ - Qoy fikirləşsin!
HEDDA - Siz indi onlarla getməyəcəksiniz?
LÖVBORQ - Yox, mən sizinlə, Tea ilə qalacağam.
TEA - Hə, Hedda, belə yaxşıdır!..
HEDDA - (*gülümsünərək başının işarəsilə razılışıb Lövborqa*). Deməli, cənab Lövborqun sözü ilə tam qətiyyətlə qərara aldığ ki... Öz sözümdə qranit kimi möhkəm olacağıq! Bax, kişi belə olar. (*Teaya tərəf dönüb onu oxşayaraq*). Sən səhər elə həyəcanla bura gələndə demədim ki...
LÖVBORQ - (*heyətlə*). Həyəcanla!
TEA - (*qorxmuş halda*). Hedda, Hedda!
HEDDA - Özün indi görürsən, sən daha həyatda heç vaxt heç şey üçün qorxmamalısan. (*Onları danışmağa qoymur*). Belə! İndi biz üçümüz də ürəkdən şadlana bilərik!..
LÖVBORQ - (*çox həyəcanla*). Yəni bütün bunlar nə deməkdir, frü Tesman?
TEA - Aman allah, aman allah! Axı sən nə danışırısan, Hedda!.. Nə danışırısan?! Heç özün bilirsən neyləyirsən?
HEDDA - Sakit! Xain asessor hələ də səni güdür!
LÖVBORQ - Tea, sən mənim üçün həmişə... belə əsəcəksən?!
TEA - (*yavaşdan, iniltili*). Ah, Hedda sən məni bədbəxt elədin, bədbəxt!
LÖVBORQ - (*yalançı qəzəblə onu bir qədər süzür*). Buyur, bu da əsl dostun etibarı.
TEA - (*yalvarışla*). Əziz dostum... Bir əvvəlcə qulaq as, gör...
LÖVBORQ - (*dolu stəkanlardan birini götürüb qaldırır və xırıltılı səslə*). Sənin sağlığına, Tea! (*İçib stəkanı qoyur və o birisini götürür*).
TEA - (*astadan*) Ah, Hedda!.. Elə bunu istəyirdin?
HEDDA - Mən niyə? Ağılı çəşməsən, nədir?
LÖVBORQ - Bunu da sizin sağlığınıza, frü Tesman! Əsl həqiqəti dediyinizə görə sağ olun! Yaşasın həqiqət! (*Onu da içib yenidən doldurmaq istəyir*).
HEDDA - (*onun əlini tutur*). Di bəsdir... Hələlik bəsdir. Sonra, əməlli - başlı oturanda...
TEA - Yox, yox.
HEDDA - Sss! Onlar sənə baxırlar!
LÖVBORQ - (*stəkanı qoyur*). Qulaq as, Tea... düzünü de görüm...
TEA - Hə.
LÖVBORQ - Foqt sənin bura, şəhərə mənim dalımca gəldiyini bildi?
TEA - (*çaş halda barmaqlarını saqqıldadır*). Ah, Hedda! Görürsən nə soruşur?
LÖVBORQ - Bəlkə söz elə olub ki, sən bura şəhərə gəlib mənim üstümdə göz olasan? Yəni o özü səni buna məcbur eləyib? Əlbət belə olar. Aydınadır!.. Deməli, mən ona yenə dəftərxana işləri üçün lazımam... Hər dəfə məni yaşıl stolun arxasında görməyəndə darıxır, hirsələnir!..
TEA - (*yavaşdan iniltili səslə*). Ah, Lövborq, Lövborq!..
LÖVBORQ - (*yenə stəkanı götürüb doldurmaq istəyir*). Deməli qoca Foqtun sağlığına!
HEDDA - (*yenə onu saxlayır*). Hələlik bəsdir. Unutmayın ki, hələ Tesmana əsər oxuyacaqsınız.
LÖVBORQ - (*sakitləşib stəkanı qoyur*). Məni bağışla, Tea, sənə qarşı kobudluq elədim, sarsaqladım. Vaxt vardı, yıxılmışdım, sən məni ayağa qaldırdın, sənin köməkliyilə təzədən ayaq üstə dura bildim.
TEA - (*fərəhlə gülümsünür*). Şükür allaha!

Bu vaxt asessor Brakk saatına baxır, Tesmanla hər ikisi ayağa qalxıb bura, qonaq otağına gəlirlər.

BRAKK (*şlyapasını və paltosunu götürür*). Bizim vaxtımız çatdı, frü Tesman!

HEDDA - Elə olar.

LÖVBORQ - (*ayağa qalxır*). Mənim də, cənab asessor.

TEA - (*astadan, yalvarışla*). Ah, Lövborq, getmə!

HEDDA - (*gizlicə onun əlinə vurur*). Eşidirlər!

TEA - (*özündən asılı olmayaraq*). Ah!

LÖVBORQ - (*asessor*). Məni dəvət elədiyinizə görə təşəkkür edirəm...

BRAKK - Yaxşı, siz deməli gedirsiniz?

LÖVBORQ - Bəli, təşəkkür edirəm.

BRAKK - Çox şadam.

LÖVBORQ - (*Tesman üçün gətirdiyi kağıza bükülü əsərini cibinə qoyur*). Mən çox istərdim ki, təzə əsərimi çapa verməmişdən qabaq sənə oxuyum, Yörgen. Bəzi yerlərini.

TESMAN - Çox yaxşı olar! Bəs sən, əziz Hedda, frü Elvstedin evinə necə ötürəcəksən, hə?

HEDDA - Birtəhər yollaşırıq.

LÖVBORQ - (*qadınlara baxaraq*). Frü Elvsted?.. Əlbəttə, mən özüm qayıdıb onu ötürərəm. (*Ona yaxınlaşır*). Saat onadək qayıdacağam, frü Tesman, olar?

HEDDA - Çox gözəl.

TESMAN - Onda deməli hər şey qaydasındadır. Ancaq mən səni ondan tez görə bilməyəcəyəm, Hedda!

HEDDA - Mənim əzizim... Nə qədər istəyirsən o qədər də qal.

TEA - (*öz həyəcanını gizlətməyə çalışır*). Cənab Lövborq... deməli, mən sizi gözləyəcəyəm...

LÖVBORQ - (*şlyapası əlində*). Şübhəsiz, frü Elvsted.

BRAKK - Beləliklə, şənlik qatarımız yerindən tərpənir. Ümid edirəm ki, hər dəqiqəmiz, gözəl bir qadının dili ilə desək, çox maraqlı, coşğun keçəcək.

HEDDA - Ah, kaş o gözəl qadın gözəgörünməz kimi orda iştirak edə biləydi!..

BRAKK - Gözəgörünməz kimi neyçün?

HEDDA - O gözəl məclisi istənilən kimi daha yaxından, sərbəst görə bilmək üçün, cənab asessor!

BRAKK - (*gülür*). Yox, mən gözəgörünməz olmağı o gözəl qadına rəva bilməzdim!

TESMAN - (*o da gülür*). Sən də gör nə istədin də, Hedda! Heç fikirləşirsən?!

BRAKK - Di salamat qalın, xanım!

LÖVBORQ - (*bir də təzim edir*). Deməli saat on radələrində.

Brakk, Lövborq və Tesman dəhlizə tərəf gedirlər. Bu vaxt Berte arxadakı otaqdan yanan lampanı gətirir, stolun üstünə qoyub gedir.

TEA (*həyəcanla otaqda vargəl edə-edə*). Hedda, Hedda... bu işlərin axırı necə olacaq?

HEDDA - Deməli, o, saat onda gələcək. Mən hələ də onu öz qarşımda görürəm. Necə də məğrur, coşğun, cəsurdur...

TEA - Allah yaman gözdən saxlasın.

HEDDA - Gör bir, bayaq o cür çətin anda özünü necə ələ aldı. Halbuki, bunu eləməyə də bilərdi. Sərbəst adamdır, heç kimdən də bir asılacağı yoxdur.

TEA - Hə, hə... Kaş elə sən fikirləşən vaxtda qayıdıb gələydi.

HEDDA - Arxayın ol, elə də olacaq! (*Ayağa qalxıb ona yaxınlaşır*). Sən ondan nə qədər istəyirsən şübhələn, mənə ona tam inanıram. Görək kim deyən olar.

TEA - Yəqin nəse bilirsən, mənə demirsən, Hedda!

HEDDA - Hə. Ömrümdə birinci dəfədir ki, kiminsə - bir insanın taleyini öz ixtiyarımda saxlamaq istəyirəm!

TEA - Bəyəm özünün belə adamın yoxdur?..

HEDDA - Yox. Heç vaxt da olmayıb.

TEA - Bəs ərin?

HEDDA - Çox layiqdir buna! Ah, əgər bilsəydin mən necə bədbəxtəm! Səninlə bəxtin varmış. *(Ehtirasla onu qucaqlayır)*. Saçlarını isə, yenə deyirəm, yandıracağam!

TEA - Burax, burax məni! Mən qorxuram səndən, Hedda!

BERTE - *(qapıda)*. Yemək otağında çay hazırdır, xanım.

HEDDA - Yaxşı. Gedirik.

TEA - Yox, yox, yox! Yaxşısı budur gedim evə. Gedim!

HEDDA - Elə söz yoxdur! Gəl gedək çayını iç, ay axmaq, otur. Sonra... saat onda... sənin qalib şahzadən Eylert Lövbörq eyş-işrətdən qayıdıb gələr... *(Zorla onu öz arxasınca çəkib kiçik otağa aparır)*.

ÜÇÜNCÜ PƏRDƏ

Yenə həmin otaq. Kiçik otağa açılan qapının və digər şüşəli qapıların pərdələri örtülüb. Divanın qarşısındakı stolun üstündə olan abajurlu lampanın işığı zəifdir. Közlük qapısı açıq olan sobada alov şölələnir. Onun qarşısındakı kreslonun çuxuruna batmış Tea Elvsted üst paltarında, şala bürünərək ayaqlarını uzadıb kiçik skamyanın üstünə qoymuşdur. Üst paltarında divana uzanan Hedda da üstünə adyal örtüb, yatıb.

TEA - *(müəyyən sükutdan sonra birdən dikəlib tez ətrafə qulaq verir, sonra yenə kor-peşiman halda kresloya söykənir, öz-özünə gileylənərək şikayətlənir)*. Gəlmədi!.. Aman allah! Aman allah! Gəlib çıxmadı!

Berte pəncələri üstə ehtiyatla dəhlizdən keçib gəlir. Əlində məktub var.

(Tea tez dönüb həyəcanla). Nə olub? Kim gəlmişdi?

BERTE - *(yavaşdan)*. Heç, bu saat bir qız məktub gətirdi.

TEA - *(tez əlini uzadır)*. Məktub?! Verin görüm!

BERTE - Yox, xanım, doktora gəlib.

TEA - A-a-a!..

BERTE - Fröken Tesmanın göndərdiyi xidmətçi gətirib. Bura, stolun üstünə qoyuram.

TEA - Yaxşı.

BERTE - *(məktubu qoyur)*. Lampanı söndürüm... onsuz da sönmüş kimidir.

TEA - Söndürün. Bir azdan hava işıqlanacaq.

BERTE - *(lampanı söndürür)*. İşıqlanıb, xanım.

TEA - Hə, səhər də açıldı, bu gəlib çıxmadı!..

BERTE - Oh, allah, elə mən də belə fikirləşirdim.

TEA - Fikirləşirdiniz?

BERTE - Hə... Çünki bayaq o bura gələndə bildim ki, cənab yenə bu şəhərdədir. Ona görə bayaqdan fikirləşirdim ki... o cənab haqqında axı lap qabaqlardan çox şey bilir.

TEA - Bərkdən danışmayın, xanımı oyadarsınız.

BERTE - *(divana baxıb köks ötürür)*. O-o, yox, yox... Qoy yazıq xanım yatsın! Bəlkə sobaya odun atım?

TEA - Yox, çox sağ ol, mən istəmirəm.

BERTE - Deyirsiz lazım deyil, lazım deyil. *(Ehmal-ehmal dəhliz qapısından çıxıb gedir)*.

HEDDA - *(qapı səmindən ayılır)*. Nə olub?..

TEA - Qız gəlmişdi...

HEDDA - *(ətrafə baxır)*. Ah, burdayammış!.. Bildim, bildim! Yadıma düşdü... *(Divanda dikəlib oturur, gərnəşir və gözlərini ovuşdurur)*. Saat neçədir, Tea?

TEA - *(öz saatına baxır)*. Səkkizə işləyib.

HEDDA - Tesman nə vaxt gəldi?

TEA - Gəlməyib.

HEDDA - Hələ gəlməyib?

TEA - *(ayağa qalxır)*. Heç biri gəlməyib.

HEDDA - Bizzə burda oturub gecə saat dördədək gözləyirdik ki, gələrlər, gələrlər.

TEA - *(barmaqlarını şaqıldadır)*. Nigarançılıqdan ürəyimi yeyə-yeyə...

HEDDA - *(əsnəyə-əsnəyə danışır, əlilə ağzını tutur)*. Hə, hə, bilsəydik heç bu qədər gözləməzdik.

TEA - Barı bir az yata bildin?

HEDDA - Hə, deyəsən yaxşı yatdım. Sən necə, heç yatmadın?

TEA - Bir dəqiqə də. Yata bilmədim, Hedda! Heç sakit ola bilməmişəm ki...

HEDDA - *(ayağa durub ona yaxınlaşır)*. Neynəyəsən?! Ancaq çox da narahat olma, dəyməz. Məsələ ayındır.

TEA - Səncə yəni nə ola bilər?

HEDDA - Ancaq o ola bilər ki, assessorgildə başları çox qarışıb.

TEA - Hə, hə... Yəqin! Bəs görəsən...

HEDDA - Sonra da, əlbəttə, Tesman gəlmək istəməyib ki, gecə zəng çalar, səs-küy düşər. *(Gülür)*. Əlbəttə, o birisi də onun kimi, sadəcə olaraq eyş-işrətdən sonra gəlmək istəməyib!

TEA - Bəs əzizim, o hara gedə bilər?

HEDDA - Tesman? Əlbəttə, bibisigilə gedib, orda gecələyib. Onun orda əvvəlki otağı boşdur.

TEA - Yox, orda ola bilməz. Bu saat fröken Tesman ordan məktub göndərib... Odur, stolun üstündədir.

HEDDA - Hə? *(Götürüb diqqətlə baxır)*. Hə, düzdür, Yulle bibidəndir, onun xəttidir. Onda deməli assessurun yanında qalıb. Lövborq da öz müvəffəqiyyətlərindən şad-xürrəm, oturub özünün təzə əlyazmasını oxuyur.

TEA - Oh, Hedda, bunların hamısını sən özün deyirsən, amma heç özün də inanmırsan.

HEDDA - Sən deyəsən doğrudan da çox sadələvhəsən axı, Tea!

TEA - Oh, elə fikirləşirsən, elə olsun.

HEDDA - Özü də çox yorğun görünürsən.

TEA - Elədir, yaman yorulmuşam...

HEDDA - Onda mənə qulaq as... Get mənim yataq otağıma, uzan çarpayıya.

TEA - Ah, yox, yox, onsuz da yata bilməyəcəyəm.

HEDDA - Yatarsan.

TEA - Axı ərin indilərdə gələcək... Barı tez görüb öyrənərdim ki...

HEDDA - O gələn kimi sənə xəbər eləyərəm.

TEA - Söz verirsən, Hedda?

HEDDA - Arxayın ol. Get hələlik yat.

TEA - Çox sağ ol. *(Kiçik otaqdan keçib sol tərəfə gedir)*.

Hedda şüşəli qapıya yaxınlaşıb pərdələri açır. Gündüz işığı otağa dolur. Sonra Hedda yazı stolunun üstündən əl güzgüsünü götürüb baxa-baxa saçlarını düzəldir. Dəhliz qapısına yaxınlaşır, zəngin ipini çəkir. Çox keçmədən Berte qapıda görünür.

BERTE - Xanım nə istəyir?

HEDDA - Sobaya odun qoymaq lazımdır. Lap donmuşam.

BERTE - Ay allah, işə bax! Bu saat qızar. *(Kömürdən ovuclayıb közlüyə atır və odun qoyur. Birdən dayanıb qapıya qulaq verir)*. Zəng çalınır, xanım.

HEDDA - Gedin açın. Sobayla özüm məşğul olaram.

BERTE - İndi qızar. *(Dəhlizdən keçib gedir)*.

Hedda dizini sobanın qarşısındakı kiçik stulun üstünə qoyub ora bir neçə odun atır. Az keçmiş Tesman dəhlizdə görünür; çox əzgindir. Pəncələri üstə yavaş-yavaş kiçik otağın qapısına yaxınlaşıb ehtiyatla pərdələrin arasından keçmək istəyir.

HEDDA - *(sobanın qabağında başını qaldırmadan)*. Sabahın xeyir.

TESMAN - *(tez dönür)*. Hedda! *(Ona yaxınlaşır)*. Nə olub, niyə belə tez durmusan, hə?

HEDDA - Hə, bu gün lap tezdən durmuşam.

TESMAN - Mənsə arxayındım ki, sən hələ də rahat yatmısan. Görürsən bir?!

HEDDA - Yavaş danış, frü Elvsted mənim otağında yatıb.

TESMAN - Frü Elvsted sənin yanında qalıb?

HEDDA - Neyləsin, heç kim dalınca gəlmədi.

TESMAN - Başa düşürəm.

HEDDA - (*soba közlüyünün qapısını çəkib ayağa qalxır*). Yəni asessorun məclisi belə yaxşı keçdi?

TESMAN - Məndən nigaran qalmısan, hə?

HEDDA - Heç ağılıma da gəlməyib. Elə - belə soruşuram, yaxşı idi?

TESMAN - Pis deyildi... Maraqlıydı. Ən çox da başlanğıcı yadımdadır. Lövborq mənə öz təzə əsərini oxudu. Axı biz əslində çox tez gəlmişdik, demək olar ki, deyilən vaxtdan bir saat qabaq... Sən bir təsəvvür edirsən?! Asessor başladı stol üçün hazırlıq işləri görməyə, Eylert də əsərini oxudu.

HEDDA - (*stolun sağ tərəfinə oturur*). Hə, danış, danış...

TESMAN - (*sobanın qabağındakı yumşaq kətilə oturur*). Ah, Hedda! Təsəvvür edə bilməzsən ki, nə gözəl əsərdir! Bu, sözün əsl mənasında bu vaxtadək gördüyüm, bildiyim bütün əsərlərin ən qiymətliyi idi. Görürsən?!

HEDDA - Bilirəm, bilirəm, ancaq məni bu maraqlandırmır...

TESMAN - Bir şeyi boynuma alıram ki, Hedda, o, əsəri oxuyub qurtaranda birdən ürəyimdə Lövborqa qarşı nəşə çox acı bir hiss baş qaldırdı.

HEDDA - Acı?

TESMAN - Mən həsəd aparırdım ki, o belə bir əsər yazıb. Görürsən, Hedda!

HEDDA - Başa düşürəm, başa düşürəm.

TESMAN - O oxuduqca aydın bilirdi ki, onun istedadının, fitri qabiliyyətinin qabağında heç cür dayanmaq olmaz.

HEDDA - Yəni demək istəyirsən ki, o, başqalarından qat-qat cəsarətlidir?

TESMAN - Hə, o öz işində, fikirlərində qətiyyətlə heç bir çərçivə, maneə bilmir.

HEDDA - Yaxşı, bütün bu gecənin sonrasını necə oldu?

TESMAN - Demək olar ki, axıracan çox qiyamət bir keyf məclisi idi, Hedda.

HEDDA - Lövborq da bütün bu keyf məclisinin yuxarı başında, əlində əsəri, başında da qələbə çələngi, hə?

TESMAN - Qələbə çələngi? Yox, deməzdim. Ancaq onu bilirəm ki, qadınların şərəfinə çox uzun bir nitq söylədi. Onu da qeyd elədi ki, onu bu əsəri yazmağa bir qadın sövq eləyib. Hə, lap belə dedi.

HEDDA - Adını dedi kimdir?

TESMAN - Yox. Amma zənnimcə frü Elvsted olacaq. Görürsən bir?

HEDDA - Yaxşı... Bəs ondan nə vaxt ayrıldınız?

TESMAN - Şəhərə qaçıdanda. Biz bir neçə nəfər evdən bir yerdə çıxdıq... Hamıdan sonra. Brakk da gəlib bizə qoşuldu ki, bir az təmiz hava alsın. Hə, biz, bilirsən, istəyirdik ki, Eylerti evə qədər ötürək. Çünki o çox kefli idi.

HEDDA - Təsəvvür edirəm.

TESMAN - Hə, Hedda, onu da deyim ki, sonra çox qəribə bir iş oldu. Xoşagəlməz bir hadisə. Oh, yazıq Eylert...adam danışmaya da bilmir!

HEDDA - Sonra, sonra...

TESMAN - Hə, şəhərə çatınca, bilirsən, mən o birilərindən bir az dala qaldım... Cəmi bir neçə dəqiqəliyə... Başa düşürsən?

HEDDA - Sonrasını de!..

TESMAN - Sonra dəstəyə çatmağa çalışdım. Bilirsən, yolun qırağında nə gördüm?..

HEDDA - Axı mən hardan bilirəm? De!

TESMAN - Ancaq xahiş edirəm heç kim bilməsin, Hedda. Eşidirsən? Barı Eylertin xatirinə, mənə söz ver... (*Paltosunun cibindən kağıza bükülü əlyazmasını çıxarır*). Görürsən, bax gör nə tapmışam?!

HEDDA - Dünən axşam Lövborqun gətirdiyi əlyazması deyil?

TESMAN - Odur. Onun ən qiymətli, təkrarolunmaz əlyazması... Hamısı burdadır. Salıb itirmişdi... Bəlkə hələ indi də xəbər tutmayıb... Görürsən, Hedda, gör necə bədbəxt adamdır?!

HEDDA - Bəs nə üçün o saat ona qaytarmadın?

TESMAN - Qorxdum... Həm də elə haldaydı ki...

HEDDA - Bu barədə o birilərə heç nə demədin ki?

TESMAN - Yox. Eylertin xatirinə demək istəmədim... Başa düşürsən?

HEDDA - Deməli heç kim bilmir ki, Eylert Lövbörqun əlyazması səndədir?

TESMAN - Yox, heç kim bilməməlidir də.

HEDDA - Bəs onunla sonra nə barədə söhbət elədiniz?

TESMAN - Sonra vəziyyət elə gətirdi ki, heç söhbət eləməyə də ehtiyac olmadı. Biz küçüyə çıxanda birdən necə oldusa, Eylert iki-üç nəfərlə gözdən itdi. Təsəvvür edirsən?!

HEDDA - Hə? Yəqin elə onlar da onu evə ötürüblər.

TESMAN - Yəqin. Brakk da gözdən itmişdi.

HEDDA - Bəs sən bu vaxtacan hardaydın?

TESMAN - Biz bir-iki nəfərlə gedəndə yolda onlardan biri öz evinə dəvət elədi ki, səhər-səhər adama bir fincan qəhvə içək. Yox, hələ heç səhər də açılmamışdı. Hə? İndi mən bir az uzanıb dincələmə kimi, yəqin bədbəxt Eylert də oyanar, sonra aparıb evdə əsərini verərəm.

HEDDA - (*əlini onun əlindəki əsərə sarı uzadır*). Yox, vermə! Yəni hələ vermə demək istəyirəm... Qoy əvvəlcə bir mən də oxuyum.

TESMAN - Yox, əzizim Hedda, verə bilmərəm. Allaha and olsun, verməyəcəyəm.

HEDDA - Gücün çatmaz.

TESMAN - Axı, o indi ayılıb görsə ki, əlyazması yoxdur, bilirsən nə hala düşər? Özündə də heç bir surəti yoxdur. Öz dilindən eşitmişəm.

HEDDA - (*sımayıcı nəzərlə onu süzür*). Bəyəm həmin şeyi təzədən yaza bilməz? Yəni bir də təzədən yazsın deyirəm.

TESMAN - Hardan? Çətin o cür alın. İlham məsələsidir, bilirsən?

HEDDA - Bildim-bildim, belə də. (*Birdən dilucu*). Hə, sənə məktub gəlib, budur.

TESMAN - Nə? İşə bax...

HEDDA - (*məktubu ona verir*). Lap sübh ala qararıqlıqda gətiriblər.

TESMAN - Yulle bibidəndir! Görəsən nə yazıb? (*Məktubu açır, əsəri o biri yumşaq kətilin üstünə qoyur, tez məktubu oxuyur; birdən dik atılır*). Ah, Hedda!.. Yazıq Rina bibinin halı lap xarabdır!..

HEDDA - Onsuz da bilirdik ki, belə olacaq.

TESMAN - Görünür tez ora getməliyəm. Nə qədər gec deyil vidalaşmağa çatmalıyam. Tez qaçım ora!

HEDDA - (*gülməyini zorla saxlayır*). İndi də qaçmağa hazırlaşırısan?

TESMAN - Ah, əzizim Hedda, əgər sən də barı özünü məcbur edib mənimlə getsəydin... Görürsən?!

HEDDA - (*ayağa qalxır, yorğun səslə*). Yox, yox, heç üz vurma. Mən nə xəstəlik görmək istəyirəm, nə də ölüm. Xahiş edirəm üz vurma... Məni belə işlərdən uzaq elə, mənə dəxli yoxdur.

TESMAN - Getmirsən getmə!.. (*Otaqda vurnuxur*). Şlyapam hanı?.. Bu palto hardadır?.. Hə dəhlizdə qalıb!.. Zənnimcə gecikməyəm, hə, Hedda?..

HEDDA - Tez qaç...

Berte dəhlizə açılan qapıda görünür.

BERTE - Asessor Brakk soruşur ki, gəlmək olar?

TESMAN - Günün bu vaxtında?! Yox, yox, indi qəbul edə bilmərəm!

HEDDA - Mənsə qəbul edə bilərəm. (*Berteyə*). Xahiş edin, gəlsin!

Berte dəhlizə gedir.

(*Hedda tələsik Tesmana pıçıldayır*). - Əsər, Tesman! (*Yumşaq kətilin üstündən əsəri götürür*).

TESMAN - Ver!

HEDDA - Yox, yox, hələlik özüm gizlədərəm. (*Yazı stoluna yaxınlaşıb bükülü əsəri onun siyirməsində gizlədir*).

Tesman çaşqın halda əlcəyi geymək istəyir, alınmır. Brakk dəhlizdən keçib daxil olur. Hedda səmimiyyətlə baş əyir.

- Bu səhər çağında siz lap dan ulduzu kimi parladınız!..

BRAKK - Doğrudanmı? Çox şadam. (*Tesmana*). Siz də deyəsən harasa gedirsiniz.

TESMAN - Hə, vacibdir, bibilərimə dəyməliyəm. Xəstə bibim can üstədir!

BRAKK - Ah, aman allah, can üstədir?.. Onda mənə görə yolunuzdan qalmayın. Belə bir ciddi əsnada...

TESMAN - Bəli, bəli, qaçmaq lazımdır... Salamət qalın, salamət qalın! (*Tələsik dəhlizə çıxıb gedir*).

HEDDA - (*Brakka yaxınlaşır*). Bildiyimə görə, axşamkı məclisiniz mənim gözlədiyimdən də yaxşı keçib, cənab asessor.

BRAKK - Hə, mən heç bütün gecəni soyunmadım da, frü Hedda.

HEDDA - Siz də?

BRAKK - Gördüyünüz kimi. Tesman özünün gecə gəzintisi barədə nə danışdı ki?

HEDDA - Maraqlı bir şey demədi. Onu dedi ki, harasa gediblər qəhvə içməyə.

BRAKK - Hə, hə, mən o qəhvə qonaqlığını bilirəm. Ancaq Eylert Lövbörq onlarla olmayıb.

HEDDA - Olmayıb. Yoldaşları onu hələ bundan qabaq evinə ötürüblər.

BRAKK - Tesman da ötürənlərlə olub?

HEDDA - Yox, dedi ki, başqaları.

BRAKK - (*gülümsünərək*). Yörgen Tesman doğrudan da çox ürəyiyumşaq, sadələvh adamdır, frü Hedda.

HEDDA - Orası elədir. Ancaq... bəyəm orda nəsə bir şey olub?

BRAKK - Hə, olub elə bir şey.

HEDDA - Belə de. Gəlin əyləşin, əziz asessor, yaxşı-yaxşı danışın. (*Stolun sol tərəfində oturur. Brakk da gəlib onun yanında əyləşir*). Bir danış görüm.

BRAKK - Mən çox maraqlanırdım ki, görüm qonaqlarım, yəni ən axıra qalan həmin dəstə gecə yarısı ha tərəfə gedir, neyləyirlər. Özümün xüsusi marağım vardı. Bir neçəsinə görə.

HEDDA - Güman ki, Eylert Lövbörq da onların arasında olub.

BRAKK - Bəli, düzünü deyim ki...

HEDDA - Siz məni lap maraqlandırırırsınız!..

BRAKK - Frü Hedda, siz bilirsinizmi ki, Tesman həmin o iki - üç nəfərlə mənim evimdən çıxandan sonra harada olublar?

HEDDA - Mümkünsə deyin, bilim.

BRAKK - Aman allah, niyə mümkün deyil?! Onlar gecənin ikinci yarısında mənim evimdən də maraqlı bir məclisdə olublar.

HEDDA - Sizdəkindən də maraqlı?

BRAKK - Bəli, çox - çox maraqlı.

HEDDA - Xahiş edirəm, ətraflı danışın, asessor.

BRAKK - Lövbörq hələ qabaqcadan ora dəvət olunmuşdu. Mən bunu yaxşı bilirdim. Əvvəlcə etiraz eləmişdi... Bəs necə! Axı indi daha o, bildiyiniz kimi, tamam başqa adamdır.

HEDDA - Hə, bilirəm, Foqt Elvstedin evinə. Hə, deməli əvvəl getmək istəmirdi, sonra getdi, hə?

BRAKK - Bəli, görürsünüz də, frü Hedda... Mənim evimdə də elə coşmuşdu ki, gəl görəsən.

HEDDA - Hə, hə, onu bayaq Tesmanın danışığından da hiss elədim... Lap coşubmuş.

BRAKK - Həddən ziyadə. Elə bil heç ondan başqa adam yox idi. Sonra görünür nəsə fikirləşdi, bir az sakitləşdi. Ümumiyyətlə biz kişilər təəssüf ki, çox vaxt öz rəftarımızda sabit olmuruz, dəyişirik.

HEDDA - Yo-ox, cənab asessor, zənnimcə bu, sizə aid deyil... Deməli Lövbörq...

BRAKK - Hə, qısa, nəhayət o axırda fröken Diananın salonunda lövbər saldı.

HEDDA - Fröken Diananın?

BRAKK - Bəli, həmin gecəni o özü təşkil eləmişdi... Özünün həmin tanışları, pərəstişkarları üçün.

HEDDA - O...həmin sarışın?

BRAKK - Özüdür, özüdür ki var.

HEDDA - Həm də... nəşə müğənniciyəz.

BRAKK - Hə, hə... müğənnidir. Hər şeydən çoxsa, frü Hedda...ovçudur, dəhşətli kişi ovçusu. Yəqin onun barəsində eşitmisiniz. Eylert Lövbörq neçə gündən bəri bu şəhərdə olduğu vaxtda onun ən mötəbər pərəstişkarlarından olub.

HEDDA - Bəs bu qonaqlıqların sonrasında nə hadisə olub?

BRAKK - Sonrasında dostluq, mehribanlıq pozulub. Deyirlər ki, fröken Diana öz nəvazişkarlığından şillə üsuluna keçib.

HEDDA - Lövbörqu vurub?

BRAKK - Bəli. Çünki Lövbörq ona, ya nə bilim onun rəfiqələrinə yapışib ki, guya portmanatını, bir də nəyinsə oğurlayıblar, o da vurub. Müxtəsər, deyirlər ki, Lövbörq çox möhkəm dava-dalaş salıb.

HEDDA - Axırı necə olub?

BRAKK - Axırı o olub ki, qadınlarla aşnalar əməlli - başlı boğuşublur, süpürləşiblər. Yaxşı ki, tez polis gəlib çıxıb...

HEDDA - Polis də gəlib?

BRAKK - Bəli, bütün bunlar o başdanxarab Lövbörqa çox baha oturacaq.

HEDDA - Belə de!

BRAKK - Hələ deyirlər ki, qızıqıb polislərin də üstünə cumub, birini şillələyib, mundirini dartıb cırıb. Məcbur olub aparıblar polis idarəsinə, basıblar dama.

HEDDA - Bütün bunları hardan bilirsiniz?

BRAKK - Polis idarəsinin özündən öyrənmişəm.

HEDDA - (*gözlərini məchul bir nöqtəyə zilləyərək*). Belə... Deməli... o, qələbə çələngi ilə çox yüksəlməmiş...

BRAKK - Qələbə çələngi ilə, frü Hedda?

HEDDA - (*səsinin ahəngini dəyişir*). İndi mənə deyin görüm siz nə üçün Lövbörqu belə cidd-cəhdlə izləyirdiniz, hə?.. Niyə onu güdürdünüz?

BRAKK - Əvvəla, əgər mən soyuqqanlı olsaydım, indi istintaqda nə vəziyyətdə qalardım? Axı ora mənim evimdən gedib.

HEDDA - Yəni istintaq da olacaq?

BRAKK - Bəs necə!.. Hələ üstəlik başqa məsələ də var. Mən bu evin ən yaxın dostu kimi onu da deməyi özümə borc bilirəm ki, Lövbörqun bu gecəki işlərində şəxsən Tesmanla sizin də üzərinizə məsuliyyət düşür.

HEDDA - Yəni nə mənada, asessor Brakk?

BRAKK - Birinci elə o mənada ki, şəxsən mən əminəm ki, o, özünün bütün bu əməllərində sizdən bir vasitə kimi istifadə edib.

HEDDA - Bunu nəyə əsasən deyirsiniz?

BRAKK - Bağışlayın, frü Hedda, kor-kor, gör-gör! Görəsən, bu frü Elvsted hələ burda çox qalacaq, burda çox görüşəcəklər?

HEDDA - Bir halda ki, aralarında nəşə öz şəxsi işləri var, nə fərqi var ki, harda görüşürlər?

BRAKK - Hər halda ailəli evlərdə yox. Yoxsa belə görünür ki, qabaqkı kimi yenə hər bir ailənin, evin qapısı Lövbörqun üzünə bağlanmalıdır!

HEDDA - Yəni demək istəyirsiniz ki, mənim də qapım bağlanmalıdır?..

BRAKK - Bəli, düzünü deyim ki, mən o cənabın sizin evə pərçim olmasını, sizin evdən bərk-bərk yapışmasını istəmirəm. Xüsusən də o, sizin üçün tamam artıq adamdır... Ən çoxu da yad adamdır... O, evə soxuldu...

HEDDA - Yəni üçbucaq məsələsi ola bilər?

BRAKK - Bəli, ancaq! Belə olsa, mən də kənarlaşmalıyam.

HEDDA - (*ona baxa-baxa gülümsevir*). Başa düşürəm. Demək istəyirsiniz ki, "xoruz öz ayaqları ilə tələyə girsin."

BRAKK - (*təzimplə başını əyib astadan*). Bəli, mənim məqsədim budur. Ona nail olmaq üçün... mən öz ixtiyarımda olan bütün bank vəsaitlərimi sərf edəcəyəm.

HEDDA - *(ciddiləşir)*. Siz əslində çox qorxulu adama oxşayırsınız. Əgər elədirsə...

BRAKK - Siz elə zənn edirsiniz?

HEDDA - Hə, indi sizi aydın görürəm. Ən çoxu ona şadam ki, yaxşı ki, mən barədə əlinizdə bir bəhanə yoxdur.

BRAKK - *(müəmma ilə gülümsünür)*. Düz deyirsiniz, frü Hedda... Yəqin ki, əgər elə bir iş olsaydı, mən ən fəndgir adam kimi bilərdim neylərdim.

HEDDA - Siz bir fikirləşin, məni hədələyirsiniz nədir, cənab asessor?!

BRAKK - *(ayağa durur)*. Qətiyyə. Üçbucaq hər şeydən möhkəmdir. Özü də elə üçbucaq ki, hər ikimizin razılığı ilə qurulub.

HEDDA - Mən də elə fikirləşirəm.

BRAKK - Deməli, arxayın ola bilərəm ki, sizə nəzərdə tutduğum hər şeyi dedim. İndi evə gedə bilərəm... Xudahafiziniz, frü Hedda! *(Şüşəli qapıya tərəf yollanır)*.

HEDDA - *(ayağa qalxır)*. Bağdan keçib gedəcəksiniz?

BRAKK - Hə, mənim üçün belə yaxşıdır.

HEDDA - Həm də... dolayısı yoldur.

BRAKK - Tamamilə düzdür. Mən dolayısı yolları xoşlayıram. Çox vaxt belə yollar daha yaxşı olur.

HEDDA - Yəni belə olanda güllə daha çox hədəfə dəyir, eləmi?

BRAKK - *(qapıda geri dönüb gülür)*. Ələlxüsus da xoruz hində olanda.

HEDDA - *(o da gülür)*. Özü də tək olanda!..

Hər ikisi gülə-gülə biri-birinə baş əyib xudahafizləşir. Brakk gedir. Hedda onun ardınca qapını örtüb diqqətlə aşağı - başa baxır. Sonra kiçik otağa açılan qapıya yaxınlaşıb ehmalca pərdəsini örtür və arasından yenə bayıra baxır. Yazı stoluna yaxınlaşıb Lövbörqun əlyazmasını götürür, vərəqləməyə başlayır. Birdən dəhlizdə kiminləsə bərkdən sözləşən Bertenin səsi eşidilir. Hedda dönüb ora qulaq verir, tez əlyazmasını örtüb yazı stolunun siyirməsinə qoyur, bağlayır və açarı stolun üstünə qoyur. Dəhlizin bura olan qapısı taybatay açılır. Eylert Lövbörq görünür. O, paltodadır, şlyapasını əlində tutub, xeyli əsəbi və gərgindir.

LÖVBORQ - (qapıda dayanan Berteyə tərəf dönüb). Sizə dedim ki, içəri keçməliyəm, deməli keçməliyəm! Başa düşürsünüz? *(Qapını öz ardınca örtür və dönəndə Heddanı görüb tez özünü ələ alır, təzim edir)*.

HEDDA - *(yazı stolunun yanında)*. Cənab Lövbörq, nə əcəb Teanın dalınca belə gec gəldiniz?!

LÖVBORQ - Mənsə fikirləşirəm ki... belə tezdən sizi narahat elədim. Xahiş edirəm, bağışlayın.

HEDDA - Yəni elə bilirsiniz ki, o, hələ burdadır?

LÖVBORQ - Onun qaldığı evdə mənə dedilər ki, bütün gecəni orda olmayıb.

HEDDA - *(divanın qarşısındakı stola tərəf gedir)*. Bəs siz hiss eləmədiniz ki, əslində bu sözlə nə demək istəyirlər?

LÖVBORQ - *(sual dolu nəzərlərlə ona baxır)*. Nə hiss eləməliydim ki?

HEDDA - Onu demək istəyirəm ki... danışıqlarından bilinmirdi ki, onun barəsində nəsə başqa şey fikirləşirlər?

LÖVBORQ - *(birdən guya başa düşür)*. Hə! Doğrudur! Elə fikirləşirlər ki, mən onu da özümlə birlikdə çirkəba aparıram! Amma əslində mən belə bir şeyi qəti hiss eləmirəm. Tesman hələ yuxudan durmayıb?

HEDDA - Deyəsən...

LÖVBORQ - Haçan gəldi?

HEDDA - Çox gec.

LÖVBORQ - O sizə nəsə danışdı?

HEDDA - Hə, onu dedi ki, asessorun qonaqlığı çox yaxşı keçib.

LÖVBORQ - Daha heç nə demədi?

HEDDA - Yox, gərək ki... Doğrusu məni elə yuxu basmışdı ki...

Tea kiçik qonaq otağından gəlir, Lövbörqun boynuna sarılır.

TEA - A-a, Lövborq! Gəldin?!

LÖVBORQ - Gəldim. Özü də... çox gec.

TEA - (*qorxmış halda ona baxır*). Bəs nə üçün gec?

LÖVBORQ - Deməyin mənası yoxdur. Olan olub. Batmışam.

TEA - Ah, yox, yox, belə demə!

LÖVBORQ - Sən hələ heç nə bilmirsən. Biləndə özün də belə deyəcəksən.

TEA - Yox, yox, mən heç nə bilmək də istəmirəm!

HEDDA - Bəlkə siz təkliddə danışmaq istəyirsiniz? Mən gedim.

LÖVBORQ - Yox, siz də qalın. Xahiş edirəm.

TEA - Bəs axı mən deyirəm ki, heç nə eşitmək istəmirəm.

LÖVBORQ - Mən öz gecə gəzintimiz barədə danışmayacağam.

TEA - Bəs nə barədə danışmaq istəyirsən?

LÖVBORQ - O barədə ki, indi bizim yollarımız ayrılmalıdır.

TEA - Ayrılmalıdır?!

HEDDA - (*qeyri-iradi*). Bilirəm.

LÖVBORQ - Sən daha mənə lazım deyilsən, Tea.

TEA - Bunu sən deyirsən? Mən daha sənə lazım deyiləm? Bəyəm mən daha sənə həmişəki kimi kömək edə bilmərəm? Bəyəm biz daha bir yerdə işləyə bilmərik?

LÖVBORQ - Mən daha heç işləmək də istəmirəm.

TEA - (*özündən asılı olmayaraq*). Onda bəs mən neyləyim? Bəs mənim həyatım...

LÖVBORQ - Çalış heç nə fikirləşmə. Elə hesab elə ki, heç məni tanımamısan.

TEA - Mümkün deyil. Bacarmaram.

LÖVBORQ - Çalış, Tea. Get evə...

TEA - (*əsəbi*). Heç vaxt! Sən hardasan, mən də orda olmaq istəyirəm. Mən özümü heç şeyə məcbur eləməyəcəyəm. Burda - şəhərdə qalacağam! Ta kitab çıxanacan sənənlə olacağam!

HEDDA - (*yavaşdan, həyəcanla*). Ah, kitab!..

LÖVBORQ - (*Heddaya baxır*). Bizim kitabımız. Mənim və Teanın. O bizim ikimizindir.

TEA - Hə, hə. Mən də hiss eləyirəm. Elə ona görə də ixtiyarım var ki, ta çapdan çıxınca sənənin yanında olum. Bundan sonra... bundan sonra isə sənənin necə öz həyatını qurduğunu, əvvəlki kimi necə hörmət-izzət sahibi olduğunu görmək istəyirəm... Daha sonra isə sənənin xoşbəxtliyini, səadətini... Səadətini... hər şeyi, hər şeyi sənənlə bölüşmək istəyirəm!

LÖVBORQ - Tea, bizim kitabımız heç vaxt işıq üzü görməyəcək.

HEDDA - (*içini çəkir*). Ah!

TEA - Işıq üzü görməyəcək?..

LÖVBORQ - Yox!

TEA - (*həyəcanla*). Lövborq! Əlyazmasını neyləmişən?

HEDDA - (*təşvişlə Lövborqa baxaraq*). Hə, əlyazması...

TEA - Hanı əlyazması?

LÖVBORQ - Ah, Tea, yaxşısı budur soruşma!

TEA - Yox, yox, mən bilmək istəyirəm... Mənim tezliklə bunu öyrənməyə haqqım var. Əlyazması hardadır?

LÖVBORQ - Əlyazması?.. Düzünü deyim ki... xıncım-xıncım doğrayıb atmışam.

TEA - (*qışqırır*). Ah, yox, yox!

HEDDA - (*qeyri-iradi*). Xeyr, elə şey...

LÖVBORQ - (*ona baxır*). Yəni elə fikirləşirsiniz ki, düz demirəm?

HEDDA - (*tez səhvini düzəltməyə çalışaraq*). Yox, əlbəttə... Madam ki, özünüz deyirsiniz, elə olar. Əvvəlcə mənə elə gəldi ki, bəlkə belə deyil.

LÖVBORQ - Yox, elədir ki var.

TEA - (*barmaqlarını saqqıldadaraq*). Oh, aman allah, aman allah!.. Hedda!.. Axı adam da öz zəhmətinin bəhrəsini cırrar?!.

LÖVBORQ - Mən əslində öz həyatımı xıncım-xıncım doğramışam!.. Onun yanında əlyazması doğramaq nədir ki?!

TEA - Bu gecə doğramısan?

LÖVBORQ - Sənə deyirlər ki, hə... xıncım-xıncım. Atdım suya, körfəzə. Özü də lap uzağa... İndiyəcən allah bilə su haralara aparıb. Qoy hara istəyir, ora aparsın... Külək hara istəyir, ora da aparacaq. Gedib çıxacaq lap dərinlərə... Mənimlə Tea kimi...

TEA - Bilirsən, Lövbörq... sən bu hərəkətin... həmişə mənə elə gələcək ki, sən öz əsərini yox... doğma övladını məhv eləmişən!

LÖVBORQ - Düz deyirsən. Əsər də eynilə övlad kimidir!

TEA - Axı nə üçün, nə üçün belə elədin?.. Axı bu, həm də mənim övladımdı?..

HEDDA - (*sanki pıçiltı ilə*). Ah, övlad...

TEA - (*ağır-ağır nəfəs alır*). Mənim də, mənim də övladımı!.. Hə, hə... Mən gedirəm, Hedda!..

HEDDA - Zənnimcə, hələ şəhərdən getməyəcəksən.

TEA - Özüm də bilmirəm! Hər şey, hər şey gözümdə zülmətə dönüb... (*Dəhlizdən çıxıb gedir*).

HEDDA - (*bir azdan*). Siz onu ötürməyə getmirsiniz, cənab Lövbörq?

LÖVBORQ - Mən? Onu ötürüm? Küçədə mənimlə görsünlər?

HEDDA - Mən, axı bilmirəm gecə nə olub. Bəyəm ciddi bir iş olub?

LÖVBORQ - Adi bir iş olsaydı dərd yarıydı, böyük iş olub, böyük... Mən daha belə yaşamaq istəmirəm. Əvvəllər də belə idi. Tea məni dəyişdi, hər şeyi sındırdı, məni təzədən həyata qaytardı. Nə olsun... Yenə görürəm ki, mümkün deyil. Daha hər şeyi bir də təzədən başlayan deyiləm.

HEDDA - (*qarşıda uzaq bir nöqtəyə baxa-baxa*). Deməli, bu səfeh qızcığaz başqa bir insan taleyinə öz burnunu soxub! (*Nəzərlərini Lövbörqə döndərir*). Bilmirəm necə ürəyiniz gəldi ki, ona qarşı belə qəddarlıq elədiniz.

LÖVBORQ - Yox. Mən ona qarşı qəddarlıq eləməmişəm, istəsəm də eləyə bilmərəm.

HEDDA - Siz bu vaxtadək onun ürəyində yığılmış bütün arzularını, istəklərini elə bil bir zərbə ilə darmadağın eləmişiniz, başa düşürsünüz? Bəyəm bu, qəddarlıq deyil?

LÖVBORQ - Mən, Hedda, hər şeyin düzünü sizə deyə bilərəm.

HEDDA - Düzünü?

LÖVBORQ - Ancaq mənə qəti söz verin ki, Tea heç vaxt mənim bu dediklərimdən xəbər tutmayacaq.

HEDDA - Sizə söz verirəm.

LÖVBORQ - Yaxşı. Əvvəla bilin ki, mənim onun yanında dediklərimin heç biri elə deyil.

HEDDA - Əlyazması barədə?

LÖVBORQ - Bəli. Mən onu tikə-tikə doğrayıb suya atmamışam.

HEDDA - Bildim, bildim... Bəs onda... hardadır?

LÖVBORQ - Amma məhv eləməyinə məhv eləmişəm, Hedda. Özü də birdəfəlik.

HEDDA - Heç nə başa düşmürəm.

LÖVBORQ - Yadınızdadır, Tea dedi ki, mən bu hərəkətimlə elə bil öz övladımızı öldürmüşəm.

HEDDA - Düzdür... dedi.

LÖVBORQ - Lakin atanın öz övladını öldürməsi hələ günahın hamısı deyil.

HEDDA - Bundan da pisi var?

LÖVBORQ - Yox. Mənim Teaya yazığım gəldi. Ona görə də məsələnin düzünü demək istəmədim...

HEDDA - Nədir o düzü?..

LÖVBORQ - Elə təsəvvür edək ki, Hedda, bir nəfər şəxs... bütün gecəni yeyib-içməklərdən, keyfdən sonra səhərə yaxın evə gəlir...Öz uşağının anasına deyir ki, mən filan yerə, filan yerə getmişdim, filan, filan işlər gördüm... Onu da deyir ki, övladımızı da özümlə aparmışdım... Filan yeri, filan yeri gəzdirdim... Filankəslər, filankəslər onu gördülər... Birdən necə oldusa onu itirdim, tamam itirdim, vəssalam!.. Kim bilə nə oldu, kimin əlinə düşdü,.. Bu saat harada, kimin çəngindədir!..

HEDDA - Bə-əli! Amma hər halda,.. itən övlad deyil, kitabdır.

LÖVBORQ - O kitabda Teanın təmiz, pak ürəyi yaşayırdı.

HEDDA - Bilirəm, başa düşürəm.

LÖVBORQ - İndi, o itəndən sonra, əlbəttə, daha bizim aramızda heç bir gələcəyə inam ola bilməz.

HEDDA - Bəs indi hara gedəcəksiniz?

LÖVBORQ - Heç yerə. Ancaq çarə ona qalır ki, bütün bu macərəlarla birdəfəlik qurtarım. Nə qədər tez qurtarsam, o qədər yaxşıdır.

HEDDA - *(bir addım ona doğru gəlir)*. Eylert Lövborq... qulaq asın... olmaz ki... bu işi... elə eləyəsiniz ki, çox gözəl alınsın?

LÖVBORQ - Çox gözəl? *(Gülümsünür)*. Hə, yadıma düşdü!.. Adətən həmişə mənə dediyiniz kimi - "Qələbə çələngi ilə yüksəlmiş olsun..."

HEDDA - Yox. İndi daha buna... inanmıram. Elə-belə, sözgəlişi deyirəm! Barı ömrünüzdə bircə dəfə!.. Xudahafiz. Daha gedin...bir də bura gəlməyin.

LÖVBORQ - Xudahafiz, frü Tesman. Mənim Yörgenə salamımı yetirin. *(Getmək istəyir)*.

HEDDA - Dayanın! Sizə bir yadigar vermək istəyirəm. *(Yazı stoluna yaxınlaşıb siyirməsini açır, tapançalar olan qabı çıxarır, birini götürüb Lövborqa verir)*. Alın.

LÖVBORQ - *(tapançaya baxır)*. Bunu? Mənə yadigar verirsiniz?

HEDDA - *(ehtiramla ona baş əyir)*. Tanıdınız? Bir vaxt sizə tuşlan-mışdı.

LÖVBORQ - Nahaq o vaxt vurmadınız!

HEDDA - O vaxt mən vurmadım, indi özünüz... vura bilərsiniz.

LÖVBORQ - *(tapançanı sürtükünün yan cibinə qoya-qoya)*. Çox sağ olun.

HEDDA - Unutmayın ki... Eylert Lövborq, belə daha gözəl olar! Mənə söz verirsinizmi?

LÖVBORQ - Salamət qalın, Hedda Gabler! *(Dəhlizdən çıxıb gedir)*.

Hedda qapının ağzında dayanıb xeyli bayıra qulaq verir, sonra yazı stoluna yaxınlaşır, əlyazması olan paketi çıxarıb diqqətlə baxır, ordakı yazılardan xeylisini götürüb yenə baxır, sonra sobaya yaxınlaşır, onun qarşısındakı kresloya əyləşib paketi dizinin üstünə qoyur. Bir qədər fikirləşir, sonra sobanın közlük qapısını açır, paketdəki digər əlyazmalarını da çıxarır.

HEDDA - *(dəftərin birini sobaya atır, pıçıltı ilə)*. İndi sənin övladını yandırırım, Tea! Sənin özün kimi qıvrımsaç uşağını! *(Daha bir neçə dəftəri sobaya atır)*. Səninlə Eylert Lövborqun uşağını! *(Qalanlarını da atır)*. Yandırırım... sizin uşağınızı, övladınızı yandırırım!..

DÖRDÜNCÜ PƏRDƏ

Yenə həmin ev. Böyük qonaq otağı qaranlıqdır. Kiçik otaq stolun üstündə tavandan asılmış lampa ilə işıqlanıb. Şüşəli qapının pərdələri örtülüb. Qara geyinmiş Hedda qaranlıq qonaq otağında o baş-bu başa vargəl edir; kiçik otağa keçib sol tərəfə dönmür. Ordan fortepianonun bir neçə akkordu eşidilir. Sonra o, qonaq otağına qayıdır.

Berte kiçik otağın sağ tərəfində görünür; əlində lampa var, yanır. Gözləri yaşarıb, ləçəyinin üstündən qara lent bağlayıb. Lampanı qonaq otağındakı küncdə, divanın qarşısındakı stolun üstünə qoyub sakitcə sağ tərəfə gedir. Hedda şüşəli qapıya yaxınlaşır, yavaşca pərdələri çəkir və ordan bayıra - qaranlıqlara baxır.

Çox keçmədən matəm geyimli fröken Tesman dəhlizdən keçib gəlir; şlyapasına matəm krepini vurub. Hedda onu qarşılamağa çıxır, əlini ona uzadır.

FRÖKEN TESMAN - Hə, bax Hedda, sizə yaşlı-yaslı gəlmişəm. Yazıq bacım axırı canını tapşırdı.

HEDDA - Bilirəm, bilirəm. Tesman məktub göndərmişdi.

FRÖKEN TESMAN - Hə, söz vermişdi ki, xəbər eləyəcək. Ancaq buna baxmayaraq yenə özüm bura... sənin yanına gəldim ki... dilbədil xəbəri çatdırım...

HEDDA - Çox sağ olun, təşəkkür edirəm.

FRÖKEN TESMAN - Ah, zavallı Rina bizi atıb getdi. Kim, kim, gərək sən bu matəmi görməyəydin.

HEDDA - *(söhbəti dəyişməyə çalışır)*. O çox sakit canını tapşırıb... Mən heç onu görmədim də, fröken Tesman.

FRÖKEN TESMAN - Hə, hə! Elə sakit, sakitcə canını tapşırırdı! Özü də yaxşı ki, Yörgeni axırıncı dəfə bir də gördü, ürəyi istəyən kimi onunla vidalaşdı!.. Yaxşı, bəyəm Yörgen bu vaxtacan evə qayıtmayıb?

HEDDA - Yox. Yazıb ki, gec gələcək, nigaran qalмайım. Əyləşin.

FRÖKEN TESMAN - Çox sağ ol, əzizim, istəmirəm. Sən bizim fəxrimizsən, Hedda. Oturmağa vaxt yoxdur. Zavallı Rinanı axşam üçün yerdən götürəcəklər... Görək onu qəbr evi üçün özüm ürəyim istəyən kimi geyindirirəm, bəzəyim.

HEDDA - Mən nə ilə kömək edə bilərəm?

FRÖKEN TESMAN - Ay allah saxlamış, sən nə danışsən. Hedda Tesman qətiyyənlə belə şeylərə əl vurmamalıdır. Heç bunu ağına da gətirmə.

HEDDA - Hər halda... bir kömək lazımdır.

FRÖKEN TESMAN - *(köks ötürür)*. Hər iş qaydasında gedir. Orda biz indi oturub Rinanın bütün tikmələrini tikəcəyik. Bir neçə adam əl-ələ verib hamısını eləyəcəyik, qaydasında olacaq... Eh, bunların hamısı ancaq ürəyi soyutmaq üçündür, təskinlikdir...

Yörgen Tesman dəhlizdən keçib gəlir.

HEDDA - Axır gəlib çıxdın.

TESMAN - Yulle bibi, burda, Heddanın yanındasan? Gör bir.

FRÖKEN TESMAN - Elə indicə getməyə hazırlaşdırdım, mənim əzizim. Nə oldu, dediyin bütün işləri görüb qurtardın?

TESMAN - İnanmıram. Çoxusu deyəsən qaldı. Sabah gəlib eləyərəm. Bu gün başım lap gicəllənir, heç neylədiyimi özüm də bilmirəm.

FRÖKEN TESMAN - Mənim əzizim, Yörgenim, axı belə olmaz...

TESMAN - Yəni necə, neyləmişəm bəyəm?

FRÖKEN TESMAN - Hər bədbinliyin özündə də bir nikbinlik axtarmaq lazımdır. Hamımız gec-tez ölüb - gedəcəyik. Kaş elə mən də onun kimi...

TESMAN - Hə, hə, lap başımı itirmişəm, sən Rina bibi barədə deyirsən...

HEDDA - İndi evdə tək yaman darıxacaqsan, fröken Tesman.

FRÖKEN TESMAN - Əvvəllər hə. Sonra yavaş-yavaş öyrəşərəm. Mərhum Rinanın otağını boş saxlamaq olmaz.

TESMAN - Necə bəyəm? Kimi ora gətirmək istəyirsən, hə?

FRÖKEN TESMAN - O qədər köməksiz, xəstə adamlar var ki. Birini gətirib qulluq edəyəm, savabdır.

HEDDA - Bir xəstə ilə yorulmamısınız ki, ikincisini də gətirirsiniz? Bəyəm canınızdan bezarsınız?

FRÖKEN TESMAN - Allah sizi saxlasın, mənim balalarım, nə bezarlıq? Mən belə şeylər üçün heç vaxt bezar olmaram.

HEDDA - Axı, tamam yad adam üçün sizə nə düşüb ki...

FRÖKEN TESMAN - Ah, dünyada köməksiz, bədbəxt xəstəyə əl tutmaqdan yaxşı nə ola bilər ki?.. Axı həm də mən elə-belə, boş-boşuna yaşaya bilmərəm, kimin üçünsə yaşamağım, kiməsə fayda verməliyəm. Bax elə bu evin özündə, elə bilirsiniz mənim kimi qoca üçün görməli az iş var?..

HEDDA - Yox, yox, bizimlə işiniz olmasın!

TESMAN - Doğrudan, əgər üçümüz bir yerdə olsaydıq, nə yaxşı olardı...

HEDDA - Əgər olsaydıq?

TESMAN - *(həyəcanla)*. Nə isə. Yaxşı, hər iş qaydasına düşər. Ümid yaxşı şeydir, yox?

FRÖKEN TESMAN - Hə, hə, görürəm aranızda nəsə öz söhbətiniz var. *(Gülümsünür)*. Hedda sənə nəsə demək istəyir, Yörgen. Di salamat qalın! Rinanın yanına getməliyəm. *(Qapıda geri döndür)*. İlahi, dünyanın işinə bax! Rina özü hələ mənim yanımdadır, ruhusa mərhum qardaşımın yanında.

TESMAN - Özün görürsən də, Yulle bibi, dünya belədir! Hə?

Fröken Tesman dəhlizdən keçib gedir.

HEDDA - (*Tesmanın dalınca soyuq, sınaycı nəzərlərlə baxa-baxa*). Sən elə bil bibinin ölümünü ondan da çox ürəyinə salırsan.

TESMAN - Oh, tək bu ölümü yox... Eylert üçün də yaman qorxuram!

HEDDA - (*tez*). Bəyəm yenə ona nəşə olub?

TESMAN - Mən nahardan sonra onun yanına qaçdım ki, deyim əlyazması burdadır, heç nə olmayıb...

HEDDA - Nə oldu, görə bildin?

TESMAN - Yox, evdə yoxdu. Sonra frü Elvstedi gördüm, dedi ki, səhər burda olub.

HEDDA - Hə, sən gedən kimi gəlmişdi bura.

TESMAN - Guya deyib ki, əlyazmasını özü cırıb, hə?

HEDDA - Belə deyirdi.

TESMAN - Pərvərdigara! Bədbəxt lap aqlını çaşmış! Sən də yəqin qorxdun ki, əlyazmasını ona verəsən, hə?

HEDDA - Hə, vermədim.

TESMAN - Amma yəqin dedin ki, bizdədir, yox?

HEDDA - Yox. (*Tez*). Sən frü Elvstedə dedin ki, bizdədir?

TESMAN - Yox, demək istəmədim... Gərək onun özünə deyəydin. Bilirsən, birdən o özünə qəsd eləyər, Hedda. Mənə ver, bu saat qaçaraq aparım verim ona. Hara qoymusan?

HEDDA - (*əllərilə kreslonun söykənəcəyindən yapışaraq yerindən tərpənmədən soyuqqanlıqla*). Məndə yoxdur.

TESMAN - Səndə yoxdur? Bu nə deməkdir?

HEDDA - Hamısını yandırdım!

TESMAN - (*dəhşətlə yerindən sıçrayır*). Yandırdın?! Eylertin əlyazmalarını?!

HEDDA - Çox qışqırma... qulluqçu eşidər.

TESMAN - Yandır! Pərvərdigara!.. Yox, yox, yox! Ola bilməz!

HEDDA - Elə belədir ki var!

TESMAN - Sən heç bilirsən neyləmişən, Hedda?! Axı qanun da heç cür yol vermir ki, məxfi tapılmış bir şeyi məhv edəsən, başa düşürsən? Mənə inanmırsan, assessor Brakkdan soruş, onda bilərsən...

HEDDA - Mən bu barədə nə assessora, nə də heç kimə heç nə demək istəmirəm.

TESMAN - Gör sən neyləmişən, buna necə ürəyin gəldi?! Bilmirəm, bilmirəm! Axı hardan aqlına gəldi ki, belə eləyəsən, hə?

HEDDA - (*cüzi təbəssümünü də gizlədir*). Sənə görə eləmişəm, Yörgen.

TESMAN - Mənə görə?

HEDDA - Səhər evə gələndə özün deyirdin ki, o həmin əlyazmasını sənə necə oxuyurdu...

TESMAN - Nə olsun, sonra?

HEDDA - Açıq-aşkar deyirdin ki, ona həsəd aparırdın, elə deyil?

TESMAN - Ay allah! Axı hər şeyi niyə belə quru rəsmi götürürsən?

HEDDA - Bilmirəm. Mən heç cür yol vermərəm ki, kimsə sənənin qabağını kəssin.

TESMAN - (*həm sözün doğruluğuna şübhələnir, həm də fərəhlənir, tərəddüdlə*). Yəni düz deyirsən, Hedda?.. Yaxşı, onda bəs... necə olub ki, mən bu vaxta qədər sənənin bu cür məhəbbətini hiss eləməmişəm? İşə bax!..

HEDDA - Bilmirdin, indi birdəfəlik bil ki, mən... (*Birdən sözünü dəyişir*). Yox, yox, yaxşısı budur Yulle bibidən soruş, o sənə deyər.

TESMAN - Ah! Deyəsən hiss eləməyə başlayıram, Hedda... (*Əllərini bir-birinə vurur*). Pərvərdigara, görəsən bu, doğrudan da belədir? Hə?

HEDDA - Dedim ki, qışqırma, qız eşidər!

TESMAN - (*fərəhlə gülür*). Qız! Gör bir necə məzəlisən, Hedda! Qız! Berte deginən, Berte! Bu saat özüm qaçıb ona deyəcəyəm.

HEDDA - (*ümitsizliklə əllərini bir-birinə sıxıb*). Ah, gücüm yoxdur ki, hər şeyi birdəfəlik boğub yox eləyim!

TESMAN - Yəni nəyi, Hedda? Hə?

HEDDA - *(özünü ələ alıb soyuqqanlıqla)*. Hər şeyi... Gülməli nə varsa hamısını, Yörgen!
TESMAN - Gülməli? Yəni mənim ömrümdə bu cür ən çox sevinməyimi deyirsən? Əlbəttə, əlbəttə gülməlidir. Ancaq Berteni bura qatmaq lazım deyil.
HEDDA - Axı nə üçün? Qoy o da bilsin, o birisi də.
TESMAN - Yox, yox, o hələ tezdir. Əvvəlcə Yulle bibi bilməlidir. Yəni onu da bilməlidir ki, sən məni Yörgen kimi çağırmağa başlamısan. İşə bax! Ah, o elə sevinəcək, elə sevinəcək ki!..
HEDDA - Yəni mənim sənə görə Eylertin əlyazmasını yandırdığımı biləndə?..
TESMAN - Hə, o da var. Amma yox, əlyazması məsələsini heç kim bilməməlidir. Bu, aydın məsələdir. Ancaq sənənin məni belə odlu məhəbbətlə sevməyini Yulle bibi hökmən bilməlidir! Doğrudan, bir şeyi bilmirəm ki, görəsən bütün təzə ərə gedən qadınlar belə olur? Hə?
HEDDA - Onu da Yulle bibidən öyrənərsən!
TESMAN - Nə olar ki... Əlbəttə, öyrənərəm... *(Yenə ciddiləşib qayğılı görkəm alır)*. Bəs axı əlyazması... əlyazması!.. Ah, aman allah, bədbəxt Eylert yadıma düşəndə məni dəhşət bürüyür!..

Tea Elvsted birinci dəfə geyindiği paltarda dəhlizdən keçib gəlir. Əynində yüngül üst geyimi var, şlyapa qoyub.

TEA - *(tez salamlayıb həyəcanla)*. Ah, əziz Hedda, bağışla ki, yenə gəldim...
HEDDA - Sənə nə olub, Tea?
TESMAN - Yoxsa yenə Eylertə bir şey olub, hə?
TEA - Ah, yaman qorxuram ki, onun başına bir iş gələr.
HEDDA - *(onun əlindən yapışır)*. A!.. Yəni elə zənn eləyirsən?..
TESMAN - Allah eləməsin... Axı nədən bu ağına gəlib, frü Elvsted?
TEA - Mən bizim pansiona girən kimi gördüm ki, hamı ondan danışır. Ah, bu gün şəhərin hər tərəfində ondan elə qəribə sözlər danışır ki...
TESMAN - Nə olsun ki, mən də eşitmişəm. Ona qalsa, mən də hər yerdə tam qətiyyətlə deyə bilərəm ki, o, dünən gecə bizdən ayrılıb düz evə yatmağa getdi. Nə olsun ki!
HEDDA - Yaxşı, pansionda onun barəsində nə deyirdilər?
TEA - Oh, mən əməlli-başlı heç nə öyrənə bilmədim. Bilmirəm, ya onlar özləri qəti bir şey bilmirdilər, ya da... Ancaq məni görəndə kimi tez səslərini kəsdilər... Əlbəttə, mən özüm onlardan soruşmayacaqdım ki...
TESMAN - *(narahatlıqla otaqda addımlayaraq)*. Elə hesab edək ki... Elə hesab edək ki, frü Elvsted, siz əməlli eşitməmişsiniz. Heç onun barəsində danışmırlar. Sizə elə gəlib, yanılmısınız.
TEA - Yox, yox, özüm eşitmişəm, onun barəsində danışdırlar. Özü də nəsə gah xəstəxana deyirdilər, gah da...
TESMAN - Xəstəxana?
HEDDA - Yox, ola bilməz!
TEA - Ah, elə qorxdum ki, o saat yüyürdüm onun qaldığı evə.
HEDDA - Evinə?
TEA - Bəs ayrı neyləyə bilərdim ki... Daha gördüm nigarançılıqdan dözə bilmirəm, ürəyim partlayır.
TESMAN - Nə oldu, evdə tapa bilmədiniz? Hə?
TEA - Yox. Orda da heç nə bilmirlər. Ancaq onu dedilər ki, dünən axşam gedib, bu vaxtadək qayıtmayıb.
TESMAN - Dünən! İşə bax! Axı necə deyə bilərdilər ki?..
TEA - Ah, yəqin onun başına nəsə pis bir iş gəlib.
TESMAN - Qulaq as, Hedda... bəlkə mən gedim, bir şey öyrənə bildim, hə?
HEDDA - Yox, yox, sən bu işə qarışma!

Dəhlizin bura olan qapısı açılır, Berte asessor Brakkı içəri buraxır. O, tamam ciddidir; şlyapası əlində, dinməzəcə hamıya baş əyir. Berte onun ardınca qapını örtüb gedir.

TESMAN - Ah, sizsiniz, hörmətli asessor? Hə?

BRAKK - Ha istədim ki, gəlməyim, olmadı. Gördüm hökmən gəlməliyəm.
TESMAN - Üzünüzdən görürəm ki, Yulle bibidən bəd xəbərin kağızını almısınız.
BRAKK - Hə, elədir, almışam.
TESMAN - Sizə də təsir eləyib, yox?
BRAKK - Bilirsinizmi, əziz Tesman, baxır kimə necə...
TESMAN - (*tərəddüdlə ona baxa-baxa*). Deyəsən daha nəşə olub, sizdə söz var, hə?
BRAKK -Hə, var.
HEDDA - (*həyəcanla*). Bəd xəbərdir, asessor Brakk?
BRAKK - Həmçinin, baxır onu da kim necə hesab edir, frü Tesman...
TEA - (*daha dözə bilməyib*). Ah, Eylert Lövborqa nə olub?!
BRAKK - (*nəzərlərini ona zilləyir*). Axı nəyə əsasən belə fikirləşirsiniz, hə, frü Elvsted? Yoxsa bir şey eşitmisiniz?
TEA - (*pərt halda*). Yox, yox, amma...
TESMAN - Di allah xatirinə, tez deyın görək!
BRAKK - (*çiyinlərini çəkir*). Bəli, məsələ burasındadır ki... Eylert Lövborqu xəstəxanaya çatdırıblar, deyirlər ki, vəziyyəti çox pisdır, ölüm ayağındadır.
TEA - (*yerindən sıçrayır*). A-ah, aman allah, aman allah!..
TESMAN - Xəstəxanaya! Ölüm ayağındadır!
HEDDA - (*qeyri-iradi*). Yəni belə tez?!
TEA - (*yana-yana*). Biz onunla barışa bilmədik, Hedda!
HEDDA - Neyləmək olar, Tea... Tea!..
TEA - (*heç kimə fikir vermədən*). Getmək lazımdır! Tez getməliyəm! Nə qədər gec deyil onu görməliyəm!
BRAKK - Xeyri yoxdur, xanım. Yanına adam buraxmırlar.
TEA - Barı mənə deyın görüm ona nə olub? Nə olub axı?
TESMAN - Mənə belə gəlir ki, özü özünü... Olmaz, hə?
HEDDA - Mənsə əminəm ki, özünə qəsd eləyib.
TESMAN - Hedda... axı sən necə belə deyə bilərsən?!
BRAKK - (*Heddadan nəzərlərini çəkmədən*). Siz düz tapmısınız, frü Tesman.
TEA - Ah, dəhşətə bax!
TESMAN - Deməli...özü özünü vurub! İşə bax!
HEDDA - Özünü güllə ilə vurub!
BRAKK - Onu da düz dediniz, xanım.
TEA - (*özünü ələ almağa çalışır*). Haçan olub bu, cənab asessor?
BRAKK - Bu gün. Gündüz saat üçlə dörd arasında.
TESMAN - Ay allah, ay allah! Harda olub bu, hə?
BRAKK - (*tərəddüdlə*). Harda olub?.. Yəqin öz evində.
TEA - Yox, nə isə elə deyil. Mən axşam saat altıda, yeddidə onun evinə dəymişdim.
BRAKK - Onda deməli başqa yerdə. Harda olduğunu deyə bilmərəm. Ancaq onu bilirəm ki... o, sinəsindən özünü vurub... Onu xəstəxanaya aparıblar...
TEA - Dəhşətdir, dəhşətdir! Adam heç ağına da gətirmir ki, o özünə belə qəsd eləyər!
HEDDA - (*asessoru*). Sinəsindən dediniz?
BRAKK - Bəli, sinəsindən.
HEDDA - Bəlkə gicgahından vurub?
BRAKK - Yox, sinəsindən, frü Tesman.
HEDDA - Hə, hə, sinəsindən də pis olmaz.
BRAKK - Nə dediniz, xanım?
HEDDA - (*təzimlə*). Heç.
TESMAN - Ölümküldür? Hə?
BRAKK - Sözsüz, ölümküldür. Daha hər şey qurtardı.
TEA - Hə, hə... mən bunu hiss edirdim... hiss edirdim... O-o-o, Hedda!

TESMAN - Siz bütün bunları hardan bildiniz?

BRAKK - (*qırıq-qırıq*). Polis məmurundan. Özüm danışıb öyrəndim.

HEDDA - (*bərkdən*). Axır ki, bir nəfər ürəkli çıxdı!

TESMAN - (*qorxmuş halda*). Pərvərdigara, özün kömək ol!.. Sən nə deyə bilərsən, Hedda?..

HEDDA - Mən onu deyə bilərəm ki, bu işin öz gözəlliyi var.

BRAKK - Hm... frü Tesman...

TESMAN - Gözəlliyi?! Yox, ola bilməz!

TEA - Ah, Hedda, burada hansı gözəllikdən danışmaq olar?!

HEDDA - Eylert Lövbörq özünü vurub. Deməli onun kişiliyi çatıb ki, belə bir iş görüb. Belə də eləməliydi.

TEA - Yox, inanmıram ki, belə ola. O, ancaq özündə olmayanda belə edə bilərdi.

TESMAN - Hə, son dərəcə ümitsizliyə qapıldığı vaxt.

HEDDA - Yox dedim, belə olmayıb!

TEA - Elədir, elədir, özündə olmayan vaxt. Elə kitabımızı cıranda da özündə olmayıb.

BRAKK - (*heyətlə*). Kitabı? Yəni əlyazmasını? Bəyəm onu o cırıb?

TEA - Hə, dünən gecə.

TESMAN - (*pıçıltı ilə*). O-o, Hedda! Bizə öz vicdanımız həmişə əzab verəcək!

BRAKK - Hm... qəribədir.

TESMAN - (*Həyəcədən otaqda bir neçə addım o başa-bu başa atır*). Adam heç inana bilmir ki, Eylert öz həyatına belə qəsd edib. Özündən sonra elə bir əsəri də qalmadı ki, adını əbədiləşdirsin!..

TEA - Ah, hər şeyi geri qaytarmaq mümkün olsaydı!..

TESMAN - Hə, məsələ bundadır!.. Mən bunun üçün heç nəyi əsirgəməzdim!

TEA - Amma... mümkündür, cənab Tesman.

TESMAN - Necə yəni?

TEA - (*platyasının ciblərini əlləşdirir*). Budur, baxın, mən həmin əlyazmasının qaralamalarını saxlamışam. Özü mənə deyirdi, yazırdım.

HEDDA - (*ona tərəf gəlir*). A!..

TESMAN - Saxlamısınız, frü Elvsted? Hə?

TEA - Hə, budur. Ordan çıxanda özümlə götürmüşdüm... Elə eləcə də cibimdə qalıb...

TESMAN - Verin, verin baxım!

TEA - (*kağızları dəstəsi ilə ona verir*). Ancaq burda səhifələr bir-birinə elə qarışıb ki, ayırmaq çətindir.

TESMAN - Bəs əgər hamımız köməkləşib qaydaya sala bilsək, onda necə? Hamilıqla, hamımız bir yerdə.

TEA - Yaxşı fikirdir, eləyək.

TESMAN - Zənnimcə düzələr, hökmən düzələr! Mən bunun üçün öz həyatımı da verməyə hazırım.

HEDDA - Sən, Yörgen? Öz həyatını da verməyə hazırsan?

TESMAN - Bəli. Mənim öz materiallarım hələlik qala bilər, əvvəlcə Eylertin işini diriltmək lazımdır.

Baş düşürsən, Hedda, hə?.. Mən ona borcluyam. Bu, mənim onun xatirəsi qarşısında borcumdur.

HEDDA - Buyur.

TESMAN - Frü Elvsted, biz ruhdan düşməməliyik. Oldu ilə öldüyə çarə yoxdur. Keçənə güzəşt deyərlər, hə? Yaxşısı budur özümüzü ələ ala, bütün fikrimizi ancaq ona istiqamətləndirək ki...

TEA - Düzdür, düzdür, cənab Tesman, mən gücüm çatan qədər hazırım.

TESMAN - Zəhmət olmasa bu tərəfə keçin. Gəlin əlyazmalara elə bu dəqiqədən baxmağa başlayaq.

Harda əyləşsək yaxşıdır? Bura necədir? Yox, yaxşısı budur ora keçək, dal otağa. Bizi bağışlayın, cənab asessor... Buyurun, frü Elvsted.

TEA - Aman allah... kaş baş tutaydı!..

Tesman Tea ilə arxa otağa keçirlər. Tea şlyapasını və üst geyimini çıxarır; asma lampanın altındakı stolun ətrafına əyləşib səylə kağızları araşdırmağa başlayırlar. Hedda keçib sobanın yanındakı kresloya əyləşir. Bir azdan asessor Brakk da onun ardınca bura gəlib oturur.

HEDDA - (*yavaşdan*). Ah, asessor, Eylert Lövborqun bu məsələsindən yaxşı qurtardıq!
BRAKK - Yaxşı qurtardıq, frü Hedda? Bəlkə o da yaxşı qurtardı dünyanın bu əndişələrindən?
HEDDA - Yox, mən özümü deyirəm. Adam dünyada nəşə cürətli, istədiyi bir işi görəndə elə bil üstündən ağır yük götürülür, asudə nəfəs alır. Əslində elə əsl gözəllik də budur.
BRAKK - (*gülümsünür*). Hm... əziz frü Hedda...
HEDDA - Bilirəm, bilirəm nə deyəcəksiniz. Siz də axı öz sahənizdə ustasınız. Yəni... nə isə!
BRAKK - (*zənnlə ona baxa-baxa*). Deyəsən, Eylert Lövborqun bu məsələsi sizi elə ovsunlayıb ki, az qala özünüz də özünü əks gedirsiniz, hə? Yoxsa... mən səhv edirəm?
HEDDA - Mən sizin bu sualınıza cavab verməyəcəyəm. Ancaq onu deyə bilərəm ki, Eylert Lövborq bütün həyatını əsl kişi kimi yaşayıb, həmişə, hər işdə ancaq özü kimi hərəkət eləyib. Bu axıncı hərəkəti... Onun son qüdrətli addımı da həmçinin. O, həyat səhnəsindən belə tez getməyi özü qət edib, özünün də buna gücü çatıb! Bu, əsl gözəllik timsalıdır!
BRAKK - Çox təəssüf edirəm, frü Hedda... Deyəsən sizi bu müqəddəs yanlışıqdan çıxarmalıyam.
HEDDA - Yanlışıqdan?
BRAKK - Bəli. Onsuz da gec-tez çıxmalısınız. Özü də nə qədər tez olsa, o qədər yaxşıdır.
HEDDA - Bununla nə demək istəyirsiniz?
BRAKK - Onu demək istəyirəm ki, o özünü elə - belə vurmayıb...
HEDDA - Elə - belə vurmayıb?
BRAKK - Yox. Mən bayaq onun ölümü barədə çox aydın danışmadım.
HEDDA - (*həyəcanla*). Yəni nəyisə gizlətdiniz, hə? Nəyi?
BRAKK - Frü Elvstedə elə yazığım gəldi ki, bəzi məsələləri yumşaltdım.
HEDDA - Hansı məsələləri?
BRAKK - Əvvəla, o artıq ölüb.
HEDDA - Xəstəxanada?
BRAKK - Hə. Xəstəxanaya yarımcan gətirilib, heç nə deyə də bilməyib.
HEDDA - Aydındır. Daha nəyi gizlətmisiniz?
BRAKK - Hadisə onun öz evində baş verməyib.
HEDDA - Əslində, bunun mətləbə dəxli yoxdur.
BRAKK - Nəşə var. Sizə deməliyəm ki, Eylertin özü-özünü vurması, ya başqası tərəfindən vurulması hələ şübhə altındadır... Başlıcası isə odur ki, o, fröken Diananın qəbul otağında vurulmuş halda tapılıb.
HEDDA - (*kreslodan sıçrayıb ayağa qalxmaq istəyir, tez də sustalıb oturur*). Bu ola bilməz, asessor Brakk! Axı bu gün o ikinci dəfə ora gedə bilməzdi!
BRAKK - O bu gün orda nahardan sonra olub. Gəlib hey deyirmiş ki, guya orda... çox çaşbaş danışmış... Deyirmiş ki, orda uşağını, övladını itirib.
HEDDA - Hə-ə-ə... Yəni ona görə...
BRAKK - Mən fikirləşdim ki... bəlkə əlyazmasını deyir. Amma indi sizdən eşidirəm ki, o özü onları cırıb... Onda deməli, aydındır ki, hər şey kağızlardan başlanıb.
HEDDA - Ola bilər... Deməli, kağızların söhbəti orda da gedirmiş, sonra onun özünü də yarımcan halda ordan tapıblar... ordan.
BRAKK - Hə, ordan. Tapança da cibində. Tapança boşalıb, o, ölümcül yaralanıb.
HEDDA - Sinəsindən, hə?
BRAKK - Yox... qarnından.
HEDDA - (*nifrətlə ona baxır*). Elə bir bu qalmışdı. Hardan yapışıram, hara dolanıram elə bil hər şey rişxəndlə, gülünc bir qiyafədə dalımcə gəlir. Lənətə gəlmişəm elə bil!..
BRAKK - Bu hələ harasıdır, frü Hedda. Bu işin içində qatı bir məsələ də var.
HEDDA - O nədir elə?
BRAKK - Onun üstündən tapılan tapança...
HEDDA - (*güclə özünü saxlayır*). Nə olsun ki?!
BRAKK - Yəqin o, onu oğurlayıbmış.
HEDDA - (*yerindən sıçrayır*). Oğurlayıbmış? Düz deyil! Yalandır!
BRAKK - Ayırı cür ola bilməz. O, yəqin oğurlayıb... Sss!

Tesmanla Tea arxa otaqdakı stolun arxasından durub bura – qonaq otağına gəlirlər.

TESMAN - *(əlindəki kağızlarla)*. Bilirsən, Hedda, mən o asma lampanın altında heç nə eləyə bilmirəm. Bir görürsən?

HEDDA - Görürəm.

TESMAN - Olar ki, hələliyə sənin yazı stoluna əyləşək? Hə?

HEDDA - Buyurun, əyləşin. *(Tez)*. Yox, dayan! Qoy yığışdırım.

TESMAN - Narahat olma, Hedda! Qoy qalıb, bu yanda oturarıq.

HEDDA - Yox, yox, qoy yığışdırım deyirəm. Ancaq bunu götürəcəyəm... Hələliyə pianonun üstündə qalsın. Bax belə. *(Kitab rəfinin altından not dəftərləri ilə bürmələnməmiş nəyisə götürüb, üstünə daha bir neçə not vərəqləri qoyub arxa otağın sol tərəfinə gedir)*.

Tesman vərəqləri stolun üstünə düzür, keçib küncdəki stolun üstündən lampanı gətirir və yenə Tea ilə işləməyə başlayır.

(Hedda gəlib Teanın stolunun dalında dayanır, yüngülcə onun saçlarını oynadaraq).

- Əzizim Tea? Eylert Lövborqun abidəsini ucaldırsınız?

TEA - *(bədbinliklə ona baxa-baxa)*. Düzü, çox qorxuram ki, bu qədər şeyi ayırd eləmək çətin ola, bacarmayaq.

TESMAN - Bacarmalıyıq! Nəyin bahasına olursa-olsun bacarmalıyıq! Mən belə yazıları ayırd eləməyə, onları sahmana salmağa çox öyrəşmişəm.

Hedda sobaya tərəf gedib yumşaq kətilin üstünə əyləşir. Aссор Brakk onun yanında kreslonun söykənəcəyindən tutub dayanıb.

HEDDA - *(pıçıltı ilə)*. Siz deyəsən tapança barədə nəsə deyirdiniz.

BRAKK - *(o da yavaşdan)*. Yəni guya ki, Lövborqun onu oğurlaması barədə?

HEDDA - Gərək elə hökmən oğurlayaydı?

BRAKK - Ayır cür heç bir izahata yol vermək olmaz, frü Hedda!

HEDDA - Belə de!

BRAKK - *(ona ani bir nəzər salır)*. Axı mən bilirəm ki, Eylert Lövborq səhər bura gəlib. Elə deyilmi?

HEDDA - Elədir.

BRAKK - Siz onunla təklidə olmusunuz.

HEDDA - Hə, çox az.

BRAKK - O burda olan vaxt arada siz otaqdan çıxmısınız?

HEDDA - Yox.

BRAKK - Yaxşı fikirləşin. Heç bir dəqiqəliyə də çıxmamısınız?

HEDDA - Yox, bir dəqiqəliyə... çıxmışam... dəhlizə...

BRAKK - Bəs o vaxt tapançalar harda olub? İkisi bir qabın içində.

HEDDA - Tapançalar... olub...

BRAKK - Deyin, frü Hedda.

HEDDA - Yazı stolunun gözündə.

BRAKK - Bəs sonra baxmısınız ki, hər ikisi yerindədir, yoxsa yox?

HEDDA - Yox, baxmamışam.

BRAKK - Heç baxmasanız yaxşıdır. Mən Lövborqun üstündən tapılmış tapançanı görmüşəm. O saat tanıdım. Hələ dünən görmüşdüm. Əvvəllər də görmüşdüm.

HEDDA - İndi sizdədir?

BRAKK - Yox, polisdədir.

HEDDA - İndi polis onu neyləyəcək?

BRAKK - Əlbəttə, çalışacaq ki, əsl sahibini tapsın.

HEDDA - Sizcə tapa bilərlər?

BRAKK - *(ona doğru əyilib pıçılıtyla)*. Xeyr, Hedda Gabler... Mən hələ ki, səsimi çıxarmıram.

HEDDA - *(qorxmuş halda ona baxır)*. Bəs səsini çıxarsanız, onda necə?

BRAKK - *(çiyinlərini çəkir)*. Çıxış yolu həmişə var... Deyə bilərsiniz ki, oğurlanıb.

HEDDA - *(qətiyyətlə)*. Ondansa ölmək yaxşıdır!

BRAKK - *(gülümsünərək)*. Adətən, həmişə belə deyirlər, amma əslində heç kim belə eləmir.

HEDDA - *(onun sözünə cavab vermədən)*. Bəs əgər tapança oğurlanmayıbsa... sahibini tapanda... nə olar?

BRAKK - Onda, Hedda... qiyamət qopacaq, dava-dalaş düşəcək.

HEDDA - Dava-dalaş!

BRAKK - Bəli, sizin ölümdən qorxduğunuz kimi dava-dalaş. Sizi, əlbəttə, məhkəməyə çağıracaqlar... Sizi də, fröken Diananı da. O, əlbəttə, hər şeyi olduğu kimi izah edəcək... Yəni bu güllə təsadüfən açılıb, yoxsa necə?.. O, əlbəttə, deyəcək ki, Lövbörq fröken Diananı hədələyərək cibindən tapançanı çıxarıb onu atmaq istəyirmiş, bu vaxt güllə açılıb onun özünə dəyib, ya da fröken Diana tapançanı onun əlindən qapıb onu vurub, sonra yenə tapançanı soxub onun cibinə. Bütün bunlar aydınlaşdırılacaq, hökmən. Əlbəttə, fröken Diana çox zirək, dilli-dilavər qadındır!

HEDDA - Bütün bu məsələlərin mənə dəxli yoxdur.

BRAKK - Yox, siz bu suala cavab verməli olacaqsınız ki, məsələni, tapançanı Eylert Lövbörqa niyə vermisiniz? İndi özünüz fikirləşin, bundan nə nəticə çıxaracaqlar?

HEDDA - *(başını sallayır)*. Düzdür. Mən bu barədə fikirləşməmişdim.

BRAKK - Əlbəttə, qorxmalı bir şey yoxdur... Mən ki, səsimi çıxarmıram.

HEDDA - *(ona baxır)*. Deməli, onda mən sizin əlinizdəyəm. Tamam keçmişəm sizin ixtiyarınıza.

BRAKK - *(pıçılıtyla)*. Əzizim Hedda... inanın, mən heç vaxt bundan sui-istifadə eləməyəcəyəm.

HEDDA - Hər halda... tamamilə sizin əlinizdəyəm. Yəni sizin şəxsi istəyinizdən, münasibətinizdən asılıyam. Necə istəsəniz, elə də edə bilərsiniz. Mən heç nəyəm sizin əlinizdə, adi bir müqəvva! *(Sıçrayıb ayağa qalxır)*. Yox, mən buna dözə bilmərəm! Heç vaxt!

BRAKK - *(yarıstehza ilə ona baxaraq)*. Qismət nədirsə, o da olacaq.

HEDDA - *(həmin nəzərlərlə onu süzür)*. Ola bilər. *(Yazı stoluna yaxınlaşır, özündən asılı olmayan gülüşünü boğaraq Tesmanın danışığı tərzini yamsılıya-yamsılıya)*. İşlər yaxşı gedir, Yörgen? Hə?

TESMAN - Allah bilir. Onu bilirəm ki, bir neçə ay uzanacaq.

HEDDA - *(yenə o qaydada)*. Bir dünyanın işlərinə baxırsan... *(Ehmalca barmaqları ilə Teanın saçlarını daraqlayır)*. Necə, qərībədir, Tea? İndi bax, Tesmanla oturmusan... Əvvəllər eynilə bu cür Eylert Lövbörqlə oturdun...

TEA - Ah, əgər sənin ərini bu işdə çox ruhlandırma bilsəydim...

HEDDA - Narahat olma, ruhlandırarsan... vaxtı var.

TESMAN - Hə, bilirsən, Hedda... doğrudan da mən elə bil nəşə bunu hiss eləməyə başlayıram... Sən yenə asessorun yanına get.

HEDDA - Yörgen, mən sənə bir kömək eləyə bilmərəm ki?

TESMAN - Yox, yox, heç cür. *(Asessor tərəf döndür)*. Əziz asessor, zəhmət olmasa Heddanı bir qədər əyləndir.

BRAKK - *(Heddaya iti bir nəzər salır)*. Böyük məmnuniyyətlə!

HEDDA - Çox sağ olun. Ancaq bu gün bir az yorğunam. Gedim bir az divanda uzanıram.

TESMAN - Yaxşı, yaxşı, əzizim, hə?

Hedda dal otağa keçib arxasınca pərdələri çəkir. Qısa sükut. Birdən coşğun rəqs musiqisi səslənir.

TEA - *(yerindən sıçrayır)*. Ay! Bu nədir?!

TESMAN - *(pərdələrə tərəf yüyürür)*. Əzizim! Bu gün rəqs eləmə! Rina bibi... üstəlik Eylert yadından çıxıb?!...

HEDDA - *(pərdələrin arasından başını çıxarıb)*. Daha nə Yulle bibi, nə də heç kəs barədə bir də səs-küy salmayacağam. Axırıncı dəfədir! *(Pərdələri kip çəkir)*.

TESMAN - *(yazı stolunun arxasında)*. Əlbəttə, o bizim bütün bu darıxdırıcı işlərimizi görməsə yaxşıdır. Bilirsinizmi, frü Elvsted, Yulle bibinin yanına köçün. Mən də axşamlar ora gələm. Orda çox yaxşı işləyirik. Hə?

TEA - Nə deyirəm ki. Yaxşı olar ki, belə olsun...

HEDDA - *(pərdələrin arxasından)*. Eşidirəm, Tesman, bütün dediklərini eşidirəm. Bəs mən burda axşamlar tək-tənha neyləyəcəyəm?

TESMAN - *(kağızları seçə-seçə)*. Bizim əziz asessor zənnimcə yanına gələr, etiraz eləməz.

BRAKK - *(kresloda oturduğu halda sevincək qışqırır)*. Canla-başla, frü Tesman! İstəyirsiniz lap hər gün. Zənnimcə, biz vaxtımızı lap yaxşı keçiririk.

HEDDA - *(bərkdən, aydın eşidiləcək tərzdə)*. Yox, yox, sizə inana bilmərəm, asessor! Kimə, kimə, sizin kimi xoruzal!..

Güllə açılır. Hamı dik atılır.

TESMAN - Yenə tapança ilə zarafat eləyir. *(Pərdələri açıb dal otağa yüyürür. Tea da onun dalınca)*.

Hedda divana sərilib qalar. Çaxnaşma və qışqırıq bir-birinə qarışır. Vahimələnmiş Berte də sağ tərəfdən bura yüyürür.

(Tesman asessor).

- Vurub! Özünü vurub! Gicgahından! İşə baxın!..

BRAKK - *(yarıbihuş halda kresloya düşür)*. Xudavəndi-aləm, axı niyə belə oldu?!

S O N

Mənbə: AZERİ.org, 2003

Rus dilindən tərcümə edən: Azad Əliyev

Kitab Norveçin Milli İbsen Komitəsinin *(Nasjonalkomiteen for IBSEN-satsingen)* vəsaiti ilə nəşr olunub. Bakı, «Elm və həyat», 2002. Kitabı AZER.com saytıdan və ya Norveçin Bakıdakı səfirliyindən əldə etmək olar. Norveçin Bakıdakı səfirliyinin əlaqə nömrəsi və elektron ünvanı: (994-12) 97-43-25, emb.baku@mfa.no.

Veb direktor: Betti Bleyer

Veb üçün hazırlayan: Arzu Ağayeva

Veb master: Ülviyyə Məmmədova